

T.C.
KARABÜK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İKTİSAT ANABİLİM DALI

TÜRKİYE VE İNGİLTERE ARASINDAKİ TİCARETİN MAL
GRUPLARINA GÖRE İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Aynur CİVİL

Tez Danışmanı
Doç. Dr. Hüseyin KARAMELİKLİ

Karabük
HAZİRAN/2019

T.C.
KARABÜK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İKTİSAT ANABİLİM DALI

TÜRKİYE VE İNGİLTERE ARASINDAKİ TİCARETİN MAL
GRUPLARINA GÖRE İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Aynur CİVİL

Tez Danışmanı
Doç. Dr. Hüseyin KARAMELİKLİ

Karabük
HAZİRAN/2019

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	1
TEZ ONAY FORMU	3
DOĞRULUK BEYANI	4
ÖNSÖZ	5
ÖZ	6
ABSTRACT	7
ARŞİV KAYIT BİLGİLERİ	8
ARCHIVE RECORD INFORMATION	9
KISALTMALAR	10
ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ VE AMACI	11
ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ	11
ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI	12
GİRİŞ	13
1. BİRİNCİ BÖLÜM	15
DIŞ TİCARET VE DIŞ TİCARET POLİTİKASI	15
1.1. Dış Ticaret Kavramı	15
1.1.1. Dış Ticaret Tanımı	15
1.1.2. Dış Ticaretin Önemi	18
1.1.2.1. Dış Ticaretin Üretim ve Milli Gelir Üzerindeki Etkisi	19
1.1.2.2. Dış Ticaretin İstihdam Üzerindeki Etkisi	21
1.1.2.3. Dış Ticaretin Enflasyon Üzerindeki Etkisi	22
1.2. Dış Ticaret Teorileri	22
1.2.1. Merkantilistler	23
1.2.2. Fizyokratlar	23
1.2.3. Mutlak Üstünlük Teorisi	24
1.2.4. Karşılaştırmalı Üstünlük Teorisi	24
1.2.5. Faktör-Donanım Teorisi	25
1.2.6. Yeni Dış Ticaret Teorileri	27
1.3. Dış Ticaret Politikası Kavramı	29

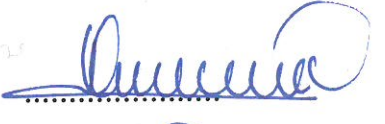
1.3.1. Dış Ticaret Politikasının Amaçları	30
1.3.2. Dış Ticaret Politikasının Araçları.....	31
1.3.2.1. Gümrük Tarifeleri.....	31
1.3.2.2. Tarife Dışı Ticaret Politikası Araçları	32
1.3.2.3. İthalat Kotaları.....	32
1.3.2.4. İthalat Yasakları.....	33
1.3.2.5. İhracat Sübvansiyonları	33
1.3.2.6. Gönüllü İhracat Kısıtlamaları	34
2. İKİNCİ BÖLÜM	35
TÜRKİYE VE İNGİLTERENİN DIŞ TİCARET POLİTİKASI VE YAPISI.....	35
2.1. Türkiye'nin Dış Ticaret Politikası ve Yapısı.....	35
2.2. İngiltere'nin Dış Ticaret Politikası ve Yapısı.....	41
3. ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	45
TÜRKİYE VE İNGİLTERE ARASINDAKİ TİCARETİN MAL GRUPLARINA GÖRE DAĞILIMI	45
3.1. Türkiye ve İngiltere Arasındaki Dış Ticaret.....	45
3.1.1. Türkiye ve İngiltere'nin Dünya Ticaretindeki Payları	45
3.1.2. Türkiye ve İngiltere Arasında Gerçekleşen Dış Ticaret	62
3.1.3. Geniş Ekonomik Grupların (BEC) Sınıflamasına Göre Türkiye İngiltere Arasındaki Dış Ticaret.....	67
SONUÇ	118
KAYNAKÇA	121
TABLolar LİSTESİ	133
ŞEKİLLER LİSTESİ	136
ÖZGEÇMİŞ.....	137

TEZ ONAY FORMU

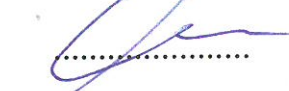
Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü'ne,

Aynur CİVİL'e ait "Türkiye ve İngiltere Arasındaki Ticaretin Mal Gruplarına Göre İncelenmesi" adlı bu tez çalışması Tez Kurulumuz tarafından İktisat Programı Yüksek Lisans tezi olarak oybirliği/oyçokluğu ile kabul edilmiştir.

Akademik Unvanı, Adı ve Soyadı İmzası

Tez Kurulu Başkanı : Prof. Dr. İsmail Arslan

Danışman Üye : Doç. Dr. Hüseyin Karavelik

Üye : Doç. Dr. Hayrettin Keçginçoğlu

Üye :

Tez Sınavı Tarihi :

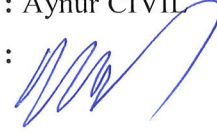
DOĞRULUK BEYANI

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum, bu çalışmayı, bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı dűşecek bir yol ve yardıma başvurmaksızın yazdığımı, yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden olduğuğunu ve bu eserleri her kullanımında alıntı yaparak yararlandığımı belirtir; bunu onurumla doğrularım.

Enstitü tarafından belli bir zamana bağlı olmaksızın, tezimle ilgili yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması durumunda, ortaya çıkacak tüm ahlaki ve hukuki sonuçlara katlanacağımı bildiririm.

Adı Soyadı : Aynur CIVİL

İmza :

ÖNSÖZ

Tezimin hazırlanmasında desteğini, bilgi ve tecrübesini hep hizmetime koşturan tez danışmanım Doç. Dr. Hüseyin KARAMELİKLİ'ye, tez savunma jürisine giren hocalarıma, akademik deneyimlerinden yararlandığım değerli hocam Öğr. Gör. Mehmet UÇAR'a, değerli zamanlarımızdan akademik çalışmam için fedakârlık gösteren sevgili eşim Cihan CİVİL ve kızım Eylül Beyza'ya şükranlarımı sunarım.

Bu çalışma, Karabük Üniversitesi Bilimsel Araştırma Koordinatörlüğü tarafından desteklenmiştir. Proje Numarası KBÜ-BAP-14/1-YL-035.

Aynur CİVİL

ÖZ

1923 yılında kurulan Türkiye, 1980'lere kadar sanayileşme konusunda istenen düzeye gelmediği için gerekli ekonomik sıçramayı da yapamamıştır. Bu döneme kadar ekonomide bir daralma yaşamıştır. Ancak 1980 yılında almış olduğu ekonomik kararlarla ekonomide önemli bir değişime gitmiştir. 1990'lı yılların ikinci yarısında DTÖ ve Gümrük Birliği anlaşmaları çerçevesinde ekonomide serbestleşmeye giden Türkiye'nin ekonomik olarak uluslararası alanda yükümlülükleri artmıştır. Dolayısıyla Türkiye küreselleşme ve serbest piyasa ekonomisiyle dünyada yaşanan gelişmelere daha duyarlı hale gelmiş ve ticaret hacmi de yıllar içerisinde büyümüştür.

2000'li yıllara gelindiğinde ekonomik istikrarı sağlamak üzere çeşitli adımlar atılmıştır. Bu dönemde, sıkı maliye politikası ve bankacılık sisteminde yapılan yeni düzenlemelerin yanı sıra ekonomik ilişkileri geliştirmek üzere yeni ticari ilişkiler kurulmuş ve Türkiye ekonomik olarak uzun dönemli bir büyüme trendine girmiştir. Ticaret ilişkilerinin geliştirildiği ülkelerden biri İngiltere'dir. İngiltere, Türkiye'nin Avrupa'daki önde gelen ortakları arasında yer almaktadır. Tarihsel ilişkileri olan bu iki ülke arasındaki stratejik ilişki 2010 yılında yeni bir hal almıştır. Özellikle ticari ve ekonomik ilişkiler konusu son yıllarda ciddi bir ivme kazanmıştır.

Türkiye'nin İngiltere ile ikili ticaret dengesi 2001 yılından bu yana ülkemiz lehinedir. İngiltere'ye gerçekleşen ihracatımız son 10 yılda %78,8 artmıştır. 2016 yılında ikili ticaret hacmimiz 2015 yılına göre % 5,6 oranında bir artış göstererek 17 milyar 8 milyon Dolar olarak gerçekleşmiştir. Bu dönemde İngiltere en çok ithalat gerçekleştirdiğimiz ülkeler sıralamasında 11. sırada, ihracat sıralamasında ise 2. sırada yer almıştır. 2017 yılının ilk 4 ayında İngiltere ile gerçekleştirilen ticaret hacmi, bir önceki yılın aynı dönemine kıyasla %14 oranında daralmıştır, bu dönemde ihracatımızda %23,7 oranında azalış, ithalatımızda ise %4,9 oranında artış yaşanmıştır. İngiltere, anılan dönemdeki ticaret rakamları ile en çok ihracat gerçekleştirdiğimiz ülkeler sıralamasında 4. sırada, en çok ithalat gerçekleştirdiğimiz ülkeler sıralamasında da 11. sırada yer almıştır.

Anahtar Kelimeler: Türkiye, İngiltere, Dış Ticaret

ABSTRACT

Founded in 1923, Turkey has not come to that required for an economic leap in industrialization desired level until the 1980s. Until this period, the economy experienced a contraction. However, with the economic decisions taken in 1980, the economy has changed significantly. The second half of the 1990s, the WTO and the Customs Union within the framework of agreements leading to the liberalization of the economy has increased Turkey's economic obligations in the international arena. Therefore, Turkey globalization and the free market have become more sensitive to developments in the world economy and trade volume has grown within the year.

In 2000, various steps were taken to ensure economic stability. During this period, a tight fiscal policy and the banking system as well as new arrangements made to develop new commercial relationships established economic relations and Turkey has entered into a long-term economic growth trends. One of the countries where trade relations are developed is England. England is among Turkey's leading partners in Europe. The strategic relationship between these two countries, which have historical relations, became new in 2010. Especially in the recent years, the issue of commercial and economic relations has gained significant momentum.

England and Turkey's bilateral trade balance is in favor of our country since 2001. Our exports to the UK increased by 78.8% in the last 10 years. In 2016, our bilateral trade volume increased by 5.6% compared to 2015 and was realized as 17 billion 8 million USD. In this period, UK ranked 11th in the ranking of the most import countries and 2nd in the export ranking. In the first four months of 2017, the volume of trade with the UK contracted by 14% compared to the same period of the previous year. In this period, our exports decreased by 23.7% and imports increased by 4.9%. The UK ranked 4th in the ranking of the countries in which we export the most with the trade figures in this period, and ranked 11th in the ranking of the countries we import the most.

Keywords: Turkey, England, Foreign Trade

ARŞİV KAYIT BİLGİLERİ

Tezin Adı	Türkiye ve İngiltere Arasındaki Ticaretin Mal Gruplarına Göre İncelenmesi
Tezin Yazarı	Aynur CİVİL
Tezin Danışmanı	Hüseyin KARAMELİKLİ
Tezin Derecesi	Yüksek Lisans Tezi
Tezin Tarihi	09/07/2019
Tezin Alanı	İktisat Anabilim Dalı
Tezin Yeri	KBÜSBE – KARABÜK
Tezin Sayfa Sayısı	137
Anahtar Kelimeler	Türkiye, İngiltere, Dış Ticaret

ARCHIVE RECORD INFORMATION

Name of theThesis	Investigation of Trade by Goods Groups Between Turkey and the UK
Author of theThesis	Aynur CİVİL
Advisor of theThesis	Hüseyin KARAMELİKLİ
Status of theThesis	Master Thesis
Date of theThesis	09/07/2019
Field of theThesis	Department of Economics
Place of theThesis	KBÜSBE – KARABÜK
Total PageNumber	137
Keywords	Turkey, England, Foreign Trade

KISALTMALAR

AB	: Avrupa Birliği
A.Ş.	: Anonim Şirketi
BM	: Birleşmiş Milletler
DB	: DÜnya Bankası
DTÖ/WTO	: DÜnya Ticaret Örgütü
IMF	: Uluslararası Para Fonu
MEB	: Millî Eğitim Bakanlığı
TL	: Türk Lirası
TÜİK	: Türkiye İstatistik Kurumu
Vb	: Ve benzeri
Vd	: Ve diğerleri

ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ VE AMACI

Türkiye ekonomisi, uzun yıllar boyunca siyasi başarısızlıkların gölgesinde kalarak potansiyelinin altında bir performans sergilemiştir. 1990'lı yıllarda yaşanan siyasi belirsizlikler başta ekonomi olmak üzere birçok alanı olumsuz yönde etkilemiştir. Bu dönemde, yüksek enflasyon, dış borç, yüksek bütçe açığı ve cari açık nedeniyle iç ve dış şoklara karşı dirençsiz hale gelen ekonomi kırılğan bir yapıya bürünmüştür. 2000 yıllarında değişen dengeler çerçevesinde, Türkiye'de dış politika kararları ekonomi ile uyumlu biçimde uygulanmaya başlamıştır. Türkiye'nin uygulamış olduğu bu politikalar ticari ilişkilerin gelişmesine neden olmuştur. Türkiye ABD ve AB başta olmak üzere batı ülkelerinin yanı sıra Uzak Doğu, Hindistan, Kuzey Afrika, Ortadoğu ve Latin Amerika ülkelerinde yeni imkânlar ve pazarlar geliştirmiştir. Özellikle, Ortadoğu ve Kuzey Afrika ülkeleri Türkiye için ihracatta alternatif bir pazar haline gelmiştir.

Günümüzde Türkiye'nin dış ticaretinin önemli bir bölümünü AB ülkeleri ile gerçekleştirdiği göz önüne alındığında, İngiltere ile yapmış olduğu ticaretin hangi düzeyde olduğu konusu büyük önem taşımaktadır. Dolayısıyla bu çalışmada tarihsel ilişkileri olan İngiltere ve Türkiye arasında gerçekleşen ticaretin mal grupları açısından incelenmesi amaçlanmıştır. Bu kapsamda Türkiye ve İngiltere'nin dünyadaki dış ticaret paylarının, iki ülke arasında gerçekleşen ticaretin sektör ve fasıllar bazında düzeyinin ne olduğu ortaya konulmaya çalışılmıştır.

ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Sosyal gerçeklik, nesnelliği içerdiği kadar özneliği de barındırmaktadır. Dolayısıyla sosyal gerçeklik, bireylerin bakış açılarına ve algılayış biçimlerine göre farklılık göstermekte ve ancak zamana bağlı olarak anlam kazanmaktadır (İftar, 1999, s. 6). Bu nedenle çalışmada, sosyal araştırmalarda kullanılan sözel ağırlıklı ve yoruma dayalı çalışmalar olarak tanımlanan nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Nitel araştırmalarda tümevarım mantığı, toplanan verilerden hareketle genellemeler yapma ön plana çıkmaktadır. Nitel araştırmalar; örnek olay, durum çalışmaları, eylem araştırmaları, kültür analizi gibi alt gruplara ayrılabilirler (Padem vd., 2012, s. 57-58).

Çalışmada araştırma üç bölümden oluşturulmuştur. Araştırmanın teorik çerçevesi olan birinci ve ikinci bölümlerde, yerli ve yabancı kaynaklara dayanan eleştirel literatür taraması yapılmış, kavramsal ve kurumsal temellendirmede kavram ve olguların zaman içindeki değişimi, gelişimi dikkate alınarak değerlendirmelerde bulunulmuştur. Kaynakların birincil derecede olmalarına özen gösterilerek, nesnel yargılara varılmaya çalışılmıştır. Araştırmanın üçüncü bölümünde nitel araştırma türlerinden olan örnek olay tipi kullanılmıştır. Örnek olay, bir olgunun kendi bağlamı içerisinde, çeşitli veri toplama teknikleriyle bilgi toplanarak ampirik olarak incelenmesidir (Şavran, 2012, s. 89). Bu çerçevede araştırma örneği olan Türkiye ve İngiltere'yle ilgili kaynaklardan, kaynaklarla ilgili akademisyen çalışmalarından, faaliyet raporlarından faydalanmak suretiyle 2000 ve 2019 yılları ile ilgili olarak çıkarımlarda bulunulmuş, çalışma değerlendirilmiştir.

ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI

Türkiye ve İngiltere arasında yapılan dış ticaret 2000-2019 yılları ile sınırlandırılmıştır. Veriler, genel olarak TÜİK ve Dünya Ticaret Örgütü veri tabanlarından alınmıştır.

GİRİŞ

Ticaret, tarihsel süreç içerisinde toplumların ekonomik yaşamlarında önemli bir yer tutmuştur. Toplumların devletleşme dönemlerin bu süreç devam etmiştir. Bu dönemde toplumlar üretilmedikleri mal ve hizmetleri dışardan almışlardır. Önceleri bu alış veriş takas yöntemiyle gerçekleştiren toplumlar, zamanla değer ölçüsü olan çeşitli araçlar kullanmışlardır. Ticaretin sınırlı seviyelerde olduğu bu dönem, Sanayi Devrimiyle birlikte yeni bir boyut kazanmıştır. Özellikle İngiltere’de, sanayide makinaların üretimde kullanılmasıyla üretim olağanüstü düzeyde artmıştır. Teknolojinin üretimde kullanılması zamanla diğer ülkelerde yaygınlaşmış ve bu da ülkeler arası ticaretin yönünü belirlemiştir.

Sanayisini tamamlaya çalışan ülkeler, hammadde arayışına girmiş ve doğal kaynaklar bakımından zengin olan ülkeleri sömürge haline getirmişlerdir. Bu süreç I. ve II. Dünya savaşlarına kadar sürmüştür. Ancak zaman içerisinde iletişim teknolojisinde yaşanan gelişmeler ülkeler arası diyalogun ve iletişimin artmasını tetiklemiştir. II. Dünya Savaşından sonra ardından ülkeler arası ilişkinin önemi daha belirgin bir hale gelmiştir. Dolayısıyla bu gelişme uluslararası ticaret anlayışına yansımıştır.

1050’li yıllardan itibaren dünya ekonomisinin kuralsız bir zeminde gerçekleşmesinin yarattığı sorunlar görülmeye başlanmıştır. Bu dönemde dünya ekonomisine etki edecek Birleşmiş Milletler (BM), Dünya Bankası (DB), Uluslararası Para Fonu (IMF) gibi kurumların temelleri atılmıştır. Bu kurumlar hukuki, siyasi ve ekonomi vb. alanlarda dünya istikrarını sağlamak için faaliyetlerde bulunmuşlardır. Bu kurumların çalışmalarıyla ülkeler arasındaki ilişkiler belli bir yörüngeye oturmuş ve özellikle ülkeler arası ticaretin yapısı temellendirilmiştir.

Türkiye, kuruluşundan bu yana dış ticaret yapısını batı ülkelerine ve sanayileşmeye odaklı olacak şekilde bir stratejiyle gerçekleştirmeye çalışmaktadır. Türkiye bu strateji gereği Avrupa Birliği’ne (AB) aday olmuştur. Günümüzde Türkiye’nin dış ticaretinin önemli bir bölümünü AB ülkeleri ile gerçekleştirdiği görülmektedir. Dolayısıyla bu ülkelerden birisi İngiltere’dir. Türkiye ve İngiltere ilişkileri tarihten gelen güçlü bağların da etkisiyle çok boyutludur. Dolayısıyla bu çalışmada tarihsel ilişkileri olan İngiltere ve Türkiye arasında gerçekleşen ticaretin mal grupları açısından incelenmesi amaçlanmıştır.

Çalışma üç bölüm şeklinde oluşturulmuştur. Birinci bölümde dış ticaret kavramı ve dış ticaret politikası detaylı bir biçimde incelenmiştir. İkinci bölümde Türkiye ve İngiltere'nin dış ticaret yapısı, gelişim yönü ve dünyadaki dış ticaret hacimleri ortaya konulmaya çalışılmıştır. Üçüncü bölümde Türkiye ve İngiltere'nin dünyadaki dış ticaret payları ele alındıktan sonra, iki ülke arasında gerçekleşen ticaretin sektör ve fasıllar bazında analizi yapılarak mevcut görünümüne yorum getirilmeye çalışılmıştır. Yapılan analizlerle Türkiye ve İngiltere arasındaki dış ticaret yapısı ile gelişim süreçleri netleştirilmeye özen gösterilmiştir.

1. BİRİNCİ BÖLÜM

DIŞ TİCARET VE DIŞ TİCARET POLİTİKASI

1.1. Dış Ticaret Kavramı

Sanayi Devrimi'ni önceleyen tarihsel süreçte, büyük ölçüde tarımsal üretim temelinde şekillenen uluslararası ticaretin sebebi, biçimi ve refah sonuçlarına ilişkin düşünsel şema ve politik tavır merkantilist doktrine dayanmıştır (Bayraktutan, 2003, s. 176). Dış ticaret fazlası vermek ve değerli maden rezervlerini arttırmak, merkantilist dönemden bu zamana dış ticarete temel politika olarak kullanılmıştır (Doğan ve Gürbüz, 2017, s. 82). Ancak dış ticaret mevcut politikayla çıkmaza girmiş ve yeni çözüm önerilerinin oluşturulmasına temel hazırlamıştır. Bu çerçevede değerlendirilmesi gereken klasik ekol, dış ticarete serbestleşmenin ve koruyucu tedbirlerin kaldırılmasının ülkelerin refahını artıracığı yönündeki görüşler küresel ekonomi hızlı bir şekilde gelişim sergilemiş ve uluslararası ticaretin gelişmesini sağlamıştır (Aksu vd., 2017, s. 478).

Politik açıdan küresel bazda 2000'li yıllarda yaşanan yenilenmeler benzer zamanlı olarak küresel iktisadî düzen ve yapıda da değişmelerin ortaya çıktığı görülmeye başlamıştır (Ersungur vd., 2007, s. 286; Doğan vd., 2017, s. 703). Ülkeler arası dış ticaretin yapısı, yönü ve kapsamı, dünya ekonomisinde teknolojik yayılmaların hızlandığı ve küreselleşme eğilimlerinin arttığı bir ortamda giderek önemli hale gelmektedir (Bashimov, 2018, s. 145). Bu çerçevede araştırmanın bu kısmında dış ticaret kavramı tanımlandıktan sonra önemi üzerinde durulmuştur.

1.1.1. Dış Ticaret Tanımı

Günümüzde ülkeler arasındaki ticari bağların geçmişe nazaran çok daha önemli hale geldiği görülmektedir (Yücesan vd., 2017, s. 1288). Üretilen mal ve hizmetlerin belirli bir ücret karşılığında satın alma işlemi gerçekleştirilen kişilere ulaştırılmasını sağlayan alım-satım faaliyetlerinin geneli ticaret şeklinde tanımlanmakta ve genel olarak, iç ve dış ticaret olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Dış ticaret, alıcı-satıcının karşılıklı çıkarları gereği alışverişe girmeleri ve bağımsız ülkeler arasında gerçekleştirilen hizmet ve mal ticaretinin bütünü olarak ifade edilmektedir (Durukanoğlu, 2007, s. 117). Dış Ticaret, malların ve sermayenin ulusal sınırların

dışına akışıyla ilgilenen (MEB, 2011, s. 3), iki ya da ikiden fazla ülke arasında gerçekleştirilen ürün ile hizmet alım satımıdır (Aktaş ve Adıgüzel, 2017, s. 4).

Bir ülke sınırları içerisinde sağlanan hizmetlerin, sermayenin, üretilen malların ve fikri mülkiyet haklarının başka bölgelerde ya da ülkelerde satılması, dağıtılması veyahut başka şekillerde fayda yaratılması yoluyla aracılara ya da tüketicilere sunulması faaliyetlerinin tümü dış ticaret olarak adlandırılmaktadır (Gültekin ve Savcı, 2008, s. 1). Dış ticaret, kapsamına yalnızca ürün ve hizmet akımları giren, bir ülkedeki kamu kuruluşlarının, özel kişi ve kuruluşların diğer ülkelerle yaptıkları mal ve hizmet alım satımları şeklinde tanımlanmaktadır. Başka bir ifadeyle uluslararası ekonomik işlemlere göre daha dar kapsamlı olup yalnızca mal akımlarını içeren ticaret çeşididir (Şimşek, 2010, s. 3). Ancak günümüzde ülkeler arasındaki ticaretin yapısı incelendiğinde benzer endüstriye ait homojen ya da aynı ürünlerin gerek ihracatının gerekse ithalatının gerçekleştirildiği görülmekte ve bu durum endüstri içi ticaret olarak adlandırılmaktadır (Akkoyunlu, 1996, s. 71).

Dış ticareti gerçekleştirmedeki temel amaç ise ülkenin refah düzeyini yükseltmektedir. Bunun yanı sıra ülkeleri dış ticarete yönelten nedenler ürün çeşitlendirilmesi, ülke içi üretimin yetersizliği, fiyat farklılaştırılması ve iç piyasadaki üretimin fazlalığı gibi durumlardan dolayı meydana gelmektedir (Başar ve Künü, 2012: 191-192). Dolayısıyla yatırım malları, enerji ve ara malları gibi ithalatın mali kaynağı için önemli olan kıt döviz kaynaklarını sağlamada, bir ülkenin büyüme sürecinde ihracat oldukça önemlidir. İthalatın gerçekleştirilmesi ise bir ülkenin verimliliği ve ham madde kapasitesinin yetmediği zamanlarda dış alımların gerekliliğini ortaya koymaktadır (Aktaş, 2009: 35). Ülkelerin dış ticaret yapma sebepleri aşağıdaki başlıklar altında sıralanabilir (Kaya, 2013, s. 5):

- Ülkelerin bazı malların üretiminde uzmanlaşmaları (kalite ve fiyat avantajı),
- Dış ve iç fiyatlar arasındaki çeşitlilik (ölçek ekonomisi, maliyet avantajı),
- Ülkelerin kaynak donanımlarının çeşitliliği (mukayeseli avantajlar),
- İhtiyaç fazlası malların değerlendirilmesi,
- Yatırım mallarının temininde kolaylık,
- Öz kaynak birikiminin sağlanması,
- Çeşitlendirilmiş mallar ve talepler,
- Çeşitli teşvik ve yardımların sunulması

- Yeni istihdam alanlarının açılmasıdır.

Dış ticaret, ihracat ve ithalat olmak üzere iki şekilde yapılmaktadır (Latifli, 2016, s. 3). İhracat, bir ekonomide üretilen mal ve hizmetlere yerleşik olmayanların toplam talebini işaret eden (Yükseler, 1998, s. 4) malların, kaliteli ve uluslararası standartlara, piyasa şartlarına uygun biçimde üretilmesi, yurt dışında pazarlanması, reklam ve tanıtımının yapılması, dış satımının gerçekleştirilmesini içermektedir (Başar ve Künü, 2012: 192). Bununla birlikte en uygun paketleme ve taşıma şeklinin belirlenmesi, ülkesindeki dış ticaret mevzuatını bilerek ihracatçının zamanında gerekli işlemleri tamamlaması ve malın istenilen yere belirtilen zamanda teslim işlemine kadar dayanan çeşitli kademelerden oluşmaktadır (Asar, 2017, s. 3-8).

İthalat ise; kamu ahlakı, kamu düzeni veya kamu güvenliği, insan, hayvan ve bitki sağlığının korunması veya sınai ve ticari mülkiyetin korunması amacıyla ilgili mevzuat hükümleri çerçevesinde alınan önlemler kapsamı içinde (özel izinle ithal edilen)ve dışında kalan (serbestçe ithal edilen) malların, İthalat Mevzuatı ile Gümrük Mevzuatına uygun şekilde fiili ithalatının yapılması (yurda sokulması) ve Kambiyo Mevzuatına göre bedelinin ödenmesi işlemlerinin bütünü olarak tanımlanmıştır (Ersen vd., 2015, s. 685).

Dış ticaret; farklı coğrafi bölgeler arasında meydana gelen ticari ilişkiler, farklı gelişmişlik düzeyleri, farklı faktör yoğunluklarına bağlı olarak ülkelerin farklı endüstrilerde sağlamış oldukları uzmanlaşma düzeyleri, ülkeler arasındaki mesafeler (yakınlık ve uzaklık), benzer dilin konuşulması, ortak sınırların varlığı, birbirlerine yakın kültürel-geleneksel özellikler, ortak tarihi geçmiş ve kendi aralarındaki ticari anlaşmalar gibi şartlara bağlı olarak gerçekleşmektedir (Altay vd., 2010; Ekizceleroğlu, 2011, s. 217). Bu yönüyle dış ticaret, ülkelerin ekonomik olarak kalkınmasında rolü bulunan önemli faktörlerdir ve bunlardan en önemlisi ülkelerin yatırım ve enerji malları dış alım talebini karşılayacak döviz finansmanını oluşturmasıdır. Dolayısıyla dış ticaret, bir ülkenin dış rekabetini arttıran temel öğeler arasında yer almaktadır (Demirtaş, 2014, s. 84).

Dış ticaret; üretim ve kaynak açığının karşılanmasını sağlayarak, iç piyasada meydana gelen ürün fazlalığına pazar sağlamakta, oluşturduğu geniş piyasa hacmi nedeniyle ölçek ekonomileri oluşturarak kaynakların daha rasyonel kullanılmasına olanak sağlamaktadır. Ayrıca iç piyasa talebini genişletmekte ve gerçekleştirdiği

rekabet ve ekonomik dinamizm sayesinde ekonomik büyüme veya kalkınmanın gerçekleştirilmesinde önemli bir role sahip olmaktadır (Göçer, 2013, s. 217; Akbulut, 2014, s. 4).

1.1.2. Dış Ticaretin Önemi

Ekonomistlerin büyük çoğunluğu, dış ticarete açık olmanın bir ülkenin dinamik performansına katkıda bulunduğuna inanmaktadırlar (Grossman ve Helpman, 2003, s. 187). Nitekim dış ticaret toplumların iktisadi yaşamlarında, insanlığın varoluşundan bu yana önemli bir yer tutmuş ve kalkınmanın temel dinamiği olarak görülmüştür (Geçer, 2017, s. 81). Sanayi devrimi ile birlikte dış ticarete önemli ölçüde gelişmeler yaşanmıştır. Bu dönemde ülkeler, ürettikleri fazla ürünleri dış ülkelere satma ihtiyacını daha fazla hissetmişlerdir (Gönen ve Yılmaz, 2015, s. 134). Günümüzde ise globalleşen dünyanın veya bütünleşen dünyanın dışında kalmamak, sürekli büyüyen pazardan veya dünya ticaretinden pay alabilmek için avantaj ve fırsatlardan yararlanmak ülkeler için öncelikli amaçlar arasında yer almaktadır (Doğaroğlu ve Akbay, 2017, s. 47). Özellikle ihracat dış ticarete, ekonomik kalkınma ve genişleme aşamalarında sürükleyici bir güç niteliği barındırmaktadır (Göçer, 2013, s. 220).

Ülkelerin siyasal ve ekonomik bakımdan dünyada söz sahibi olması, kalkınması, zenginleşmesi ve ekonomik birimlerin yararlarının en üst seviyeye çıkarılması açısından da dış ticaret büyük önem taşımaktadır (Gültekin, 2011, s. 31). Ülkelerin ihracat ve ithalat yapısını belirleyebilmek için, o ülkede ihracatın ve ithalatın üretim içindeki payına bakılmaktadır. İhracatın üretim içindeki payı yüksek olan ülkenin döviz girdileri de yüksek olmaktadır. İthalatın üretim içindeki payı ise, özellikle girdi niteliğindeki ithalat yönünden, ülkenin dışa ne ölçüde bağımlı olduğunu göstermesi bakımından önem taşımaktadır (Egeli, 1998, s. 236). Dolayısıyla ihracat ve ithalat arasındaki bu durum dış ticaret dengesi olarak ifade edilmektedir. Dış ticaret dengesi; ülkenin gelişmişlik düzeyine göre farklı sonuçlar doğuran, dış ticaret dengesizlikleri ise ekonomik devamlılığın karşısındaki problemlerden birisi olarak görülmektedir (Aksu vd., 2017, s. 477-478).

Bir ekonomide dış ticarete bağlı olarak cari açığın giderek artması döviz kurunun aşırı derecede yükselmesine neden olabilmekte, bu durum yurtiçinde ithal mallarının fiyatını arttırarak para politikasını yürütmekle görevli olan kurumların fiyat istikrarını sağlama hedefine ulaşması açısından sorun teşkil edebilmektedir (Doğan

vd., 2017, s. 718). Dolayısıyla sürekli genişleyen ve sürdürülemez dış ticaret açıkları, döviz darboğazları ve dış finansman kaynaklarının yetersizliği ya da kesilmesi ülkelerin ekonomik kalkınma ve büyüme problemleri yaşamalarına sebep olabilmektedir. Bu sebeple sadece ödemeler dengesi açısından değil, yatırım, üretim, büyüme-kalkınma süreçleri bakımından da dış ticaret önem taşımaktadır (Serin, 2001, s. 306).

Dünyanın değişen ekonomik yapısında, bir ülkenin ekonomik kalkınmasının büyük ölçüde dış satımdaki performansı üzerinde etkili olduğu düşünülmesinden dolayı ülkeler dış ticarete ayrı bir önem vermektedirler (Demirtaş, 2014, s. 84; Atayeter ve Erol, 2011, s. 2). Günümüzde uluslararası pazarlarda yoğun bir rekabetin yaşanmasıyla ülkeler, ihracatın gelişmesine katkıda bulunacak çeşitli tedbirler almakta ve stratejiler belirlemektedirler (Ağsakal ve Arkan, 2016, s. 581). Ülkeler, rekabette ön saflarda bulunmak için kuvvetli bir altyapı sistemine, geleceği düşünerek yapılacak yatırımların zamanlamasına, planlamaya, bölgesel gelişimleri dikkatle izlemeye, insan kaynağının kalitesini artırmaya, teknolojik gelişmelere ve pazardaki değişimleri yakalamaya dikkat etmek durumundadırlar. Dünya ekonomisinde günümüzde ticari pazardaki nüfusunu geliştirmek isteyen ülkeler, maliyet konularında iyileştirmelere giderek daha fazla kar elde etmek istemektedirler (Yapraklı ve Ünal, 2017a, s. 591).

1.1.2.1. Dış Ticaretin Üretim ve Milli Gelir Üzerindeki Etkisi

Ülkeler arası fiyat farklılıklarının yanı sıra mal farklılaştırması ve ülke içi üretimin yeterli olmaması dış ticaretin önem kazanmasında sebep olan etmenlerdendir (Utkulu, 2005, s. 6). Dış ticaret ve üretim arasında çift yönlü bir ilişki vardır. Dış ticaret bir ülkenin, iç ticaretinin bir parçası olup çoğunlukla da iç ticaretin bağlı olduğu sürekliliklerden büyük ölçüde etkilenir. Bu nedenle bir ülkenin üretim düzeyi, dış ticareti üzerinde de belirleyici olmaktadır. Ülkelerin dış ticarete uluslararası rekabet güçlerinin yüksek olması, üretim düzeylerinin yüksek olması ile ilişkilidir (Gültekin, 2011, s. 32). Diğer taraftan dış ticaret, verimlilik artışıyla beraber yeni üretimin artmasını sağlamakta ve bu da ekonomik büyümeyi arttırmaktadır (Yılmaz, 2010, s. 246; Gül vd., 2013, s. 2). Başka bir deyişle dış ticaretin artış göstermesi, pazar ekonomisini canlandırarak ülkeleri iş paylaşımına teşvik ederek, üretimde ihtisaslaşmaya ve üretkenliğin artmasına yol açmaktadır. Etkin bir şekilde ihracat için üretim yapan işletmeler, ekonomideki diğer işletmeleri de bu hususta üretim

yapmaya teşvik ederek produktivitenin yükselmesine ve rekabetin artmasına sebep olmaktadır (İsmayılov ve Zeynalov, 2009, s. 595).

Benzer endüstrideki malların iki yönlü ticareti, üretim ve tüketim kalıpları birbirlerine benzeyen ülkeler arasında meydana gelmektedir (Yurttañıkımaz ve Azgün, 2017, s. 514). Ülkelerin kişi başına düşen kazançlarının değışimleri ve üretimdeki verimliliklerini ortaya koyarken kullanılan en önemli işaretlerden biri bu iki yönlü ticaret arasındaki dengedir. Yalnızca bu göstergeyle bile bir ülke ekonomisinin gidişatı hususunda değerlendirme ve yorum yapmak mümkündür (Güngör vd., 2016, s. 31). Dolayısıyla bu yönlerden biri olan ihracat, toplam talebi oluşturan önemli kalemlerden olmakla birlikte ekonomik büyümeyi uyarıcı ve bunu açıklayan çeşitli etmenlerden biridir. İhracat artışı üretim talebini arttırmasıyla birlikte bu gerçek GSYİH'ı da arttırmaktadır (Şimşek, 2010, s. 5). İthalat ise, ülke içindeki üretimi ikame etmesi sebebiyle, GSYİH ve yurtiçi üretim üzerinde negatif etkiye sahiptir. Fakat bu etki ithalatın niteliğine de bağlı bulunmaktadır (Yükseler, 1998, s. 8). Dolayısıyla belli bir dönemde ihracatın artması ve ithalat azalması durumunda milli gelir ve çıktı yükselmekte, ihracatın düşmesi ve ithalatın artması ise milli geliri düşürmektedir (Parasız, 1998, s. 78).

Toplam harcamalar içinde dış ticaretin payı yüksek olan ülkelerde ödemeler dengesi ve ulusal gelire dış ticaretin önemli ölçüde etkisi görülmektedir. Ayrıca dış ticaretin, ülkeler arasında artan gelir farklılıklarını da azaltıcı bir rolü bulunmaktadır. Yani dış ticaret haddinin pozitif yönde ilerlemesi durumunda, ülkenin GSYİH bakımından refahında bir artış gerçekleşmektedir (Aydoğuş ve Diler, 2006, s. 91). Nitekim dış ticaret dengesinin piyasa mekanizması içinde sağlanmasını beklemek çok fazla zaman aldığı için ekonomik otoriteler reel kurları değer düşürme yoluyla etkileyerek dış ticaret dengesine müdahale etmektedirler. Bu tür müdahale yalnızca kurlar yoluyla değil, toplam para miktarını değıştirerek talebin etkilenmesi yoluyla da gerçekleşmektedir (Baldemir ve Keskiner, 2004, s. 44).

Ülke ekonomisini etkileyen makro etkileri dış ticaret meydana çıkarmaktadır. Rekabetle başlayan makro etkiler, büyüme-gelir dağılımı-istihdam ve verimlilik artışıyla neticelenen yeni bir döngü oluşturulmaktadır. Ülkelerin uyguladıkları dış ticaret politikaları, bu döngüyü etkileyebilecek ve yönlendirebilecek en önemli faktörlerdir (Bakkalcı, 2013, s. 76). Türkiye hem 1980'li yıllardan önce uyguladığı

ithal ikameci sanayileşme politikası sürecinde hem de sonrasında uyguladığı ihracat teşvik politikası döneminde dış ticaret açığı problemleriyle yüz yüze kalmıştır. Bu sebeple bazı dönemlerde, dış ticaret açığını giderme aracı olarak döviz kuru politikaları kullanılmıştır. Ayrıca 1989 yılı sonrasında öz kaynak hareketlerinin serbestleşmesi ve özellikle Türkiye'ye 2000'li yıllar süresince giren kısa vadeli yabancı sermaye miktarının giderek artması, döviz kurunun hangi seviyede olması gerektiğiyle ilgili tartışmaların temelini oluşturmuştur (Demirtaş, 2014, s. 85).

1.1.2.2. Dış Ticaretin İstihdam Üzerindeki Etkisi

Geniş anlamda istihdam, üretim faktörlerinin üretim sürecinde kullanılması (Bocutoğlu vd., 2006, s. 39), dar anlamda ise, üretim sürecinde emek faktörünün bir girdi olarak kullanılması şeklinde tanımlanmaktadır (Gündoğan, 2004, s. 7). Milli gelir ve istihdam düzeyi arasında doğru orantılı bir bağ bulunmaktadır (Aren, 2014, s. 34; Arısoy, 2008, s. 11). Başka bir deyişle bir ülkenin ürettiği toplam mal ve hizmet miktarı yani milli geliri ile o ülkenin işe koşup çalıştırabildiği üretim faktörleri sayısı arasında doğrusal-pozitif yönlü teke tek bir bağ görülmektedir (Aksu, 2017, s. 41).

Dolayısıyla gerçekleştirilen ticaret politikalarındaki önemli eksen kaymaları dış ticaretin işgücü arzını etkilemesinin ana nedenidir. İşgücü arzı içe dönük çizgi kanalından liberal çizgiye doğru yaklaşmasıyla etkilenmeye başlayacaktır. Liberal politikalar gerçekleştirildikçe kalifiye veya okumuş iş gören ihtiyacı artmakta eskisine nazaran daha çok genç ve kadın iş yaşamına atılmaktadır (Behrman vd., 2000, s. 14). Başka bir deyişle uzun dönemde serbest ticarete yönelik politikaların geliştirilmesiyle beraber ihracata dönük ülkelerle diğer ülkelerde çalışan işçiler arasındaki ücret farkı açılmaktadır. İhracatçı ülkelerin getirileri daha yüksek olduğundan sermaye yoğun tekniklerle üretim yaparak kalifiye eleman çalıştırmayı tercih etmektedirler. Ekonominin dış ticaretten verimsiz veya uzak bölümünde ücretlerin yükselmesi maliyetleri arttırmaktadır. Maliyetleri yükselen ülkelerde bazı işletmeler üretimden çekilmekte ve bu alanlarda özellikle kalifiye olmayan istihdamın azaldığı görülebilmektedir (Bakkalcı, 2013, s. 83).

Son yıllarda artan ihracat kapsamında Türkiye'de, istihdamın artırılmasına ve yerli girdi kullanılmasına yönelik politikalar önem kazanmaktadır (Varol, 2003, s. 160). Fiziksel ve parasal kaynaklar kısa dönemler için veri olduğuna ve bu kaynakların insan GSMH, kaynaklarından bağımsız bir şekilde kullanımı söz konusu

olamayacağına göre ve işgücünün istihdamı diğer kaynakların istihdamını da belirleyeceğinden insan kaynaklarının istihdam derecesine ve işgücünün verimlilik derecesine bağlı kalacaktır. Dolayısıyla ekonomide enflasyonist karakter taşımayan sürekli, makul ve aşırı kaynak sıkıntısı yaratmayan ekonomik büyümeyi sağlamaya, daha yüksek düzeyde istihdam yaratarak işsizlik oranını azaltmaya dönük hükümet politikalarının uygulanması büyük önem taşımaktadır (Doğan, 1998, s. 229).

1.1.2.3. Dış Ticaretin Enflasyon Üzerindeki Etkisi

Cari fiyat düzeyinde toplam talebin toplam arzdan daha fazla olması şeklinde tanımlan enflasyon (Aren, 2014, s. 319), piyasada seçilmiş ürün ve hizmetlerin ortalama fiyatlarının dönemsel değişimini işaret eden fiyat endeksleriyle hesaplanmaktadır. Fiyat endeksinin hesaplanmasında temel alınan sepet, tüketim mallarından yani dayanıksız tüketim malları, dayanıklı tüketim malları ve eğitim-sağlık gibi hizmetlerden bir araya gelen bir sepet biçiminde ya da ara malları ve makine teçhizat gibi yatırım malları yani üretim mallarından oluşan bir sepet biçiminde tanımlanabilir (Ünsal, 2007, s. 98-99).

İthalat fiyatlarının yurtiçi enflasyon oranı üzerindeki etkisi, dolaylı ve doğrudan olmak üzere iki farklı kanaldan gerçekleşmektedir. Tüketici fiyat endeksi sepetinde yer alan ithal ürün ve hizmetlerin fiyatlarındaki değişim aracılığıyla doğrudan etkisi gerçekleşmesiyle birlikte ithal edilen mal ve hizmetlerin fiyatlarındaki düşüş yurtiçi fiyat artış oranını sınırlandırmaktadır. Üretici fiyat endeksi sepetinde yer alan üretim faktörlerinin fiyatlarındaki değişim aracılığıyla dolaylı etki gerçekleşmektedir. Üretimde kullanılan ithal girdilerin fiyatlarında meydana gelen değişim ilk aşamada üreticinin maliyetini etkilemekte, ikinci aşamada ise firma tarafından malın fiyatına yansıtılarak yurtiçi enflasyon oranı üzerinde etkili olmaktadır (Çiçek, 2009, s. 73-76). Bu nedenle ülkelerin mallarını, dış pazarda rekabet gücü kazandırmak amacıyla ülke içindeki fiyatlardan daha düşük fiyatla satmaları büyük önem taşımaktadır (Atayeter ve Erol, 2011, s. 2).

1.2. Dış Ticaret Teorileri

Dış ticaret teorileri; merkantilistler, fizyokratlar, klasikler ve mutlak üstünlükler teorisi, karşılaştırmalı üstünlükler teorisi, faktör-donanım teorisi ve modern dış ticaret teorileri alt başlıkları altında incelenmiştir.

1.2.1. Merkantilistler

Merkantilizm, 16. yüzyıldan 17. yüzyıl sonralarına kadar etkili olmuştur. O dönemlerde Batı Avrupa, bilhassa İngiltere, dünya ekonomisinin merkezi konumunda idi. Amerika, Avustralya, Avrupa'dan gelen göçlerin yerleşim alanı; Afrika, Uzak Doğu ve diğer alanlar Batı Avrupa'nın sömürgesi altındaydı. Merkantilist dönemden önce dünyada mevcut bir dış ticaret olayından bahsetmek zordur. Tek istisnası Orta Çağ'da yapılan İpek yolu ticareti sayılabilir (Seyidoğlu, 2013, s. 5). Merkantilist doktrine göre dış ticaretin temel amacı, hazinenin altın stokunu arttırmaktır. Bunu yapmak için de ödemeler dengesinin fazlalıklar oluşturması gerekir. Servetin kaynağını altın ve değerli madenler olarak görmüşlerdir. Onlar için altın stoku ekonomik ve siyasal gücün temelidir. Dış ödeme fazlası oluşturup altın stokunu arttırabilmek için hem iç hem de dış ekonomik faaliyetlere yoğun devlet müdahalesini zorunlu sayarlar (Seyidoğlu, 2013, s. 5). Merkantilist dış ticaret politikasında her ülkenin değerli madenleri biriktirmesi mümkün olmadığından bu düşünce varlığını uzun sürdürememiştir (Çulha, 2009, s. 6).

1.2.2. Fizyokratlar

Fizyokrazi, Merkantilizme tepki olarak doğmuştur. Bu akımın kurucusu ve en önemli temsilcisi François Quesnay olup; diğer temsilciler Robert Jacques Turgot, Le Marquis de Mirabeau, Abbe Nicolas Baudeau ve Pierre Samuel du Pont de Nemours'tır. Fizyokratlar, sanayi ve ticaret yaparak ortaya net bir fazlalığın ortaya çıkmasının mümkün olamayacağını, üretken tek bir sektörün tarım olduğunu savunmuşlardır. Bu bağlamda tarım dışındaki diğer tüm sektörler verimsizdir. Fizyokratlara göre tek vergi sistemi olmalı, bu da tek üretken sektör olan tarımdan alınmalıdır. Bu doktrini savunanlar ekonominin doğal düzen içerisinde kendi kendini düzenleyebileceğini iddia ederler. "Laissez faire laissez passer" yani "Bırakınız yapsınlar bırakınız geçsinler" ilkesini benimsemişlerdir. Bu ilkenin doğal sonucu olarak devlet müdahalesine karşı çıkmışlardır. Dış ticarete kısır bir sektör sayılmasına karşın; serbest ticaret dayalı bir yaklaşım söz konusudur. Serbest ticareti savunmalarının altında yatan sebep ise, dış ticaretin karlı ve verimli olmasından ziyade doğal düzen anlayışını benimsemiş olmalarıdır (Bilgili, 2013, s. 23-25).

1.2.3. Mutlak Üstünlük Teorisi

İktisat bilimine sistemli bir yaklaşım sunan Adam Smith Merkantilistlerin tersine dünyadaki değerli kaynakların sabit olmadığını, iş bölümünün ve uzmanlaşmanın sonucu olarak kaynakların verimliliğinin artacağı düşüncesini savunmuştur (Özel, 2012, s. 7). Smith, serbest ticaret ve uluslararası uzmanlaşmanın sağladığı faydaları “Mutlak Üstünlükler Teorisi” ile açıklamıştır. Bu bağlamda bir ülke bir malı daha az maliyetle üretiyorsa o alanda uzmanlaşıp o malı ihraç etmeli; üretimini pahalıya yaptığı malı ise ithal etmelidir (Saçık, 2009, s. 166; Koparal, 2004, s. 22).

Smith kalkınmada verimliliğin önemini savunmuştur. Talebin artması uzmanlaşmaya, uzmanlaşmanın doğal sonucu da ekonominin büyümesine neden olur. Smith’ e göre iş bölümü, yani takas ve mübadele etme, dış ticaretin sonucudur. Bu bağlamda işbölümü uzmanlaşmayı, uzmanlaşma verimliliği, verimlilik yatırımları ve yatırımlarda kalkınmayı sağlamaktadır (Dülgeroğlu, 1997, s. 32). Mutlak Üstünlükler Teorisi uluslararası ticareti bilimsel olarak açıklamada önemli gelişmeler kaydetmiştir. Ancak bu teori gelişmiş ülkelerin kendi arasında yapmış olduğu ticareti açıklama konusunda yetersiz kalmıştır (Seyidoğlu, 2003, s.18).

1.2.4. Karşılaştırmalı Üstünlük Teorisi

David Ricardo, Adam Smith’in Mutlak Üstünlükler Teorisi’ni de katarak geliştirdiği ülkelerin daha çok karşılaştırmalı olarak üstün olduğu sektörde üretim yapmalarını içeren ve hala geçerliliğini koruyan “Karşılaştırmalı Üstünlükler Teorisini” oluşturmuştur. Bu bağlamda mutlak üstünlükler teorisinin aksine dış ticarete ülkeler için önemli olanın yalnızca mutlak olarak üstün olduğu ürünlerde uzmanlaşmanın olmadığını başka bir ülkeden nispeten hangi üründe yüksek oranda üstünlüğe sahipse o ülkenin o üründe uzmanlaşmaya gitmesi gerektiğini savunmaktadır (Oğuz, 2017, s. 8).

David Ricordo’nun “Politik Ekonomi ve Vergilendirme’nin Temel İlkeleri” adlı eseri 1817 yılından bu yana karşılaştırmalı üstünlükler teorisini açıklamada ve dış ticaret teorilerinin yapı taşı olma özelliğini korur. Buna göre modern dış ticaret teorilerinin kökünde karşılaştırmalı üstünlükler teorisi yatar. Bu bağlamda, dış ticaret

şartlarında ülkeler daha verimli oldukları malları üretme konusunda uzmanlaşmışlardır (Neary, 2009, s. 2018).

David Ricardo ticaretin mutlak üstünlüklere dayandırılmasının kapsamı daraltacağını öne sürmüştür. Bu bağlamda ülkeler arasındaki maliyet farkı yerine farklılığın derecesi önemlidir. Yani bu teoriye göre, karşılaştırmalı üstünlükler teorisi, ticaretin mutlak değil de karşılaştırmalı üstünlüklere dayanması gerektiğini savunur. Bir ülke, bütün mallarda diğerine göre daha üstün olsa bile, karşılaştırmalı olarak en fazla üstünlüğe sahip olduğu mallarda uzmanlaşır; üstünlük konusunda daha az olduğu malları ithal yoluna giderek daha fazla refaha erişebilir (Bayraktutan, 2003, s. 177).

Karşılaştırmalı üstünlükler teorisi bir ülkenin diğer ülkeden birden fazla malın üretiminde daha verimlilik elde etmesi durumunda, hangi malın üretimini göreceli olarak daha az maliyetle üretebiliyorsa o malda uzmanlaşması gerektiğini savunur. Ricardo'ya göre uluslararası ticaretin temelini karşılaştırmalı maliyet avantajına bağlıdır ve bu şekilde uzmanlaşmak dış ticareti ve büyümeyi olumlu etkileyeceğini savunmuştur (Yüksel ve Sarıdoğan, 2011, s. 200).

Bu doktrin bütün ülkeler için geçerlidir. Bütün mallarda diğer ülkelere göre verimliliği düşük olan bir ülke olduğunu düşünelim. Bu ülkede bazı mallarda göreceli verim düşüklüğünün daha fazla olduğu mallar olabilir. Bu durumda bu ülke çok verimsiz olduğu malları dışarıdan ithal ederek, göreceli olarak daha az verimsiz olduğu malları üreterek kıt kaynaklarını en etkin biçimde değerlendirmelidir. Böylece bütün ülkeler karşılaştırmalı üstünlükler teorisine uygun hareket ederek kıt kaynaklarını en optimal şekilde kullanmış ve ekonomik olarak da refahlarını en üst seviyeye çıkarmış olurlar (Seyidoğlu, 2013, s.9).

1.2.5. Faktör-Donanım Teorisi

Faktör donanım teorisi, Ricardo tarafından oluşturulan karşılaştırmalı mutlak üstünlükler teorisinin eksikliklerini gidermek amacıyla ortaya atılmıştır. Diğer bir ifadeyle bu teoriyi oluşturanların adıyla Hecksher-Ohlin (H-O) teorisidir (Seyidoğlu, 2007, s. 81). Bu teoriye göre bir ülke hangi üretim faktörü açısından zenginse, üretimi o faktörü daha fazla kullanma imkânı veren mallarda karşılaştırmalı üstünlük kazanmış olur (Seyidoğlu, 2005, s. 66).

Faktör donanım teorisinde ülkeler arasındaki mukayeseli üstünlüğünü iş gücü, yeni icat kabiliyeti, doğal kaynak zenginliği ve üretim faktörlerinin görece fazlalığı olarak kendisini göstermektedir. Hecksher ve Ohlin'e göre dış ticaret, ülkelerin farklı faktör zenginliğine sahip olmaları, emek ve sermaye faktörlerinin farklılıkları nedeninden ötürü yapılmaktadır. Buna göre gelişmiş ülkelerin daha fazla emeğe ihtiyacı varken; gelişmekte olan ülkeler sermaye ihtiyaç duyarlar Bu bağlamda bir ülkede hangi faktör zenginliği diğerine göre daha fazla ise o ürünün üretiminde uzmanlaşmak ve o ürünü ihraç etmek yararlı olur (Dücan, 2015, s. 53). H-O teorisi ticaret teorisine yapılan en önemli katkıdır. Bu teori karşılaştırmalı üstünlükleri varsaymaktan öte onu açıklama yoluna gitmiştir (Subaşat, 2003, s.148).

Faktör donanım teorisinden 3 farklı teori meydana gelmiştir. Birincisi, faktör fiyatları arasındaki farkın kapanacağını ileri süren “Faktör Fiyatlarının Eşitlenmesi Teorisi”dir. Bu bağlamda ülkelerarası faktör fiyatlarının eşitlenmesi faktör fiyatlarının hareketliliğinden ziyade serbest ticarettir. Ülkelerin serbest ticaret ve uzmanlaşması ile sahip oldukları fazla miktardaki faktörlerin yoğun olarak kullanıldığı alanlarda üretimlerini arttıracaklarından, bu faktörlerin fiyatları artacak, diğer taraftan ise kıt olan faktöre talep düşeceğinden fiyatında da düşme yaşanacaktır. Bir diğer yaklaşım ise serbest dış ticaretin tüm ülkelerin yararına olduğu, korumacılığın tüm ülkenin zararına olduğu görüşünü eleştiren Stolper-Samuelson yaklaşımıdır. Bu yaklaşıma göre ülkelerin faktör yoğunlukları ve dış ticaret politikaları gelir dağılımı ve ülkenin refahı üzerinde etkili olacağından serbest ticaretin; ancak ülkedeki bol miktarda faktöre sahip olan kitlenin yararına iken, korumacılığın ise kıt faktör sahiplerinin yararına olacağı görüşü savunulmuştur. Son yaklaşım olan Rybczynski teorisine göre ise bir faktörün arzı artarsa; o faktörü kullanan malın üretimi artar, ancak diğer malın üretimi düşer (Yüksel ve Sarıdoğan, 2011, s. 200-201).

H-O modeli ilk kez 1953 yılında Leontief tarafından test edilmiştir. Leontief, ABD ekonomisi için oluşturduğu input-output çıktısını kullanarak ABD'nin dış ticaretinde kullanılan emek ve sermaye miktarını 1947 yılı için tahmin etmiş ve ABD'nin ihracatının ithalatından daha az sermaye yoğun şekilde biçimlendiğine dair bir sonuç elde etmiştir (Baldwin, 2008, s. 62-63). Heckscher-Ohlin teorisi dış ticaret teorilerinin çözümsel ve mantıksal tutarlılığı sebebiyle yaygın olarak kabul görmesine rağmen türev teorilerin bilgi ve ilişkili unsurları kapsamadığı saptanmıştır. 1950'lerin başından itibaren yapılan testler faktör donanım teorisine olan güveni sarmış ve diğer

bir taraftan bilginin toplumsal evrimi üretim sürecini belirgin bir şekilde yansımalarıyla dış ticaret teorileri önemli adımlara ulaşma olanağı sağlamıştır (Bayraktutan, 2003, s. 179).

1.2.6. Yeni Dış Ticaret Teorileri

20. yüzyıl ortalarından kadar geçerliliğini koruyan H-O teorisi, 1970'lere gelindiğinde dünya ticaretinin karşılaştırmalı üstünlük temelli yaklaşımlarla açıklanma konusunda yetersiz kaldığını açıklığa kavuşturmuştur. Bu teorilere göre ticaret farklı malların ticaretini kapsamalı ve ülkeler nispi üretim imkânları açısından farklılaştıkça daha büyük olmalıdır. İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra benzer nitelikteki ülkeler arasında benzer malların ticaretinde artışlar olduğu saptanmıştır (Neary, 2009, s. 219). Bu durum dünya imalat sanayi ticaretinin önemli bir kısmı faktör donanımı benzer ülkeler arasında gerçekleşiyorsa karşılaştırmalı üstünlüklerin kaynağının nerede olduğu gibi dış ticarete ilişkin bazı sorular ortaya çıkarmıştır. Bu bağlamda bu gibi sorular yeni dış ticaret teorilerinin ortaya çıkmasına zemin hazırlamıştır (Krugman, 1983, s. 343).

Klasik iktisatçıların, dış ticaret konusundaki teorileri iktisat bilimi açısından şüphesiz oldukça önemlidir. Ancak H-O teorisinin uluslararası alandaki ticari akımları açıklamada yetersiz kalması, büyük ölçüde eksik rekabet, ürün farklılaşması ve ölçek ekonomilerine önem veren “Yeni Ticaret Teorileri'nin ” doğmasına neden olmuştur (Çakmak, 2006, s. 4). Yeni dış ticaret teorilerinin başlıcaları; nitelikli işgücü teorisi, teknoloji açığı teorisi, ölçek ekonomileri teorisi, tercihlerde benzerlik teorisi, monopolcü rekabet teorileridir. Bu kuramları kısaca açıklayabiliriz.

Nitelikli İşgücü Teorisi: Keesing (1966) ve Kenen (1965)'e göre, ülkeler arasındaki nitelikli işgücünün farklılığı sanayileşmiş ülkeler arasındaki dış ticaretin büyük bir kısmının nedenidir. Nitelikli iş gücünün varlığı, üretimi bu faktöre bağlı olan mallarda uzmanlaşmasına ve bu mallarını ticaretini yapmada rol oynar (Dura, 2009, s. 13). Bu teoride mesleki veya niteliği yüksek işgücüne sahip ülkeler nitelikli işgücü yoğun mallarda uzmanlaşıp bu malları ihraç eder; diğer bir taraftan niteliksiz iş gücünün daha fazla bulunduğu ülkeler ise, bu yönde yapılan üretimde uzmanlaşıp, ihracatını niteliksiz işgücü içeren mallar doğrultusuna yönlendirecektir. Genel olarak yoğun olarak nitelikli işgücü gerektiren mallar ile sermaye yoğun mallar aynıdır ve bunları çoğu zaman gelişmiş veya sanayileşmiş ülkeler üretir. Az gelişmiş ülkeler ise

çoğunlukla nitelikli iş gücüne daha az sahip, gelişmemiş olan tarım ürünleri ve katma değeri düşük olan sanayi ürünleri üretimi üzerinde uzmanlaşmalar (www.mevzuatdergisi.com, 2019).

Teknoloji Açığı Teorisi: Teknoloji açığı teorisine göre, bir ülke kendi ekonomisine yeni bir malı veya üretim teknolojisini hızla entegre edebiliyor ayrıca devamlı olarak dış pazarlara yeni mallar sürebiliyorsa dış ticarete başarı elde edebilir. Teknolojik yeniliği bulan ülke zamanla diğer ülkelerinde bu teknolojiyi taklit edebileceği düşüncesi ile sürekli geliştirme yaparak piyasaya yeni ürünler sürmelidir. Aksi bir durumda başlangıçta yeni teknolojiye sahip olan ülke üretim yaptığı mal üzerinde ihracatçı konumdayken zamanla bu teknolojiyi yakalayan başka bir ülkenin işgücü, hammadde gibi üstünlüklerinden dolayı ithalatçı konuma düşebilir (Melemen, 2016, s. 8).

Ölçek Ekonomileri Teorisi: F. Graham ve G. C. Haufbauer tarafından öne sürülen ölçek ekonomileri teorisi bazı endüstrilerin üretim artışlarını sağlayabilmeleri için ölçek ekonomilerinden yararlanmaları gerektiğini savunur (Seyidoğlu, 2009, s. 105-106). Bir malın geniş bir ulusal pazara sahip olması, bu malın ihracatında ülkeye avantaj sağlamaktadır (Krugman, 1980, s. 950). Ölçek ekonomileri uluslararası ticarete çok önemli bir yere sahiptir. Ölçek ekonomileri, ülkelere uluslararası ticarete bazı sonuçlar doğurur. Bu sonuçlar arasında ülkelerin iç piyasa taleplerini oluşturan çok sayıda maldan az miktarda üretmek yerine, firmaların ölçek ekonomisine sahip birkaç endüstri üzerinde yoğunlaşması ülkelerin bu endüstrilerde uzmanlaşmaları için güçlü bir kaldıraçtır. Diğer endüstri alanlarındaki malları için ise ithalat yoluna gidilebilir. Böylece düşük maliyetlerle üretilen bu mallar büyük miktarlarda ihraç imkânı sağlar (Seyidoğlu, 2001, s. 86).

Tercihlerde Benzerlik Teorisi: Tercihlerde benzerlik teorisi Brunstam Linder tarafından 1961 yılında sanayi ürünlerinin ticaretini baz alarak ortaya konulmuştur. Bu malların en genel özelliği heterojen olmalarıdır. Bu teze göre sanayi ürünleri üzerindeki ticaret ülkeler arasındaki zevk ve tercihlerin birbirine paralel olmasına bağlı olduğunu savunmaktadır. Gelir düzeyi talep koşullarını belirleyen en önemli unsurdur. Bir ülkede üretilen malların büyük bir kısmı halkın zevk ve tercihlerine bağlıdır. Bu mallar zevk ve tercihler açısından benzer; aynı zamanda paralel gelir düzeyine sahip ülkelere ihraç edilebilir. Diğer bir taraftan zevk ve tercihleri bakımından farklı olan

azınlıkların talebi ise tercihleri yine kendilerine benzeyen yabancı ülkelerden yapılan ithalat ile karşılanır (Ünsal, 2005, s. 220).

Monopolcü Rekabet Teorisi: Aynı ihtiyaçları karşılayan, birbiri yerine ikame edebilen, birbirinin aynısı olan birçok malın ambalajı, rengi, görünüşü, ismi gibi niteliklerini farklılaştırarak piyasaya sürülmekte ve bu malların alıcı zihninde farklı bir ürün imajı verme çabası ve bu çabalarında başarılı olan firmalar kendi alıcı kitlesi üzerinde monopol oluşturmaktadır. Bu şekilde oluşan piyasaya da monopolcü rekabet piyasası adı verilmektedir (Dinler, 2005, s. 343). Dış ticaret ise, monopolcü rekabet teorisini mal farklılaştırılması ve ölçek ekonomileri ile açıklanmaktadır. Her firma veya üretim tesisi çok farklı türden mal üretmek yerine sadece bir ya da birkaç malın üretimini yapması ölçek ekonomilerinden yararlanma fikrinin doğal sunucudur. Bu bağlamda farklılaştırılmış mallar birbirine ikame edebilir ve ayrıca firmalar maliyetlerini düşürmeye çalışırlar. Üretim az sayıda mal üzerinde olduğundan uzmanlaşma yolunu gidilir ve ölçek ekonomilerin sağladığı maliyeti düşürme avantajlarından yararlanır. Bu şekilde bir üretim zincirinde ülke uzmanlaştığı malda ihracatçı konuma gelirken; diğer malları da ithal etme yoluna gider. Birbirinden farklılaştırılmış mallar üreten çok sayıda firmanın olması monopolcü rekabet piyasasının varlığını gösterir (Ünsal, 2005, s. 234).

1.3. Dış Ticaret Politikası Kavramı

Ülke ekonomisinin büyümesinde ihracat önemli olduğu için ülkelerde ithalatın azaltılması ve ihracatın artırılması önemli amaçlar arasında yer almaktadır. Bununla beraber, ülkelerin bu amaçlara ulaşmak için aldıkları önlemler ve kararlar dış ticaret politikasını oluşturmaktadır (Jainok, 2017, s. 4). Devlet kanallarının ülkenin doğrudan dış ticaret akımlarını özendirmek, sınırlandırmak ya da bu işlerin yapılış metotlarını düzenlemek için almış oldukları sistematik tedbirler dış ticaret politikasını ifade etmekte (Seyidoğlu, 2007: 117; Dinler, 1997, s. 472) ve bir ülkedeki kamu kuruluşlarının, özel kişi ve kuruluşların diğer ülkelerle gerçekleştirdikleri ürün-hizmet alışverişini içeren politikalar şeklinde tanımlanmaktadır (Arda, 2002, s. 94).

Uluslararası ticaretin ülkeler için anlamı büyük önem arz ederken, dünya ekonomisi akışına tüm dinamikliği ile devam etmektedir. Ülkelerin refahı rekabetçi dünya ticaretinde ihracattan elde edeceği yüksek performanslarla ilişkilidir. Durum bu şekilde seyrederken uluslararası ticaret ortamında gelişim gösteren rekabet, ülkelerin

ihracat rakamlarını artırmak adına kullanılacak verimli stratejiler geliştirmelerine ve ihracatı artırıcı tedbirler almalarına sebep olmaktadır (Sarıhan vd., 2017, s. 756). Bu kapsamda ülkeler ekonomilerini geliştirmek adına ihracatı arttırmaya, ithalatı ise azaltmaya yönelik politikalar uygulamaktadırlar. Bu politikaları gerçekleştirebilmek için de çeşitli kararlar alınmakta ve çalışmalar yürütülmektedir (Akın, 2015, s. 6). Bu kapsamda, araştırmanın bu bölümünde dış ticaret politikası detaylı biçimde incelenmiştir.

1.3.1. Dış Ticaret Politikasının Amaçları

Serbest dış ticaretin varlığı klasik dış ticaret teorilerin dayandığı temel varsayımdır. Başka bir ifadeyle, ülkeler arasında dış ticareti kısıtlayıcı ya da engelleyici herhangi bir müdahalenin bulunmadığı kabul edilmektedir. Fakat teoride serbest dış ticaret görüşü ne kadar kuvvetli olursa olsun, uygulamada hiçbir sınırlandırmaya tabi olmayan uluslararası ürün ve hizmet ticaretine genellikle rastlanmaz. Bu nedenle çeşitli amaçları gerçekleştirmek için uluslararası ticarete devlet otoriteleri müdahalede bulunurlar (Aral, 2015, s. 34). Birtakım özel amaçlarının yanında dış ticaret politikası genel olarak ekonomi politikası hedeflerine de ulaşmaya çalışmaktadır (Seyidoğlu, 2003, s. 119). Ancak temel amaçları aşağıdaki gibi sıralanabilir (Oktay, 2002, s. 108-109):

- Ekonomik kalkınmayı sağlama,
- İç ekonomik istikrarı sağlama,
- Dış rekabetten korunma,
- Kendi kendine yeterli olma,
- Siyasi, sosyal vb. hedeflere ulaşma

1980 yılından itibaren Türk ekonomisi ithal ikamesine dayalı ekonomik politikaları bir kenara bırakarak, serbest piyasa ekonomisiyle dışa açılmayı hedefleyen politikalar uygulamıştır (Diken, 1998, s. 43). Bir diğer deyişle, ekonomi ihracatı esas alarak, büyümeye ve üretim teknolojisi geliştirmeye başlamıştır. Dışa açık büyümenin temel ögesi ihracata dönük büyümedir (Kazgan, 1998, s. 333). Bu çerçevede Türkiye, Birleşmiş Milletler (BM), Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ) ve Dünya Gümrük Örgütü (DGÖ) himayesinde uluslararası ticaretin serbestleştirilmesi, basitleştirilmesi ve geliştirilmesine yönelik küresel çabalara tam uyum sağlamaktadır. Aynı zamanda, Avrupa Birliği (AB) ile yürütülen tam üyelik müzakerelerine ve 1996'da başlayan

gümrük birliğine bağlı olarak, Birliğin ticari ilişkiler kurduğu üçüncü ülkeler için ortak gümrük ve dış ticaret politikalarını uygulamaktadır (Gültekin ve Üyümez, 2016, s. 64).

1.3.2. Dış Ticaret Politikasının Araçları

Dış ticaret politikası açısından bir devletin dış ticaretini etkileyebilecek unsurların en önemlileri; gümrük tarifeleri, yasaklar, kotalar, sübvansiyonlar, gönüllü ihracat kısıtlamaları gibi diğer araçlardan oluşmaktadır (MEB, 2011, s. 3).

1.3.2.1. Gümrük Tarifeleri

Kavram olarak tarife ithal edilen mallar üzerine konulan bir vergi türü olarak tanımlanmaktadır (Krugman ve Wells, 2013, s.134). Bir ülkenin kendi iradesiyle ve tek taraflı olarak konulan gümrük tarifelerine “otonom tarife” ve en az iki ülke ya da daha fazla sayıda ülke arasında uluslararası anlaşmalarla varılan uzlaşma sonucunda konulan tarifelere ise “sözleşmeli tarife” ismi verilmektedir. Bunlar belirli tavizler sonucu konuldukları için çoğunlukla otonom tarifelere göre daha düşük oranlıdır (Oktay, 2002, s. 109). İthalatla rekabet eden yerli üreticileri dış rekabete karşı kısmi olarak koyan tarifeye “koruyucu tarife”, İthalatla rekabet eden yerli üreticileri dış rekabete karşı tam olarak koyan tarifeye “engelleyici tarife” denilmektedir (Ünsal, 2005, s. 296). Tarifeler genel olarak yerli üretimi himaye eder, tüketimi azaltır, devlete vergi geliri sağlarlar. Ayrıca tüketici artığının bir bölümünü üreticilere aktararak gelirin yeniden bölüşümüne neden olmaktadır (İyibozkurt, 1997, s. 167).

Türkiye'nin 1953 yılında katıldığı GATT anlaşmasının dönüştüğü Dünya Ticaret Örgütüne (DTÖ) 1995 yılında üye olmuştur. Bu üyeliğinin yanı sıra ülkemiz 1996 yılında AB Gümrük Birliğine katılmıştır (Batirel, 2016, s. 4). Türkiye'nin 1999 Aralık'ta Avrupa Birliği (AB) Helsinki Zirvesi'nde birliğe adaylığının onaylanmasının ardından adaylık süreci 2005 yılında resmi olarak başlamıştır (Çatalbaş, 2012, s. 21). Diğer yandan 1996 Ocak 1 tarihinde yürürlüğe konulan Gümrük Birliği, Türkiye'nin dış ticaretinde serbestleşme sürecine yeni bir gelişim kazandırırken, Ankara Anlaşması uyarınca Avrupa Birliği (AB) ile ortaklık ilişkilerinde de *Son Döneme* geçilmiştir (Aktaş, 2017, s. 6).

Gümrük Birliği Türkiye ekonomisinin genelini etkileyen önemli bir gelişme olmasıyla birlikte, AB ile Türkiye arasında sanayi malları ticaretinde miktar kısıtlamaları, gümrük vergileri ve eş etkili önlemler kaldırılmış, Türkiye üçüncü

ülkelere karşı *Ortak Gümrük Tarifesi* uygulamaya 1 Ocak 1999'da başlamıştır. Nitekim bu durumun istisnası olarak 2000 yılı sonuna kadar süren beş yıllık geçiş döneminde, ayakkabılar, deriden mamuller, mobilyalar ve otomobiller gibi kısıtlı sayıdaki hassas mallar için üçüncü ülkelere karşı *Ortak Gümrük Tarifesi* hadlerinden daha yüksek gümrük vergileri uygulanmıştır. Tüm sanayi ürünleri 2001 yılıyla birlikte Ortak Gümrük Tarifesi oranlarına; Gümrük Birliği kapsamındaki ürünler ise 1 Ocak 2008 itibarıyla, Avrupa Birliği'nin az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelere uyguladığı otonom tarife tavizlerini içeren *Genelleştirilmiş Tercihler Sistemi*'ne uyum sağlanmıştır (Eren, 2013, 33-34; Doğan ve Kaya, 2011, s. 2).

Avrupa Birliği'nin uyguladığı ortak gümrük tarifesi oranlarını Türkiye günümüzde üçüncü ülkelere tarım dışı ürünlerde uygulamaya koyulmakta; Avrupa Serbest Ticaret Birliği (European Free Trade Association-EFTA) ve Avrupa Birliği ülkelerinden ise herhangi bir vergi talep etmemektedir. Türkiye pek çok gıda ve tarımsal ürünlerde yüksek tarife oranlarını sürdürmekte ve %15.4 ile %145.8 aralığında taze meyve ürünlerine uygulanan vergi oranı görülmektedir. Meyve suyu, işlenmiş sebze ve meyve ürünlerine uygulanan tarifeler %19.5 ile %130 arasında değişim göstermektedir (Işık, 2013, s. 227).

1.3.2.2. Tarife Dışı Ticaret Politikası Araçları

Tarife, dış ticaret akımlarına müdahalede kullanılan geleneksel araçlardır. Zaman içerisinde ise mevcut bu müdahale araçları çeşitlendirilmiş ve geliştirilmiştir. Tarife dışı araçlar ise gümrük vergileri dışındaki bu dış ticaret politikası araçlarının tümüne verilen isimdir (Aral, 2015, s. 37). Dolayısıyla bu araçlar aşağıda detaylı bir biçimde ele alınmıştır.

1.3.2.3. İthalat Kotaları

İthalatın miktar veya değer olarak sınırlandırılmasına kota adı verilmektedir (Çelik, 2015, s. 222). Çoğunlukla döviz çıkışına sebep olan işlemleri sınırlandırma için hükümetlerin tek taraflı kararlarla uyguladığı müdahale metodu ithalat kotalarıdır. Bu yöntemde ithalat direkt olarak ülkeye giriş yapacak malların miktarlarının sınırlandırılması söz konusudur. Kotalar, hükümet tarafından ithal edilecek malların miktarı belirli bir süre gözetilerek tespit edilir (Yılanlıoğlu, 2008, s. 5). Kotanın ithalatın yapılacağı ülkelerin de belirlenmesi suretiyle uygulanmasına "seçici kota",

kotanın ithalatın yapılacağı ülkelere bir sınırlama getirilmeden uygulanmasına ise “global kota” adı verilmektedir.

1.3.2.4. İthalat Yasakları

İthalat yasakları; ithalat kotalarının, ülkeye dışarıdan mal girişinin tamamen engellendiği biçimi şeklinde tanımlanmaktadır. Başka bir deyişle bir ülkenin, belirli malların ithalatını tamamen önlemesidir (Çelik, 2015, s. 223). Döviz kaynaklarından tasarruf sağlanmasına ve dış açıkların kapatılmasına yardımcı olması bakımından bu tür ithalat yasakları olumlu kabul görmektedir. Kaynak israfı yaratıcı etkisi ithalat yasaklarının uygulanacağı endüstrinin doğru seçilememesi durumunda ortaya çıkmaktadır (Aral, 2015, s. 38).

1.3.2.5. İhracat Sübvansiyonları

Çoğunlukla bir firmanın devlet otoritesi tarafından desteklenmesi sübvansiyonlar sayesinde uygulanmaktadır. Bu destek üretim safhasında ya da ihracat sahasında özel kredilerin verilmesiyle veya dolaysız vergilendirilmeden bazı ihracatçı firmaların ayrı tutulması şeklinde olabilmektedir (Çelik, 2015, s. 227). Sübvansiyonlar, çeşitli şekillerde olabilmektedir. İthal ikame sanayilerde sübvansiyon uygulamaları yanında birçok ülke ihracat rejimini artırmak için ihracata sübvansiyon vermektedirler (İyibozkurt, 1997, s. 168). Günümüzde ucuz kredi ve öteki kolaylıklar sonucunda sübvansiyon ihracat teşvikleri çerçevesinde ihracatçılara sağlanan vergi iadesi meydana gelmektedir (Ünsal, 2005, s. 345).

Bu teşviklerin aşırı ölçüde sağlanması ihracatçının dış piyasada maliyetin altında satış yapmasına neden olabilmektedir (Marmaris Ticaret Odası, 2018, s. 28). İhracat sübvansiyonlarının yeniden dağıtım etkisi ve himaye etkisinin yanı sıra ticaret hadlerini ve ihracat gelirlerini de doğrudan etkilemektedir. Bu çerçevede sübvansiyon dış fiyatı yurtiçi fiyata göre düşürdüğü için ticaret hadleri ülkenin aleyhine dönmektedir. Ancak düşük dış fiyatlar ihracatı artırmaktadır. Eğer ihracat mallarına olan yabancı ülke talep elastikiyetleri yüksek ise dış fiyatlardaki bir miktar yüzde düşüş, ihracat miktarını daha fazla bir yüzde ile attırmaktadır. Bu durum ülkenin ihracat gelirlerini arttırmaktadır (İyibozkurt, 1997, s. 168).

Son yıllarda Türkiye programlarını ve Dünya Ticaret Örgütü taahhütleri ve Avrupa Birliği yönergelerine uyum sağlayacak şekilde getirmesine rağmen, ihracatı

arttırmak için pek çok teşvik kullanmaktadır. Yayımlanan ihracat sübvansiyonları ihracat değerinin %5 ile %20'si arasında değişmekte, 16 tarımsal ve işlenmiş tarımsal ürün kategorisine borç affı, vergi indirim vb. şekillerde uygulanmaktadır (Işık, 2013, s. 230).

1.3.2.6. Gönüllü İhracat Kısıtlamaları

Uluslararası anlaşmalarla tarife ve kota uygulamalarına sınırlamalar getirilmiş olması, son dönemlerde ülkelerin serbest ticareti tarife ve kota dışındaki araçlarla engelleyen bir politika izlemelerine yol açmıştır. Bu politika araçlarından birisi de gönüllü ihracat kısıtlamalarıdır (Ünsal, 2005, s. 343). Gönüllü ihracat kısıtlamaları, bir malın ihracatını ülke ve ithalatçısı ülke arasında yapılan iki yönlü görüşmeler sonucunda ihracatın belirli bir kota ile sınırlandırmasıdır (Çelik, 2015, s. 229).

2. İKİNCİ BÖLÜM

TÜRKİYE VE İNGİLTERENİN DIŞ TİCARET POLİTİKASI VE YAPISI

Küreselleşme sürecinin dünya ekonomisine olan etkisinin, üretim ve ticari etkinliklerinin artan oranda uluslararası nitelik kazandığı bir gerçektir. Bu hususta gerekli olan en büyük unsurlar gelişmiş bir teknoloji, makroekonomik unsurlar, iyi yetişmiş insan gücü ve etkin işleyen bir piyasa düzeniyle ticari bir altyapıdır (Doğaroğlu ve Akbay, 2017, s. 47). Bu süreçte her ülke keskin küresel rekabet ile mücadele edebilmek için birçok politika uygulayarak ülke ekonomisini güçlendirmeye çalışmaktadır (Xukuer, 2017, s. 1). Bu çerçevede araştırmanın bu bölümünde Türkiye ve İngiltere çeşitli ekonomik alanlardaki işbirlikleri ve dış ticaret hacimleri dikkate alınarak ticaret politikaları ve yapıları incelenmiştir.

2.1. Türkiye'nin Dış Ticaret Politikası ve Yapısı

Türkiye, İzmir İktisat Kongresi ile başlayan ekonomik model arayışı sonucunda karma ekonomi modelinin temelleri atılmıştır. 1920 ve 1950'li yıllara kadar Türkiye ekonomide dışa açık bir politika uygulamamıştır. 1950'li yıllardan sonra Dünyada yaşanan değişimle birlikte Türkiye ekonomik liberalizasyona ağırlık vermiştir (Kılıçbay, 1991, s. 100-105). 1960-1980 yılları arasında Türkiye'nin dış ticaret stratejisi olarak ithal ikameci politika uygulamıştır (Asar, 2017, s. 1). Ancak 1980 sonrası ekonomik dönüşümün temelini Türkiye'nin ihracata dönük ve dışa açık büyüme bakış açısı oluşturmaktadır (Varol, 2003, s. 160).

Türkiye tarıma dayalı ihracatı 1923 ve 1960'lı yılları arasında gerçekleştirirken, 1963'te Avrupa Birliği ile sağlanan Ankara anlaşmasıyla ve beraberinde Gümrük Birliği ile ihracatta gelişmeye ve büyümeye adım atmıştır (Gönen ve Yılmaz, 2015, s. 134). Dış ticaretin geliştirilmesine yönelik çok sayıda düzenleme 1980'den bu yana kalkınma planları ve ekonomi politikalarında içerisinde yer aldığı görülmektedir. Özellikle dışa açık ekonomi politikasında önemli gelişmeler 2000'li yılların ilk yarısından itibaren yaşandığı gözlemlenmiş ve gerek dış ticaret ortağı olarak çok daha fazla sayıda ülke ile ticari ilişkiler geliştirilmiş gerekse ticaret hacminde önemli ölçüde artış sağlanmıştır (Atalay vd., 2017, 608). Geçmiş dönemlere göre ticarete yapılan kısıtlamalar daha azdır. Ticari pazar nedeniyle ülkeler arasındaki sınırların ortadan

kalkması anlaşmalar aracılığıyla gerçekleşmektedir. Her ülke, kendi üretmiş olduğu malları alıcılara ulaştırmak için en modern metotları kullanarak rekabetçi avantaj sağlamaya çalışmaktadır. Bu bağlamda yaşanan gelişmelere karşı Türkiye’de diğer ülkeler gibi kayıtsız kalmamakta ve dış ticareti artırmak için çaba harcamaktadır (Gültekin, 2011, s. 31; Yapraklı ve Ünalın, 2017b, s. 678).

1980’li yılların ilk yarısı ve 2001-2006 dönemi olmak üzere iki önemli sıçrama dönemi Türkiye ihracatının gelişiminde dikkat çekmektedir. Özellikle 1980 sonrası dönemde Türkiye ekonomisi yapısal değişikliklere uğramış ve 24 Ocak 1980 kararları ile ihracata dayalı büyüme stratejisini benimsemiştir (Ulucan vd., 2014, s. 36). Türkiye’nin ulaştığı pazarlar 24 Ocak kararlarından sonra çeşitliliği artmıştır. Bu dönemden sonra yabancı ürünlerin yerli piyasaya girmesi ve dış ticaretin artmasıyla 1989 yılında liberal ekonomi politikaları izlenmeye başlanmıştır. Alınan kararlarla ülke içinde döviz alışverişi ve yabancı sermaye hareketleri serbest bir hal almıştır (Kılıçbay, 1991, s. 128-162; Değer ve Demir, 2015, s. 8-9). Hem ihracatta hem de ithalattaki en yüksek işlem hacmi AB ülkeleri ile gerçekleşmekte ve Avrupa Birliği ülkeleri bugün Türkiye’nin dış ticaretindeki temel ortakları olarak ilk sırada yer almaktadır (Karakaş ve Karakaş, 2012, s. 73).

İhracata Dayalı Büyüme Modelinin Türkiye’de 1980 sonrası benimsenmesi ile ihracata ivme kazandırmak için yeni şirket modelleri oluşturulmaya yönelik çalışmalar yapılmaya başlanmıştır. Bu kapsamda; “Sektörel Dış Ticaret Şirketi (SDŞ)” modeli benzer üretim dalında etkinlik gösteren firmaların çok ortaklı dış ticaret şirketleri şeklinde örgütlenerek ihracata yönlendirilmesi amacıyla geliştirilmiş ve 26.12.1996 tarihinde “Sektörel Dış Ticaret Şirketi Statüsüne İlişkin Tebliğ” yürürlüğe girmiştir (Diken, 1998, s. 44; Ay ve Talaşlı, 2007, s. 180). Türkiye bu dönemde, temel ekonomik hedef olarak ihracat temelli dış ticarete dayalı ekonomik büyüme hedefini benimsemiş ve kalkınma planları içerisinde olmak üzere mikro ve makro politikaları buna göre belirlemiştir. Altyapı yatırımları, dış ticaretin geliştirilmesi amacıyla mevzuata ilişkin düzenlemenin yanı sıra gerçekleştirilmiş olup ve gerçekleştirilmeye devam etmektedir. Karayolu ve havayolu yatırımları, demiryolu, denizyolu, ticari işbirlikleri, uluslararası anlaşmalar, enerji koridoru çalışmaları, yüksek düzeyli stratejik işbirliği anlaşmaları ticaretin geliştirilmesi için ön plana çıkmaktadır (Atalay vd., 2017, 608-609).

Dalgalı kur politikasına 2001-2006 döneminde geçilmiş ve TL’de görülen değerlemeye müdahale edilmemiş, değerlenme eğiliminin olumlu olmayan etkilerini teknolojik gelişme, dünya ihracat piyasaları ile bütünleşme, ürün kalitesini ön plana çıkarma gibi küresel rekabetin gerektirdiği firma merkezli faktörlerle ortadan kaldırmaya çalışmışlardır (Altıntaş, 2009, s. 4). Ekonomik sorunları ortadan kaldırmak ve halkın refahını artırmak adına ülkemiz belirlediği bu hedefler doğrultusunda, ihracatı her şartta desteklemeye başlamıştır (Atayeter ve Erol, 2011, s. 2). İhracatçıya ve ihracata verilen bu destekler Türk mallarının yurt dışında tutundurulmasını ve ülkemizdeki firmaların uluslararası pazarda rekabet avantajı sağlamalarını hedeflemektedir. Böylelikle firmalar üzerinden ülke ekonomisine devlet eliyle destek sağlanması amaçlanmıştır (Sarıhan vd., 2017, s. 756).

Yerel ve mevcut küresel şartlar kapsamında Türkiye’de daha kaliteli, sağlıklı ve devamlılığı sağlanabilen bir ekonomik gelişme için 2012 yılından bu yana “ekonomide dengelenme” politikaları uygulanmıştır. 2012 ve 2014 yıllarında bu politikaların büyüme üzerinde daha faydalı olduğu görülmesinin yanı sıra 2013 yılında bu politikanın etkisinde zayıflamalar yaşanmıştır. 2014 yılında net ihracatın büyümeye katkısı ve büyümenin kaynakları değerlendirildiğinde gelişimin büyük ölçüde net ihracat desteği ile sağlandığı görülmektedir (Ekonomi ve Dış Ticaret Raporu, 2015, s. 30).

Türkiye’nin mevcut ekonomik yapısı ihracata dönük üretim olmakla birlikte bu üretimin gerçekleşmesi ise büyük ölçüde ithalatla ilişkilidir. Bu noktada, ihracatın ithalata bağımlılığı, ihracat arttıkça ithalatın artması durumu söz konusudur. İhracatı artırmak amacıyla verilen teşvikler, dolaylı olarak ithalatın artışına neden olmaktadır (Geçer, 2017, s. 83). Günümüzde dış ticaretin devamlılığı için ihracatın artırılmasına önem verilirken ithalat sınırlı duruma getirilmektedir (Altunyaldız, 2005, s. 20).

İthalata olan bağımlılık Türk dış ticareti için yapısal bir problem olarak görülmektedir. Ekonomik büyümenin hız kazandığı dönemde, ihracatta ara ürün ilişkisi yüksek bir ülke olarak Türkiye ihracatını arttırdıkça ithalatını mutlak olarak daha fazla arttırmakta, bu durum da cari açığı büyütmektedir (Kutlay, 2012, s. 115). Ürün ve hizmet ithalatının her zaman ihracatından daha fazla olduğu bir yapı Türkiye ekonomisinde genel olarak yaygındır (Kösekahyaoglu, 2006, s. 251). Bilhassa ithalata

olan bağımlılık ara malların üretiminde dengesizliğe sebep olmaktadır (Yılmaz ve Karataş, 2009, s. 57).

Yıllık ortalama büyüme hızı 1980-2000 döneminde %4.1, ithalatın yıllık ortalama artış hızı %9.8, ihracatın yıllık ortalama artış hızı ise %12 olarak kayda geçmiştir. Mevcut dönemde ihracattaki artışa paralel olarak, ihracatın ithalat karşılama oranı da yükselmiştir. Ancak buna rağmen 1980 yılında 4.603 milyon dolar dış ticaret açığı görülürken dönem boyunca dalgalanmalar göstererek, 2000 yılında 22.377 milyon dolara yükselmiştir (Gökalp ve Yıldırım, 2004, s. 106). İhracattan ve diğer döviz kazandırıcı faaliyetlerden elde edilen döviz gelirlerinin, ithalat ve diğer ödemeleri karşılayacak miktardan az olması sonucu dış ticaret açığı meydana gelmektedir. Bu durum, ithalatın sürdürülebilmesi için, hem kamu hem de özel sektörün dış kaynaklardan borçlanmasına sebep olmakta ve dış ticaret açığı dış borçları arttırmaktadır (Gültekin, 2010, s. 10).

Türkiye 1980'li yıllara kadar içe kapanık ve ithal ikameci bir ekonomik model uygulamakta ve değişen sosyoekonomik koşullar neticesinde dışa açılma politikası geliştirmeye başlamıştır (Gökalp ve Yıldırım, 2004, s. 105). 24 Ocak Kararları ile başlayan ihracata dayalı büyüme ve dünya ekonomisiyle entegrasyon politikası, dış pazarlara açılma süreci ile hız kazanmıştır (Göçer, 2013, s. 221). Bu kapsamda Dünya Ticaret Örgütü verilerine göre; Türkiye'nin 1999-2017 yılları arasında gerçekleştirmiş olduğu dış ticaret verilerine Tablo 1'de yer verilmiştir.

Tablo 1. Türkiye'nin Dış Ticaret Hacmi

DIŞ TİCARET (Milyar Dolar)			
Yıllar	İhracat	İthalat	Dış Ticaret
1999	26.0	40.4	66.4
2000	26.6	53.5	80.1
2001	31.2	40.6	71.8
2002	34.6	49.7	75.2
2003	46.6	69.3	115.9
2004	63.1	97.5	160.6
2005	73.4	116.6	190
2006	85.5	138.3	223.8
2007	107.2	170.1	277.3
2008	132	202	334
2009	102	141	243
2010	114	186	300
2011	135	241	376
2012	42	19	61
2013	152	252	404
2014	158	242	400
2015	144	207	351
2016	143	199	342
2017	157	234	391

Kaynak: WTO (Erişim Tarihi: 25.03.2019)

Türkiye Dünya Ticaret Örgütüne 1995 yılında, Gümrük Birliğine ise 1996 yılında üye olduğu fakat Gümrük Birliği Anlaşmasının geçen süre içerisinde Türkiye için beklenen pozitif sonuçları sağlamadığını söylemek mümkündür. Bu durumun dış ticaret açığının artış göstermesine Avrupa Birliği sanayi ürünlerinin gümrüksüz olarak ülkeye girişi neden olmuştur. Daha sonrasında 1999 yılında Asya Krizi'nin yaşanması ve Türkiye'den sağlanan nakit para çıkışları ekonomik dengeleri bozmuş ve yine aynı yıl IMF ile stand-by anlaşması imzalanmıştır (Özdemir vd., 2016, s. 165). Tablo 1'de gösterilen dış ticaret hacminin 1999-2000 yıllarında düşük olmasında bu durumun etkili olabileceğini söylemek mümkündür.

Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ) verilerine göre Türkiye 2001 yılına 31.2 milyar dolar ve 40.6 milyar dolar değerinde ithalat gerçekleştirerek dış ticaret hacmini 80.1 milyar dolara çıkarmıştır. 2002 yılında ihracat değeri 34.6 milyar dolar ve ithalat değeri 49.7 milyar dolardır. 2003 yılı ihracat değeri 46.6 milyar dolar ve ithalat değeri 69.3 milyar dolar olmuştur. 2004 yılında Türkiye'nin 63.1 milyar dolar değer ihracat ve 97.5 milyar dolar ithalat gerçekleştirerek ticaret hacmini 160.6 milyar dolara çıkardığı görülmektedir. 2005 yılındaki ihracatı 73.4 milyar dolar ve ithalatı 116.6 milyar dolar olmuştur. Türkiye 2006 yılında 85.5 milyar dolar değerinde ihracat

gerçekleştirmiş olup ithalat değeri 138.3 milyar dolar olmuştur. Türkiye'nin 2007 yılında 107.2 milyar dolar değerinde ihracat ve 170.1 milyar dolar değerinde ithalat gerçekleştirerek dış ticaret hacmini 277.3 milyar dolara çıkardığı söylenebilir.

Dünya Ticaret Örgütü verilerine göre Türkiye 2008 yılında dış ticaret hacmini 334 milyar dolara çıkarmıştır. 2009 yılında bu oran 243 milyar dolara gerilemiştir. Bu gerilemenin nedeni 2008 yıllarında Amerika'da yaşanan ekonomik krizdir. 2008-2009 yıllarında yaşanan küresel ekonomik krizin etkisi ile dünyadaki dengeler değişmiş ve ekonomideki ağırlık gelişmiş ülkelerden, az gelişmiş yükselen piyasalara kaymaya başlamıştır. Kriz nedeniyle Türkiye'nin ihracatında azalış meydana gelmiş ve dolayısıyla dış talep daralmasıyla karşı karşıya kalmıştır (Karagöl, 2013, s. 75). Türkiye, 2010 yılında 114 milyar dolar ihracat ve 186 milyar dolar ithalat gerçekleştirirken, 2011 yılında ihracatta 135 milyar dolar ve ithalatta bu oran 241 milyar dolara yükselmiştir. 2012 yılı ihracat 42 milyar dolar ve ithalat ise 19 milyar dolara kadar gerilediği görülmektedir. Ancak 2013 yılında dış ticaret hacmi 404 milyar dolara çıkmıştır.

2014 yılında dış ticaret faaliyetlerinin sınırlı kaldığını temel dış ticaret göstergelerindeki gelişmeler ortaya koymaktadır. Bu eğilim durağanlaşan dünya mal ticareti ve dünya ekonomisinde beklentilerin altında kalan büyüme ile paralellik işaret etmektedir. Özellikle ithalat tarafını şekillendirici ve ekonomide uygulanan politikalarda dış ticaret faaliyetlerinde belirleyici olmuştur. Jeopolitik gelişmeler ihracatı etkileyen önemli unsurlar olup, ihracat pazarlarında ortaya çıkmaya başlamıştır. 2014 yılında ihracat 158 milyar dolar, ithalat yüzde 242 milyar dolara gerilemiş ve dış ticaret hacmi de gerileyerek 399,8 milyar dolara inmiştir (Ekonomi ve Dış Ticaret Raporu, 2015, s. 29).

Türkiye ithalatı 2015 yılı sonunda yaklaşık olarak 207 Milyar \$, ihracatı 144 Milyar \$, dış ticaret hacmi 351 Milyar \$'a ulaşmış vaziyettedir. Toplam veriler gerilemekle birlikte, 2016 yılında ithalat toplamı yaklaşık 199 Milyar \$, ihracat toplamı 143 Milyar \$, dış ticaret hacmi ise 342 Milyar \$'dır. 2017 yılında ihracat 157 milyar dolar ve ithalat 234 milyar olarak gerçekleşmiştir. Bu rakamların büyüklüğü Türkiye'nin diğer ülkelere eklemleme düzeyini göstermekle birlikte belirli bir bilanço büyüklüğüne ulaşmış şirketlerin büyük çoğunluğunun ihracat ya da ithalat yaptığı anlamını da barındırmaktadır (Ayluçtarhan ve Kaya, 2018, s. 11).

Genel bir değerlendirme yapılacak olursa; 1999 yılında 26,6 milyar \$ olan ihracat, 2017 yılı sonunda 157 milyar \$'a ulaşmıştır. Buna karşın, 1999 yılında 40,4 milyar \$ olan ithalat, 2017 yılı sonunda 234 milyar \$'a yükselmiştir (Geçer, 2017, s. 81). Türkiye'de 2002 yılına kadar konjonktürel hareketler ve 2002 sonrası yüksek oranda büyüme oranları görülmektedir. 2009'da Türkiye'de de önemli oranda bir küçülme kaydedilmiş görünse de, 2010'da %8,9 oranında bir büyüme elde edilmiştir (Baytar, 2012, s. 409). Global ekonomik sisteme Türkiye ekonomisinin uyum derecesinde her geçen gün artış yaşanmaktadır. Bu çerçevede 2023 yılında Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşunun 100. yılında gerçekleştirilen toplam ihracatı 500 Milyar Dolar seviyesine yükseltme hedefini belirlemiştir (Yücesan vd., 2017, s. 1289).

2.2. İngiltere'nin Dış Ticaret Politikası ve Yapısı

İngiltere, özellikle 17. yüzyıldan itibaren ticari kapitalizm dönemindeki fetihler yoluyla geniş bir coğrafi alana yayılmıştır. Bu dönemde ucuz hammadde kaynaklarına, ucuz işgücüne ve gıda maddelerine ulaşma olanaklarına sahip olmuştur. 18. yüzyılın sonunda Sanayi Devrimi'ni başlattıktan sonra ekonomi politikasının tipik örneklerini vererek dünyada önemli avantajlar elde eden İngiltere, büyük bir güç olma özelliğini 20. yüzyılın başlarına kadar sürdürmüştür (İyibozkurt, 1997, s. 375; Başoğlu vd., 2001, s. 64).

İngiltere, temel kimyasallar ve enerji üretimi için kullanılan doğal kaynaklarının petrol, doğalgaz ve kömür olması sebebiyle Avrupa Birliği içinde en fazla enerji kaynağına sahip ülke konumundadır. 1700'lü yıllardan bu zamana tam kapasitede üretim yapılmasına rağmen İngiltere'de halâ çok zengin kömür rezervleri mevcuttur (KTO, 2016, s. 7). Dolayısıyla 1980-1982 yıllarında artan petrol fiyatlarının ihracat gelirlerinde yol açtığı büyük artış gibi bazı istisnai durumlar dışında İngiltere'nin mal ticareti sürekli açık vermektedir. İngiltere, enerji bakımından kendi kendine 1980'li yıllar boyunca yeterli olmasıyla birlikte bugün halâ gıda, petrol ve petrol ürünleri, motorlu taşıtlar, petrol dışı hammaddeler, giyim, ayakkabı, elektrikli makineler, elektriksiz makineler, mobilya ve aydınlatma ürünleri ile motorlu taşıtlar gibi ürünlerde net ithalatçı konumunda olan ülkedir (Sürmen, 2018, s. 13). Ancak diğer mineral kaynakları İngiltere'de son derece sınırlıdır (KTO, 2016, s. 7). Ayrıca İngiltere'nin ithalatındaki başlıca ürünler ise nükleer reaktörler, kazanlar, elektrikli makine ve cihazlar, kara nakil vasıtaları ve parçaları vb. ürünlerdir (İHKİB, 2018).

İngiltere'nin ihracatında ilk 5 ülke; ABD - 59,1 milyar \$, Almanya - 46,6 milyar \$, Fransa - 32,9 milyar \$, Hollanda - 27,4 milyar \$ ve İrlanda - 24,9 milyar \$ şeklinde sıralanırken Türkiye - 6,6 milyar \$ ile 12. sırada yer almaktadır. İngiltere'nin ithalatındaki ilk 5 ülke ise Almanya - 89,2 milyar \$, Çin- 60 milyar \$, ABD - 58,8 milyar \$, Hollanda - 51,8 milyar \$ ve Fransa - 36,4 milyar \$ şeklinde sıralanırken Türkiye - 9,6 milyar \$ ile 15. sırada yer almaktadır (İHKİB, 2018).

İngiltere, 2016 yılı IMF verilerine göre AB içinde Almanya'nın ardından 2. ve dünyada 5. en büyük ekonomiye sahiptir. İngiltere ekonomisinde GSYİH'nin yaklaşık üçte ikilik kısmı özel tüketim kaynaklıdır (Akbaba, 2018). İngiltere'nin genel ihracatı 2007 yılı hariç 2001-2008 yılları arasındaki dönemde %3 ile %15,6 arasında değişiklik gösteren oranlarla devamlı artarken benzer şekilde ithalat da 2001-2008 yılları arasındaki sekiz yıllık süreçte %1,2 ile %19 arasında değişiklik gösteren oranlarda devamlı artmıştır (İTKİB, 2010, s. 14).

Dünya Ticaret Örgütü'nün (DTÖ) 2008 yılına ait yıl sonu istatistiklerine göre; İngiltere, DTÖ üyesi ülkeler arasında, mal ticareti büyüklük sıralamasında yaklaşık 632 milyar \$'lık ithalat değeri ile 6. sırada, 458.6 milyar \$'lık ihracat ile 10. sırada yer almıştır. Bu verilere göre, mal ticaretinde dünya ithalatının %3.8'i, dünya ihracatının %2,9'u İngiltere tarafından yapılmıştır. İngiltere, dünya hizmet ticareti büyüklük sıralamasında ise 196.2 milyar \$'lık hizmet ithalatı ile 3. sırada, 283 milyar \$'lık hizmet ihracatı ile 2. sırada yer almıştır. Buna göre, dünya hizmet ithalatının %5,6'sı ve dünya hizmet ihracatının %7,5'i İngiltere tarafından yapılmıştır (Londra Büyükelçiliği Ticaret Müşavirliği, 2010, s. 36).

İngiltere 2012 yılının dünya hizmet ticareti büyüklük sıralamasında ise 160,9 milyar \$'lık hizmet ithalatı ile 4., 226,9 milyar \$'lık hizmet ihracatı ile 3. sırada yer almıştır. Dolayısıyla dünya hizmet ithalatının %4,6'sı ve dünya hizmet ihracatının %6,1'i İngiltere tarafından yapılmıştır. 2013 yılında da İngiltere'nin mal ithalatı %4 azalarak 654,8 milyar \$'a gelirken mal ihracatı %15 artarak 541 milyar \$'a ulaşmıştır (KTO, 2016, s. 20). Ayrıca ülkenin kronik dış ticaret açığı sorunu iyice kötüleşmiş, 1997 yılında 11,9 milyar Sterlin (19,5 milyar \$) düzeyinde gerçekleşen dış ticaret açığı 2013 yılı itibarıyla 200 milyar \$ olarak gerçekleşmiştir (Akbaba, 2018; KTO, 2016, s. 21).

Bugün hizmet sektörünün önemi artmış, sektör İngiltere GSYİH'sinin yaklaşık dörtte üçünü oluşturur hale gelmiştir. 2016 yılı itibarıyla hizmet sektörü ülke GSYİH'sinin %80,2'sini, toplam işgücünün de %83,5'ini oluşturduğu tahmin edilmektedir. Londra'nın dünya finans sektöründeki geleneksel önemine de bağlı olarak finans sektörü GSYİH'nin yaklaşık % 10'luk, vergi gelirlerinin ise %11'lik kısmını oluşturmaktadır. Ayrıca finans ve finans sektörüne bağlı olarak gelişen profesyonel hizmet sektörünün ülkede 2 milyonun üzerinde kişiye istihdam yaratmaktadır (Sürmen, 2018, s. 8).

Dünya Ticaret Örgütü verilerine göre; İngiltere'nin 1999-2017 yılları arasında gerçekleştirmiş olduğu dış ticaret verilerine Tablo 2'de yer verilmiştir.

Tablo 2. İngiltere'nin Dış Ticaret Hacmi

DIŞ TİCARET (Milyar Dolar)			
Yıllar	İhracat	İthalat	Dış Ticaret
1999	269	320.3	589.3
2000	284.1	337	621.1
2001	273.1	331.8	604.9
2002	279.6	345.3	624.9
2003	304.6	390.8	695.4
2004	346.9	463.5	809.4
2005	382.8	510.2	893
2006	448.3	619.4	1,067.7
2007	437.8	619.6	1,129.4
2008	458.6	632	1,090.6
2009	352	482	834
2010	406	560	966
2011	473	638	1,111
2012	280	174	454
2013	542	655	1,197
2014	506	684	1,190
2015	460	626	1,086
2016	409	636	1,045
2017	445	644	1,089

Kaynak: WTO (Erişim Tarihi: 25.03.2019)

Tablo 2'de görüldüğü üzere; 1999 yılında İngiltere'nin ihracatı 269 ve ithalatı 320.3 milyar dolar seviyesindedir. Bu oran 2000 yıllarında 284.1 ihracat ve ithalat 337 milyar dolara yükselerek dış ticaret hacmi 621.1 milyar dolara çıkmıştır. Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ) verilerine göre İngiltere 2001 yılına 273.1 milyar dolar ve 331.8 milyar dolar değerinde ithalat gerçekleştirerek dış ticaret hacmi 604.9 milyar dolara gerilemiştir. 2002 yılında ihracat değeri 279.6 milyar dolar ve ithalat değeri 345.3

milyar dolardır. 2003 yılı ihracat değeri 304.6 milyar dolar ve ithalat değeri 390.8 milyar dolar olmuştur.

2004 yılında İngiltere'nin 346.9 milyar dolar değer ihracat ve 463.5 milyar dolar ithalat gerçekleştirerek ticaret hacmini 809.4 milyar dolara çıkardığı görülmektedir. 2005 yılındaki ihracatı 382.8 milyar dolar ve ithalatı 510.2 milyar dolar olmuştur. İngiltere, 2006 yılında 448.3 milyar dolar değerinde ihracat gerçekleştirmiş olup ithalat değeri 619.4 milyar dolar olmuştur. İngiltere'nin 2007 yılında 437.8 milyar dolar değerinde ihracat ve 619.6 milyar dolar değerinde ithalat gerçekleştirerek dış ticaret hacmini 1,129.3 milyar dolara çıkardığı söylenebilir.

Dünya Ticaret Örgütü verilerine göre; İngiltere'nin 2008 yılında dış ticaret hacmi 1,090.6 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. 2009 yılında bu oran 834 milyar dolara gerilemiştir. Bu gerilemenin nedeni 2008 yıllarında Amerika'da yaşanan ekonomik kriz olabilir. İngiltere, 2010 yılında 406 milyar dolar ihracat ve 560 milyar dolar ithalat gerçekleştirirken, 2011 yılında ihracatta 473 milyar dolar ve ithalatta bu oran 638 milyar dolara yükselmiştir. 2012 yılı ihracat 280 milyar dolar ve ithalat ise 174 milyar dolara kadar gerilediği görülmektedir. Ancak 2013 yılında dış ticaret hacmini 1,197 milyar dolara çıkarmıştır.

2014 yılında ihracat 506 milyar dolar olmuştur ve ithalat 684 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. 2015 yılı sonunda İngiltere ithalatı yaklaşık olarak 626 Milyar dolar, ihracatı 460 milyar dolar ve dış ticaret hacmi 1,086 milyar dolara ulaşmış durumdadır. 2016 yılında ithalat toplamı yaklaşık 636 milyar dolar, ihracat toplamı 409 milyar dolar, dış ticaret hacmi ise 1,045 milyar dolardır. 2017 yılında ihracat 445 milyar dolar ve ithalat 644 milyar olarak gerçekleşmiştir. Bu rakamlara bakıldığında İngiltere'nin dış ticaret hacminin Türkiye'nin dış ticaret hacminden önemli oranda büyük olduğu söylenebilir.

3. ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TÜRKİYE VE İNGİLTERE ARASINDAKİ TİCARETİN MAL GRUPLARINA GÖRE DAĞILIMI

3.1. Türkiye ve İngiltere Arasındaki Dış Ticaret

Türkiye'nin önemli bir ticaret ortağı ve dünyanın altıncı büyük ekonomisine sahip olan İngiltere, ülkemizin dış ticaretinde önemli bir yer verdiği ve dış satımlarını sürekli arttırdığı gelişmiş ülkelerden biri olma niteliğini muhafaza etmektedir (Dış Ticaret Servisi, 2016, s. 26). İki ülke arasında gelişen ilişkilere bakıldığında ise dünyanın İmparatorluk geleneğinden beslenen iki önemli ve tarihsel gücü olan Türkiye ve İngiltere arasındaki diplomatik ilişkiler, 1583 yılında İngiltere'nin Osmanlı İmparatorluğu nezdinde atadığı ilk Büyükelçi olan William Harborne'un İstanbul'a gelmesi ile resmi olarak başlamıştır. Bu atamadan yaklaşık iki asır sonra ise Osmanlı Devleti Yusuf Ağâh Efendi'yi 1793 yılında Londra Büyükelçisi olarak görevlendirerek İngiltere'ye göndermiştir. Birinci Dünya Savaşı başta olmak üzere, tarihsel süreç içerisinde yer yer düşman cephelerde bulunmalarına rağmen, Türkiye'nin 1923 yılında kurulan laik Cumhuriyet olgusuyla Avrupa siyasal sistemini ve Batı medeniyetini kendisine referans alması neticesinde, İngiltere'nin Türkiye'de ki imajı oldukça olumlu seyir göstermiş ve siyasal ilişkilerde barış temelinde gelişme göstermiştir. İkinci Dünya Savaşı'nın ardından Türkiye'nin tercihini Batı bloğu içerisinde bulunma şeklinde yapılandırması, NATO ve Avrupa Konseyi gibi uluslararası kurumlara katılmasıyla birlikte, ikili ilişkiler daha da kuvvetlenmiştir. Amerika Birleşik Devletleri'nin Batı bloğu askeri ve siyasal önderliğini üstlenmesiyle İngiltere ile olan ilişkiler daha geri planda kalsa da, Kıbrıs başta olmak üzere çeşitli ortak siyasal gündemler ve genel çerçeve itibarıyla, Türkiye-İngiltere ilişkileri günümüze kadar büyük sıkıntılar yaşamadan ve sürekli olarak gelişerek ilerlemeye kaydetmeye devam etmiştir (Örmeci, 2016, s. 590).

3.1.1. Türkiye ve İngiltere'nin Dünya Ticaretindeki Payları

Dünya ticaretinde gerçekleştirdiği ihracat ve ithalat rakamları ile öne çıkan ülkelerin genel ihracat ve ithalat oranlarının değerlendirildiği Tablolarda Türkiye ve İngiltere'nin bu dış ticaret sıralamalarında dış ticaret değerleri ve sıralamalarına bu bölümde yer verilmektedir. Buna göre Tablo 3'te Türkiye ve İngiltere'nin 1999 Dünya

Ticaret Örgütü verilerine göre ilk elli ülke içerisindeki dış ticaret payına yer verilmiştir.

Tablo 3. 1999 Yılı Dünya Ticaret Örgütü Verilerine Göre Türkiye ve İngiltere'nin Payı

Sıra	İhracatçılar	Değer (Milyar\$)	Pay	Sıra	İthalatçılar	Değer (Milyar\$)	Pay
1	ABD	695.2	12.4	1	ABD	1059.1	18.0
2	Almanya	541.5	9.6	2	Almanya	472.5	8.0
3	Japonya	419.4	7.5	3	İngiltere	320.3	5.4
4	Fransa	300.4	5.3	4	Japonya	311.3	5.3
5	İngiltere	269.0	4.8	5	Fransa	290.1	4.9
37	Türkiye	26.0	0.5	29	Türkiye	40.4	0.7

Kaynak: (Aksoy ve Coşkun, 2004: 401)

Türkiye ve İngiltere'nin dünya ticareti içerisindeki yeri incelendiğinde hem ithalat hem de ihracatta İngiltere'nin Türkiye'ye nazaran daha ön planda olduğu görülmektedir. İngiltere dünya ticaret hacmi içerisinde en büyük paya sahip 5. ülke olarak yerini almış ve 1999 yılı itibari ile Türkiye Dünya Ticaret Örgütü verilerine göre, dünya ticaret sıralamasında ilk elli ülke arasında ithalat açısından binde 7 payı ile 29. Sırada, ihracat açısından ise binde 5 payı ile 37. Sıra da yerini almaktadır. Dünya Bankası verilerine göre 1999 yılı itibarı ile dünyanın 22. Büyük ekonomisine sahip olan Türkiye, ihracatta kendisinden daha büyük ekonomilere sahip olan ülkelere nazaran yalnızca Arjantin'i geçmiş, bunun yanında çoğunluğu petrol ihracatçısı olan 16 ülkenin gerisinde yer almıştır.

Türkiye 1995 yılında Dünya Ticaret Örgütüne, 1996 yılında ise Gümrük Birliğine üye olduğu, Gümrük Birliği Anlaşmasının geçen süre içerisinde Türkiye için beklenen olumlu sonuçları sağlamadığını söylemek mümkündür. Bu durumun AB sanayi ürünlerinin gümrüksüz olarak ülkeye girişi dış ticaret açığının artış göstermesine neden olmuştur. Daha sonrasında 1999 yılında Asya Krizi'nin yaşanması ve Türkiye'den sağlanan nakit para çıkışları ekonomik dengeleri bozmuş ve yine aynı yıl IMF ile stand-by anlaşması imzalanmıştır (Özdemir vd., 2016, s. 165). Tablo 3'te gösterilen dış ticaret sıralamasında Türkiye'nin İngiltere'nin gerisinde ve diğer ülkelere nazaran ihracat ve ithalatta geri planda kalmasında bu durumun etkili olabileceğini söylemek mümkündür.

1999 yılı ardından Türkiye'nin dünya sıralamasında artış yaşandığı fakat bu artışın ithalat oranında gözle görülür bir etki yaratmaktadır. Bu durum 2000 yılında

Dünya Ticaret Örgütü (WTO) tarafından elde edilen dış ticaret verileri neticesinde Türkiye ve İngiltere'nin paylarına yönelik değerlendirmenin yer aldığı Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4. 2000 Yılı Dünya Ticaret Örgütü Verilerine Göre Türkiye ve İngiltere'nin Payı

Sıra	İhracatçılar	Değer (Milyar \$)	Pay	Sıra	İthalatçılar	Değer (Milyar \$)	Pay
1	ABD	781.1	12.3	1	ABD	1257.6	18.9
2	Almanya	551.5	8.7	2	Almanya	502.8	7.5
3	Japonya	479.2	7.5	3	Japonya	379.5	5.7
4	Fransa	298.1	4.7	4	İngiltere	337.0	5.1
5	İngiltere	284.1	4.5	5	Fransa	305.4	4.6
41	Türkiye	26.6	0.4	24	Türkiye	53.5	0.8
Toplam Dünya		6364.0	100	Toplam Dünya		6669.00	100

Kaynak: WTO (Erişim Tarihi: 25.03.2019)

Tablo 4'te 2000 yılı Dünya Ticaret Örgütü (WTO) verilerine göre dış ticaretin ihracat ve ithalat değerlerinin milyar dolar değerinden ülke paylarına yer verilmiştir. İhracatta İngiltere'nin 2000 yılında 284.1 milyar dolar ile 5. sırada ve genel ihracat payı içerisinde %4.5 orana sahip olduğu görülmektedir. Türkiye'nin 26.6 milyar dolar ve %0.4 pay ile 2000 yılında 41. sırada yer aldığı elde edilmiştir. 2000 yılında İngiltere'nin 337 milyar dolar değerinde %5.1 oranında paya sahip olarak ithalat gerçekleştirdiği ve dünya sıralamasında 4. olduğu, Türkiye'nin ise 53.5 milyar dolar ve %0.8 oranında değer ile 24. sırada olduğu görülmektedir.

2001 yılı Dünya Ticaret Örgütü verilerine göre Türkiye ve İngiltere'nin ihracat ve ithalat değerlerine Tablo 5'te yer verilmiştir.

Tablo 5. 2001 Yılı Dünya Ticaret Örgütü Verilerine Göre Türkiye ve İngiltere'nin Payı

Sıra	İhracatçılar	Değer (Milyar \$)	Pay	Sıra	İthalatçılar	Değer (Milyar \$)	Pay
1	ABD	730.8	11.9	1	ABD	1180.2	18.3
2	Almanya	570.8	9.3	2	Almanya	492.8	7.7
3	Japonya	403.5	6.6	3	Japonya	349.1	5.4
4	Fransa	321.8	5.2	4	İngiltere	331.8	5.2
5	İngiltere	273.1	4.4	5	Fransa	325.8	5.1
36	Türkiye	31.2	0.5	30	Türkiye	40.6	0.6
Toplam Dünya		6155.0	100	Toplam Dünya		6441.3	100

Kaynak: WTO (Erişim Tarihi: 25.03.2019)

Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ) tarafından elde edilen 2001 yılına ait ihracat verilerinde İngiltere'nin 273.1 milyar dolar ile 5. sırada olduğu ve genel ihracat payı

içerisinde %4.4 oranında bir değere sahip olduğu görülmektedir. 2001 yılında Türkiye'nin ihracatta 31.2 milyar dolar ile 36. sırada ve genel pay içerisinde %0.5 oranında bir değer ile yer almaktadır. Aynı yılın ithalat rakamları incelendiğinde İngiltere'nin 331.8 milyar dolar ile 4. sırada ve genel ithalat payı içerisinde %5.2 oranla bulunduğu, Türkiye'nin ise 2001 yılında 40.6 milyar dolar değerinde ithalat gerçekleştirerek 30. sırada ve genel pay içerisinde %0.6 orana sahip olduğu elde edilmiştir.

Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ) resmi sitesinden elde edilen 2002 yılı dünya dış ticareti genel verilerinin gösterildiği Tablo 6'da Türkiye ve İngiltere'nin ihracat ve ithalat değerlerine yer verilmektedir.

Tablo 6. 2002 Yılı Dünya Ticaret Örgütü Verilerine Göre Türkiye ve İngiltere'nin Payı

Sıra	İhracatçılar	Değer (Milyar \$)	Pay	Sıra	İthalatçılar	Değer (Milyar \$)	Pay
1	ABD	693.9	10.7	1	ABD	1202.4	18.0
2	Almanya	613.1	9.5	2	Almanya	493.7	7.4
3	Japonya	416.7	6.5	3	İngiltere	345.3	5.2
4	Fransa	331.8	5.1	4	Japonya	337.2	5.0
5	Çin	325.6	5.0	5	Fransa	329.3	4.9
6	İngiltere	279.6	4.3	6	Çin	295.2	4.4
36	Türkiye	34.6	0.5	28	Türkiye	49.7	0.7
Toplam Dünya		6455.0	100	Toplam Dünya		6693.0	100.0

Kaynak: WTO (Erişim Tarihi: 25.03.2019)

2002 Yılı Dünya Ticaret Örgütü verilerine göre İngiltere'nin 279.6 milyar dolar ihracat değeri ile 6. sırada ve Türkiye'nin bu sıralama içerisinde 34.6 milyar dolar değer ile 36. sırada olduğu görülmektedir. Genel ihracat payları göz önüne alındığında İngiltere'nin %4.3, Türkiye'nin %0.5 orana sahip olduğu elde edilmiştir. 2002 yılına ait ithalat değeri sıralamasında ise İngiltere'nin 345.3 milyar dolar değer ile 3. sırada Türkiye'nin ise 49.7 milyar dolar değer ile 28. sırada olduğu tespit edilmiştir. Genel ithalat payı değerlendirildiğinde İngiltere'nin %5.2, Türkiye'nin ise %0.7 orana sahip olduğu görülmektedir.

2003 yılı Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ) tarafından elde edilen dış ticaret verilerinde Türkiye ve İngiltere'nin ihracat ve ithalat değerleri Tablo 7'de gösterilmektedir.

Tablo 7. 2003 Yılı Dünya Ticaret Örgütü Verilerine Göre Türkiye ve İngiltere'nin Payı

Sıra	İhracatçılar	Değer (Milyar \$)	Pay	Sıra	İthalatçılar	Değer (Milyar \$)	Pay
1	Almanya	748.3	10.0	1	ABD	1303.1	16.8
2	ABD	723.8	9.6	2	Almanya	601.7	7.7
3	Japonya	471.8	6.3	3	Çin	413.1	5.3
4	Çin	437.9	5.8	4	İngiltere	390.8	5.0
5	Fransa	386.7	5.2	5	Fransa	390.5	5.0
6	İngiltere	304.6	4.1	6	Japonya	382.9	4.9
35	Türkiye	46.6	0.6	25	Türkiye	69.3	0.9
Toplam Dünya		7503.0	100	Toplam Dünya		7778.0	100.0

Kaynak: WTO (Erişim Tarihi: 25.03.2019)

2003 yılı Dünya Ticaret Örgütü verilerinin yer aldığı Tablo 7’de İngiltere’nin 304.6 milyar dolar değerinde ihracat gerçekleştirdiği ve bu değer neticesinde 6. Sırada olduğu görülmektedir. Türkiye’nin 2003 yılı Dünya Ticaret Örgütü ihracat sıralamasında 46.6 milyar dolar değerle 35. sırada olduğu tespit edilmiştir. Genel ihracat payı içerisinde İngiltere %4.1, Türkiye ise %0.6 paya sahiptir. 2003 yılı ithalat sıralamasında İngiltere %5 ithalat oranı ve 390.8 milyar dolar değerle 4. sırada yer almaktadır. Türkiye aynı yılın ithalat sıralamasında 69.3 milyar dolar ve %0.9 pay ile 25. sırada bulunmaktadır.

2004 yılı Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ) dış ticaret verilerine göre Türkiye ve İngiltere’nin elde ettiği pay Tablo 8’de verilmiştir.

Tablo 8. 2004 Yılı Dünya Ticaret Örgütü Verilerine Göre Türkiye ve İngiltere'nin Payı

Sıra	İhracatçılar	Değer (Milyar \$)	Pay	Sıra	İthalatçılar	Değer (Milyar \$)	Pay
1	Almanya	912.3	10.0	1	ABD	1525.5	16.1
2	ABD	818.8	8.9	2	Almanya	716.9	7.6
3	Çin	593.3	6.5	3	Çin	561.2	5.9
4	Japonya	565.8	6.2	4	Fransa	465.5	4.9
5	Fransa	448.7	4.9	5	İngiltere	463.5	4.9
6	Hollanda	358.2	3.9	6	Japonya	454.5	4.8
7	İtalya	349.2	3.8	7	İtalya	351.0	3.7
8	İngiltere	346.9	3.8	8	Hollanda	319.3	3.4
34	Türkiye	63.1	0.7	22	Türkiye	97.5	1.0
Toplam Dünya		9153.0	100	Toplam Dünya		9495.0	100

Kaynak: WTO (Erişim Tarihi: 25.03.2019)

Tablo 8’de 2004 yılında Dünya Ticaret Örgütü tarafından elde edilen ihracat verilerinde İngiltere’nin 346.9 milyar dolar değer ile 8. sırada, Türkiye’nin 63.1 milyar

dolar değer ile 34. sırada yer almaktadır. İngiltere'nin genel ihracat payı içerisinde %3.8 orana Türkiye'nin ise %0.7 orana sahip olduğu görülmektedir. 2004 yılı ithalat sıralamasında İngiltere 463.5 milyar dolar değerle 5. sırada ve %4.9 pay, Türkiye ise 97.5 milyar dolar değer ve %1 pay ile 22. sırada bulunmaktadır.

Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ) verilerinden elde edilen dünya dış ticaret hacminde Türkiye ve İngiltere'nin 2005 yılı dış ticaret hacmi Tablo 9'da gösterilmektedir.

Tablo 9. 2005 Yılı Dünya Ticaret Örgütü Verilerine Göre Türkiye ve İngiltere'nin Payı

Sıra	İhracatçılar	Değer (Milyar \$)	Pay	Sıra	İthalatçılar	Değer (Milyar \$)	Pay
1	Almanya	969.9	9.3	1	ABD	1732.4	16.1
2	ABD	904.4	8.7	2	Almanya	773.8	7.2
3	Çin	762.0	7.3	3	Çin	660.0	6.1
4	Japonya	594.9	5.7	4	Japonya	514.9	4.8
5	Fransa	460.2	4.4	5	İngiltere	510.2	4.7
6	Hollanda	402.4	3.9	6	Fransa	497.9	4.6
7	İngiltere	382.8	3.7	7	İtalya	379.8	3.5
34	Türkiye	73.4	0.7	23	Türkiye	116.6	1.1
Toplam Dünya		10431.0	100	Toplam Dünya		10783.0	100

Kaynak: WTO (Erişim Tarihi: 25.03.2019)

Dünya Ticaret Örgütü 2005 yılı dış ticaret verilerinin incelenmesi çerçevesinde Tablo 9'da yer alan ihracat verilerinde İngiltere'nin 382.8 milyar dolar değerle 7. Sırada olduğu ve genel ihracat payı içerisinde %3.7 orana sahip olduğu elde edilmiştir. Türkiye'nin 2005 yılı ihracat değeri ise 73.4 milyar dolar olarak görüldüğü ve genel ihracat payı içerisinde bu değerin %0.7'ye denk geldiği tespit edilmiştir. Mevcut yılın ithalat rakamları göz önüne alındığında ise İngiltere'nin 510.2 milyar dolar ve genel ithalat payı içerisinde %4.7'lik oran ile 5. Sırada olduğu, Türkiye'nin ise 116.6 milyar dolar ve %1.1'lik oranla 23. sırada olduğunu söylemek mümkündür.

2006 yılı Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ) verilerine göre Türkiye ve İngiltere'nin dış ticaret sıralamasında elde ettiği ticaret hacmi Tablo 10'da gösterildiği şekildedir.

Tablo 10. 2006 Yılı Dünya Ticaret Örgütü Verilerine Göre Türkiye ve İngiltere'nin Payı

Sıra	İhracatçılar	Değer (Milyar \$)	Pay	Sıra	İthalatçılar	Değer (Milyar \$)	Pay
1	Almanya	1112.0	9.2	1	ABD	1919.4	15.5
2	ABD	1038.3	8.6	2	Almanya	908.6	7.3
3	Çin	968.9	8.0	3	Çin	791.5	6.4
4	Japonya	649.9	5.4	4	İngiltere	619.4	5.0
5	Fransa	490.4	4.1	5	Japonya	579.6	4.7
6	Hollanda	462.4	3.8	6	Fransa	534.9	4.3
7	İngiltere	448.3	3.7	7	İtalya	437.4	3.5
34	Türkiye	85.5	0.7	22	Türkiye	138.3	1.1
Toplam Dünya		12083.0	100	Toplam Dünya		12413.0	100

Kaynak: WTO (Erişim Tarihi: 25.03.2019)

Tablo 10'da 2006 yılı Dünya Ticaret Örgütü'nün verilerinden yola çıkarak İngiltere'nin 448.3 milyar dolar değerle 7. Sırada ve bu değerlerin genel pay içerisindeki oranının %3.7'ye denk geldiği görülmektedir. Türkiye 2006 yılında 85.5 milyar dolar değerinde ihracat gerçekleştirmiş olup ve genel pay içerisinde %0.7'lik bir oran elde ederek 34. Sırada yer almaktadır. 2006 yılı ithalat sıralamasında İngiltere 619.4 milyar dolar ile 4. sırada, Türkiye ise 138.3 milyar dolar ile 22. sırada bulunmaktadır. İngiltere'nin gerçekleştirdiği ithalatın genel pay içerisinde %5 oranına, Türkiye'nin ise %1.1'lik orana denk geldiğini söylemek mümkündür.

Türkiye ve İngiltere'nin 2007 yılında dünya ticaretindeki sıralaması Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ) verileri ışığında Tablo 11'de yer verilmektedir.

Tablo 11. 2007 Yılı Dünya Ticaret Örgütü Verilerine Göre Türkiye ve İngiltere'nin Payı

Sıra	İhracatçılar	Değer (Milyar \$)	Pay	Sıra	İthalatçılar	Değer (Milyar \$)	Pay
1	Almanya	1326.4	9.5	1	ABD	2020.4	14.2
2	Çin	1217.8	8.7	2	Almanya	1058.6	7.4
3	ABD	1162.5	8.3	3	Çin	956.0	6.7
4	Japonya	712.8	5.1	4	Japonya	621.1	4.4
5	Fransa	553.4	4.0	5	İngiltere	619.6	4.4
6	Hollanda	551.3	4.0	6	Fransa	615.2	4.3
7	İtalya	491.5	3.5	7	İtalya	504.5	3.5
8	İngiltere	437.8	3.1	8	Hollanda	491.6	3.5
33	Türkiye	107.2	0.8	19	Türkiye	170.1	1.2
Toplam Dünya		13950.0	100	Toplam Dünya		14244.0	100

Kaynak: WTO (Erişim Tarihi: 25.03.2019)

Tablo 11 incelendiğinde; 2007 yılında İngiltere'nin 437.8 milyar dolar değerinde ihracat gerçekleştirdiği ve bu ihracatın genel pay oranının %3.1'e denk

geldiği görülmektedir. 2007 yılında İngiltere'nin bu değerler neticesinde 8. Sırada olduğu görülmektedir. Türkiye'nin 2007 yılında 107.2 milyar dolar değerinde ihracat gerçekleştirerek 33. Sırada yer aldığı ve genel pay oranı içerisinde %0.8'lik bir bölümde yer aldığını söylemek mümkündür. 2009 yılında gerçekleşen ithalat verilerinin analizinde ise İngiltere gerçekleştirdiği 619.6 milyar dolar değerindeki ithalat ile 5. sırada ve %4.4 orana, Türkiye ise gerçekleştirdiği 170.1 değerindeki ithalat ve %1.2'lik orana sahip olmasıyla 19. sırada bulunmaktadır.

Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ) 2008 yılı verilerine göre dış ticarete Türkiye ve İngiltere'nin payına Tablo 12'de gösterilmektedir.

Tablo 12. 2008 Yılı Dünya Ticaret Örgütü Verilerine Göre Türkiye ve İngiltere'nin Payı

Sıra	İhracatçılar	Değer (Milyar \$)	Pay	Sıra	İthalatçılar	Değer (Milyar \$)	Pay
1	Almanya	1461.9	9.1	1	ABD	2169.5	13.2
2	Çin	1428.3	8.9	2	Almanya	1203.8	7.3
3	ABD	1287.4	8.0	3	Çin	1132.5	6.9
4	Japonya	782.0	4.9	4	Japonya	762.6	4.6
5	Hollanda	633.0	3.9	5	Fransa	705.6	4.3
6	Fransa	605.4	3.8	6	İngiltere	632.0	3.8
7	İtalya	538.0	3.3	7	Hollanda	573.2	3.5
8	Belçika	475.6	3.0	8	İtalya	554.9	3.4
9	Rusya	471.6	2.9	9	Belçika	469.5	2.9
10	İngiltere	458.6	2.9	10	Kore	435.3	2.7
32	Türkiye	132.0	0.8	20	Türkiye	202.0	1.2
Toplam Dünya		16070.0	100	Toplam Dünya		16422.0	100

Kaynak: WTO (Erişim Tarihi: 25.03.2019)

Dünya Ticaret Örgütü 2008 yılı dış ticaret verileri doğrultusunda İngiltere'nin 458.6 milyar dolar değerinde ihracat yaptığı ve genel ihracat payı içerisindeki %2.9 oranıyla 10. sırada yer aldığını söylemek mümkündür. 2008 yılı ihracat verileri kapsamında Türkiye'nin 132 milyar dolar değerinde gerçekleştirdiği ihracat ile 32. sırada yer aldığı ve genel pay içerisinde %0.8 orana sahip olduğu görülmektedir. Dünya Ticaret Örgütü 2008 yılı ithalat rakamları çerçevesinde İngiltere'nin 632 milyar dolar değerinde ithalat yaparak 6. sırada %3.8'lik oranla yer aldığı, Türkiye'nin ise 202 milyar dolar değerinde gerçekleştirdiği ithalat rakamıyla %1.2'lik oranla 20. sırada bulunduğu tespit edilmiştir.

2009 yılı Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ) verileri doğrultusunda Türkiye ve İngiltere'nin dış ticaret sıralamasındaki hacimlerine Tablo 13'te yer verilmektedir.

Tablo 13. 2009 Yılı Dünya Ticaret Örgütü Verilerine Göre Türkiye ve İngiltere'nin Payı

Sıra	İhracatçılar	Değer (Milyar \$)	Pay	Sıra	İthalatçılar	Değer (Milyar \$)	Pay
1	Çin	1202	9.6	1	ABD	1605	12.7
2	Almanya	1126	9.0	2	Çin	1006	7.9
3	ABD	1056	8.5	3	Almanya	938	7.4
4	Japonya	581	4.6	4	Fransa	560	4.4
5	Hollanda	498	4.0	5	Japonya	552	4.4
6	Fransa	485	3.9	6	İngiltere	482	3.8
7	İtalya	406	3.2	7	Hollanda	445	3.5
8	Belçika	370	3.0	8	İtalya	413	3.3
9	Kore	364	2.9	9	Hong Kong, Çin	352	2.8
10	İngiltere	352	2.8	10	Belçika	352	2.8
33	Türkiye	102	0.8	23	Türkiye	141	1.1
Toplam Dünya		12490	100	Toplam Dünya		12682	100

Kaynak: WTO (Erişim Tarihi: 25.03.2019)

2009 yılında Dünya Ticaret Örgütü tarafından elde edilen veriler ihracat verileri neticesinde 352 milyar dolar değerle 10. Sırada İngiltere'nin ve 102 milyar dolar değer ile 33. Sırada Türkiye'nin yer aldığı tespit edilmiştir. İhracatın genel paylara göre değerlendirilmesinde ise İngiltere'nin %2.8 ve Türkiye'nin %0.8 orana sahip olduğu görülmektedir. Mevcut yılın ithalat rakamlarında İngiltere'nin 182 milyar dolar değerle %3.8 orana ve Türkiye'nin 141 milyar dolar değerle %1.1 orana hâkim olduğunu söylemek mümkündür. İngiltere'nin mevcut ithalat değeri ile 6. ve Türkiye'nin mevcut ithalat değeri ile 23. sırada yer aldığı söylenebilir.

Türkiye ve İngiltere'nin Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ) 2010 yılı verileri neticesinde dünya dış ticaretindeki yeri Tablo 14'te gösterildiği şekildedir.

Tablo 14. 2010 Yılı Dünya Ticaret Örgütü Verilerine Göre Türkiye ve İngiltere'nin Payı

Sıra	İhracatçılar	Değer (Milyar \$)	Pay	Sıra	İthalatçılar	Değer (Milyar \$)	Pay
1	Çin	1578	10.4	1	ABD	1969	12.8
2	ABD	1278	8.4	2	Çin	1395	9.1
3	Almanya	1269	8.3	3	Almanya	1067	6.9
4	Japonya	770	5.1	4	Japonya	694	4.5
5	Hollanda	573	3.8	5	Fransa	606	3.9
6	Fransa	521	3.4	6	İngiltere	560	3.6
7	Kore	466	3.1	7	Hollanda	517	3.4
8	İtalya	448	2.9	8	İtalya	484	3.1
9	Belçika	412	2.7	9	Hong Kong, Çin	442	2.9
10	İngiltere	406	2.7	10	Kore	425	2.8
33	Türkiye	114	0.7	21	Türkiye	186	1.8
Toplam Dünya		15237	100	Toplam Dünya		15402	100

Kaynak: WTO (Erişim Tarihi: 25.03.2019)

Tablo 14'te verilen 2010 yılı ihracat verilerinde İngiltere'nin 406 milyar dolar değerle genel pay içerisinde %2.7 orana denk gelerek 10. sırada yer aldığı, Türkiye'nin ise 114 milyar dolar değerle genel pay içerisinde %0.7 orana sahip olarak 33. sırada olduğu görülmektedir. 2010 yılı ithalat değerlendirmesinde ise İngiltere'nin 560 milyar dolar değerle 6. Sırada, Türkiye'nin ise 186 milyar dolar değerle 21. Sırada olduğu ayrıca genel pay içerisinde İngiltere'nin %3.6, Türkiye'nin ise %1.8 orana sahip olduğunu söylemek mümkündür.

Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ) 2011 verilerine göre Türkiye ve İngiltere'nin dünya dış ticaretindeki yeri Tablo 15'te gösterildiği şekildedir.

Tablo 15. 2011 Yılı Dünya Ticaret Örgütü Verilerine Göre Türkiye ve İngiltere'nin Payı

Sıra	İhracatçılar	Değer (Milyar \$)	Pay	Sıra	İthalatçılar	Değer (Milyar \$)	Pay
1	Çin	1898	10.4	1	ABD	2266	12.3
2	ABD	1480	8.1	2	Çin	1743	9.5
3	Almanya	1472	8.1	3	Almanya	1254	6.8
4	Japonya	823	4.5	4	Japonya	855	4.6
5	Hollanda	661	3.6	5	Fransa	714	3.9
6	Fransa	596	3.3	6	İngiltere	638	3.5
7	Kore	555	3.0	7	Hollanda	599	3.2
8	İtalya	523	2.9	8	İtalya	557	3.0
9	Rusya	522	2.9	9	Kore	524	2.8
10	Belçika	477	2.6	10	Hong Kong, Çin	511	2.8
11	İngiltere	473	2.6	11	Kanada	463	2.5
32	Türkiye	135	0.7	20	Türkiye	241	1.3
Toplam Dünya		18255	100	Toplam Dünya		18438	100

Kaynak: WTO (Erişim Tarihi: 25.03.2019)

Tablo 15'te 2011 yılı Dünya Ticaret Örgütü (WTO) verilerine göre dış ticaretin ihracat ve ithalat değerlerinin milyar dolar değerinden ülke paylarına yer verilmiştir. İhracatta İngiltere'nin 2011 yılında 473 milyar dolar ile 11. sırada ve genel ihracat payı içerisinde %2.6 orana sahip olduğu görülmektedir. Türkiye'nin 135 milyar dolar ve %0.7 pay ile 2011 yılında 32. sırada yer aldığı elde edilmiştir. 2011 yılında İngiltere'nin 638 milyar dolar değerinde %3.5 oranında paya sahip olarak ithalat gerçekleştirdiği ve dünya sıralamasında 6. olduğu, Türkiye'nin ise 241 milyar dolar ve %1.3 oranında değer ile 20. sırada olduğu görülmektedir.

2012 yılı Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ) verileri doğrultusunda Türkiye ve İngiltere'nin ihracat ve ithalat sıralamasındaki yeri Tablo 16'da gösterilmektedir.

Tablo 16. 2012 Yılı Dünya Ticaret Örgütü Verilerine Göre Türkiye ve İngiltere'nin Payı

Sıra	İhracatçılar	Değer (Milyar \$)	Pay	Sıra	İthalatçılar	Değer (Milyar \$)	Pay
1	ABD	621	14.3	1	ABD	411	9.9
2	İngiltere	280	6.4	2	Almanya	293	7.1
3	Almanya	257	5.9	3	Çin	280	6.7
4	Fransa	211	4.8	4	Japonya	175	4.2
5	Çin	190	4.4	5	İngiltere	174	4.2
6	Japonya	142	3.3	6	Fransa	172	4.1
7	Hindistan	141	3.2	7	Hindistan	127	3.1
8	İspanya	136	3.1	8	Hollanda	119	2.9
9	Hollanda	131	3.0	9	Singapur	118	2.8
10	Hong Kong, Çin	123	2.8	10	İrlanda	112	2.7
28	Türkiye	42	1.0	40	Türkiye	19	0.5
Toplam Dünya		4350	100	Toplam Dünya		4150	100

Kaynak: WTO (Erişim Tarihi: 25.03.2019)

2012 Yılı Dünya Ticaret Örgütü verilerine göre İngiltere'nin 280 milyar dolar ihracat değeri ile 2. sırada ve Türkiye'nin bu sıralama içerisinde 42 milyar dolar değer ile 28. sırada olduğu görülmektedir. Genel ihracat payları göz önüne alındığında İngiltere'nin %6.4, Türkiye'nin %1 orana sahip olduğu elde edilmiştir. 2012 yılına ait ithalat değeri sıralamasında ise İngiltere'nin 174 milyar dolar değer ile 5. sırada Türkiye'nin ise 19 milyar dolar değer ile 40. sırada olduğu tespit edilmiştir. Genel ithalat payı değerlendirildiğinde İngiltere'nin %4.2, Türkiye'nin ise %0.5 orana sahip olduğu görülmektedir.

Türkiye ve İngiltere'nin 2013 yılı Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ) tarafından elde edilen ihracat ve ithalat hacimlerine Tablo 17'de yer verilmektedir.

Tablo 17. 2013 Yılı Dünya Ticaret Örgütü Verilerine Göre Türkiye ve İngiltere'nin Payı

Sıra	İhracatçılar	Değer (Milyar \$)	Pay	Sıra	İthalatçılar	Değer (Milyar \$)	Pay
1	Çin	2209	11.7	1	ABD	2329	12.3
2	ABD	1580	8.4	2	Çin	1950	10.3
3	Almanya	1453	7.7	3	Almanya	1189	6.3
4	Japonya	715	3.8	4	Japonya	833	4.4
5	Hollanda	672	3.6	5	Fransa	681	3.6
6	Fransa	580	3.1	6	İngiltere	655	3.5
7	Kore	560	3.0	7	Hong Kong, Çin	622	3.3
8	İngiltere	542	2.9	8	Hollanda	590	3.1
9	Hong Kong, Çin	536	2.8	9	Kore	516	2.7
10	Rusya	523	2.8	10	İtalya	477	2.5
32	Türkiye	152	0.8	19	Türkiye	252	1.3
Toplam Dünya		18816	100	Toplam Dünya		18890	100

Kaynak: WTO (Erişim Tarihi: 25.03.2019)

Dünya Ticaret Örgütü 2013 yılı dış ticaret verilerinin incelenmesi çerçevesinde Tablo 17'de yer alan ihracat verilerinde İngiltere'nin 542 milyar dolar değerle 8. sırada olduğu ve genel ihracat payı içerisinde %2.9 orana sahip olduğu elde edilmiştir. Türkiye'nin 2013 yılı ihracat değeri ise 152 milyar dolar olarak görüldüğü ve genel ihracat payı içerisinde bu değer %0.8'e denk geldiği tespit edilmiştir. Mevcut yılın ithalat rakamları göz önüne alındığında ise İngiltere'nin 655 milyar dolar ve genel ithalat payı içerisinde %3.5'lik oran ile 6. Sırada olduğu, Türkiye'nin ise 252 milyar dolar ve %1.3'lük oranla 19. sırada olduğunu söylemek mümkündür.

Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ) 2014 yılı dış ticaret verilerine göre Türkiye ve İngiltere'nin gerçekleştirdiği ihracat ve ithalat rakamlarına göre sıralamadaki yeri Tablo 18'de gösterildiği şekildedir.

Tablo 18. 2014 Yılı Dünya Ticaret Örgütü Verilerine Göre Türkiye ve İngiltere'nin Payı

Sıra	İhracatçılar	Değer (Milyar \$)	Pay	Sıra	İthalatçılar	Değer (Milyar \$)	Pay
1	Çin	2342	12.3	1	ABD	2413	12.6
2	ABD	1621	8.5	2	Çin	1959	10.3
3	Almanya	1508	7.9	3	Almanya	1216	6.4
4	Japonya	684	3.6	4	Japonya	822	4.3
5	Hollanda	672	3.5	5	İngiltere	684	3.6
6	Fransa	583	3.1	6	Fransa	678	3.5
7	Kore	573	3.0	7	Hong Kong, Çin	601	3.1
8	İtalya	529	2.8	8	Hollanda	588	3.1
9	Hong Kong, Çin	524	2.8	9	Kore	526	2.8
10	İngiltere	506	2.7	10	Kanada	475	2.5
31	Türkiye	158	0.8	21	Türkiye	242	1.3
Toplam Dünya		19002	100	Toplam Dünya		19091	100

Kaynak: WTO (Erişim Tarihi: 25.03.2019)

Tablo 18 incelendiğinde; 2014 yılında İngiltere'nin 506 milyar dolar değerinde ihracat gerçekleştirdiği ve bu ihracatın genel paya oranının %2.7'ye denk geldiği görülmektedir. Bu oranlar doğrultusunda İngiltere'nin 2014 yılında ihracat sıralamasında 10. Sırada yer aldığı tespit edilmiştir. Türkiye'nin 2014 yılında 158 milyar dolar değerinde ihracat gerçekleştirerek 31. Sırada yer aldığı ve genel pay oranı içerisinde %0.8'lik bir bölümde yer aldığını söylemek mümkündür. 2014 yılında gerçekleşen ithalat verilerinin analizinde ise İngiltere gerçekleştirdiği 684 milyar dolar değerindeki ithalat ile 5. sırada ve %3.6 orana, Türkiye ise gerçekleştirdiği 242 değerindeki ithalat ve %1.3'lük orana sahip olmasıyla 21. sırada bulunmaktadır.

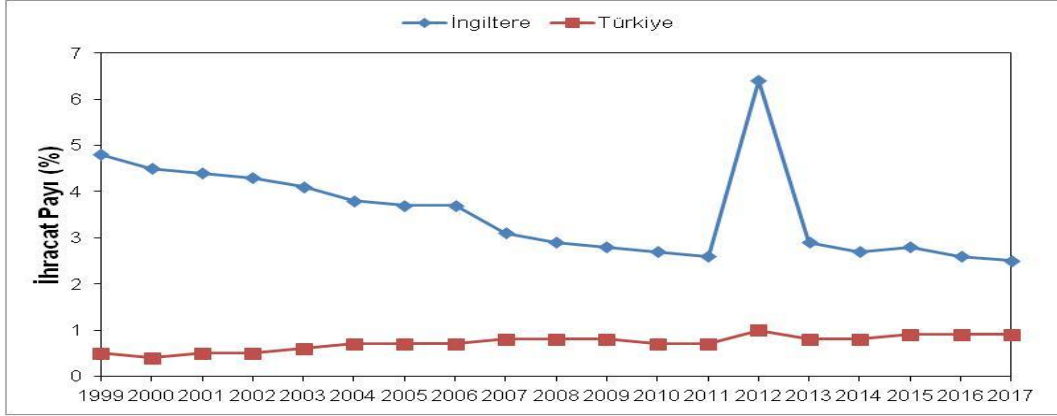
2015 yılı Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ) verilerine göre Türkiye ve İngiltere'nin dış ticaretteki payına Tablo 19'da yer verilmektedir.

Tablo 19. 2015 Yılı Dünya Ticaret Örgütü Verilerine Göre Türkiye ve İngiltere'nin Payı

Sıra	İhracatçılar	Değer (Milyar \$)	Pay	Sıra	İthalatçılar	Değer (Milyar \$)	Pay
1	Çin	2275	13.8	1	ABD	2308	13.8
2	ABD	1505	9.1	2	Çin	1682	10.1
3	Almanya	1329	8.1	3	Almanya	1050	6.3
4	Japonya	625	3.8	4	Japonya	648	3.9
5	Hollanda	567	3.4	5	İngiltere	626	3.7
6	Kore	527	3.2	6	Fransa	573	3.4
7	Hong Kong, Çin	511	3.1	7	Hong Kong, Çin	559	3.3
8	Fransa	506	3.1	8	Hollanda	506	3.0
9	İngiltere	460	2.8	9	Kore	436	2.6
10	İtalya	459	2.8	10	Kanada	436	2.6
31	Türkiye	144	0.9	21	Türkiye	207	1.2
Toplam Dünya		16482	100	Toplam Dünya		16725	100

Kaynak: WTO (Erişim Tarihi: 25.03.2019)

Tablo 19'da 2015 yılında Dünya Ticaret Örgütü tarafından elde edilen ihracat verilerinde İngiltere'nin 460 milyar dolar değer ile 9. sırada, Türkiye'nin 144 milyar dolar değer ile 31. sırada yer almaktadır.

Şekil 1. İngiltere ve Türkiye'nin İhracat Payları

İngiltere'nin genel ihracat payı içerisinde %2.8 orana, Türkiye'nin ise %0.9 orana sahip olduğu görülmektedir. 2015 yılı ithalat sıralamasında İngiltere 626 milyar dolar değerle 5. sırada ve %3.7 pay, Türkiye ise 207 milyar dolar değer ve %1.2 pay ile 21. sırada bulunmaktadır.

Türkiye ve İngiltere'nin 2016 yılı Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ) dış ticaret verileri doğrultusunda ihracat ve ithalat rakamları ile sıralamada elde ettiği konum Tablo 20'de gösterildiği şekildedir.

Tablo 20. 2016 Yılı Dünya Ticaret Örgütü Verilerine Göre Türkiye ve İngiltere'nin Payı

Sıra	İhracatçılar	Değer (Milyar \$)	Pay	Sıra	İthalatçılar	Değer (Milyar \$)	Pay
1	Çin	2098	13.2	1	ABD	2251	13.9
2	ABD	1455	9.1	2	Çin	1587	9.8
3	Almanya	1340	8.4	3	Almanya	1055	6.5
4	Japonya	645	4.0	4	İngiltere	636	3.9
5	Hollanda	570	3.6	5	Japonya	607	3.7
6	Hong Kong, Çin	517	3.2	6	Fransa	573	3.5
7	Fransa	501	3.1	7	Hong Kong, Çin	547	3.4
8	Kore	495	3.1	8	Hollanda	503	3.1
9	İtalya	462	2.9	9	Kanada	417	2.6
10	İngiltere	409	2.6	10	Kore	406	2.5
31	Türkiye	143	0.9	20	Türkiye	199	1.2
Toplam Dünya		15955	100	Toplam Dünya		16225	100

Kaynak: WTO (Erişim Tarihi: 25.03.2019)

2016 yılı Dünya Ticaret Örgütü verilerinin yer aldığı Tablo 18'de İngiltere'nin 409 milyar dolar değerinde ihracat gerçekleştirdiği ve bu değer neticesinde 10. Sırada olduğu görülmektedir. Türkiye'nin 2016 yılı Dünya Ticaret Örgütü ihracat sıralamasında 143 milyar dolar değerle 31. sırada olduğu tespit edilmiştir. Genel ihracat payı içerisinde İngiltere %2.6, Türkiye ise %0.9 paya sahiptir. 2016 yılı ithalat sıralamasında İngiltere %3.9 ithalat oranı ve 636 milyar dolar değerle 4. sırada yer almaktadır. Türkiye aynı yılın ithalat sıralamasında 199 milyar dolar ve %1.2 pay ile 20. sırada bulunmaktadır.

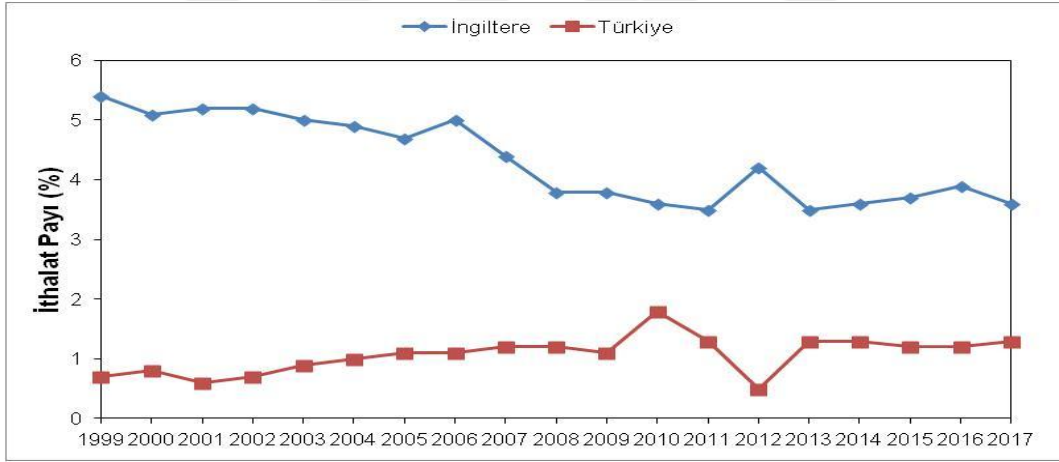
2017 yılı Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ) verileri neticesinde Türkiye ve İngiltere'nin ihracat ve ithalat değerleri ile dış ticaret sıralamasındaki yeri Tablo 21'de gösterilmektedir.

Tablo 21. 2017 Yılı Dünya Ticaret Örgütü Verilerine Göre Türkiye ve İngiltere'nin Payı

Sıra	İhracatçılar	Değer (Milyar \$)	Pay	Sıra	İthalatçılar	Değer (Milyar \$)	Pay
1	Çin	2263	12.8	1	ABD	2410	13.4
2	ABD	1547	8.7	2	Çin	1842	10.2
3	Almanya	1448	8.2	3	Almanya	1167	6.5
4	Japonya	698	3.9	4	Japonya	672	3.7
5	Hollanda	652	3.7	5	İngiltere	644	3.6
6	Kore	574	3.2	6	Fransa	625	3.5
7	Hong Kong, Çin	550	3.1	7	Hong Kong, Çin	590	3.3
8	Fransa	535	3.0	8	Hollanda	574	3.2
9	İtalya	506	2.9	9	Kore	478	2.7
10	İngiltere	445	2.5	10	İtalya	453	2.5
31	Türkiye	157	0.9	21	Türkiye	234	1.3
Toplam Dünya		17730	100	Toplam Dünya		18024	100

Kaynak: WTO (Erişim Tarihi: 25.03.2019)

2017 yılında Dünya Ticaret Örgütü tarafından elde edilen veriler ihracat verileri neticesinde 445 milyar dolar değerle 10. Sırada İngiltere'nin ve 157 milyar dolar değer ile 31. sırada Türkiye'nin yer aldığı tespit edilmiştir.

Şekil 2. İngiltere ve Türkiye'nin İthalat Payları

İhracatın genel paylara göre değerlendirilmesinde ise İngiltere'nin %2.5 ve Türkiye'nin %0.9 orana sahip olduğu görülmektedir. Mevcut yılın ithalat rakamlarında İngiltere'nin 644 milyar dolar değerle %3.6 orana ve Türkiye'nin 234 milyar dolar değerle %1.3 orana hâkim olduğunu söylemek mümkündür. İngiltere'nin mevcut ithalat değeri ile 5. ve Türkiye'nin mevcut ithalat değeri ile 21. sırada yer aldığı görülmektedir.

3.1.2. Türkiye ve İngiltere Arasında Gerçekleşen Dış Ticaret

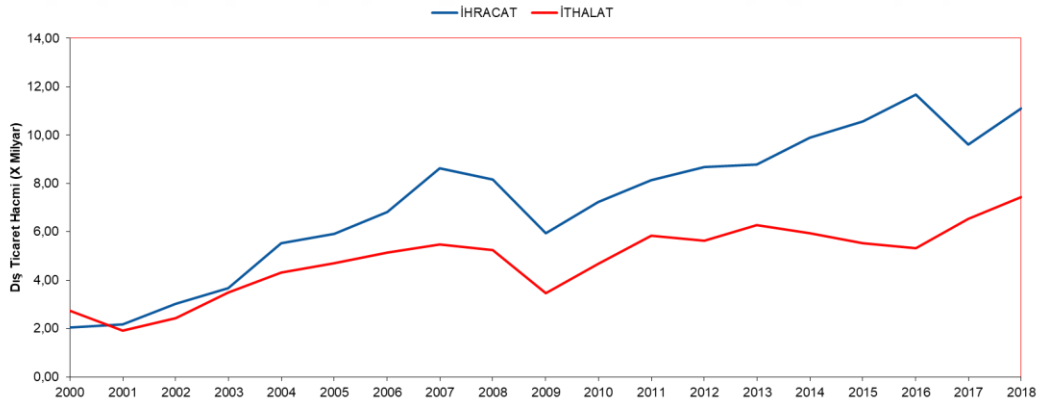
Tablo 22’de TÜİK’ten elde edilen veriler doğrultusunda 2000-2009 yılları arasında Türkiye ve İngiltere arasında gerçekleşen dış ticaret verilerine yer verilmiştir.

Tablo 22. 2000-2009 Yılları Arasında Türkiye ve İngiltere Arasındaki Dış Ticaret

Yıl	İhracat (\$)	İthalat (\$)
2000	2.036.825.739	2.747.746.249
2001	2.174.891.670	1.913.846.028
2002	3.024.941.527	2.438.296.458
2003	3.670.092.528	3.500.015.220
2004	5.544.303.362	4.317.140.445
2005	5.917.162.703	4.695.644.783
2006	6.814.300.847	5.137.552.739
2007	8.626.776.278	5.477.102.302
2008	8.158.669.011	5.258.922.575
2009	5.937.997.069	3.473.433.486

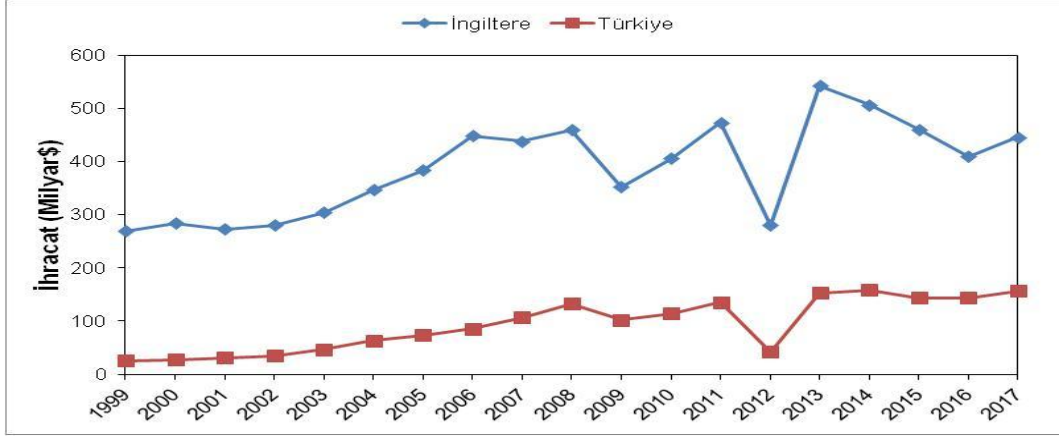
Kaynak: TÜİK

2000-2009 yılı arasında TÜİK tarafından elde edilen Türkiye ve İngiltere arasındaki dış ticaret verileri doğrultusunda 2000 yılında Türkiye’den İngiltere’ye yapılan ihracatın yıl genelinde toplam 2.036.825.739 dolar değerinde olduğu tespit edilmiştir.

Şekil 3. İngiltere ve Türkiye Arasındaki Dış Ticaret

İngiltere’den aynı yıl gerçekleştirilen yıllık toplam ithalatın ise 2.747.746.249 dolar olduğu görülmektedir. 2000 yılında Türkiye İngiltere arasında gerçekleştirilen dış ticaret değerinin İngiltere’ye daha fazla kazanç sağladığı elde edilmiştir.

Şekil 4. Yıllara Göre İngiltere ve Türkiye Arasındaki İhracat Değeri

2001 yılında Türkiye'den İngiltere'ye 2.174.891.670 dolar değerinde ihracat gerçekleştirilirken İngiltere'den 1.913.846.028 dolar değerinde ithalat yapıldığı elde edilmiştir. 2001 yılı verileri neticesinde İngiltere'nin Türkiye'den genel mal gruplarına göre daha fazla ihracat gerçekleştirdiğini söylemek mümkündür.

Türkiye'den İngiltere'ye 2002 yılında 3.024.941.527 dolar değerinde ihracat yapılmış olup aynı yılda İngiltere'den Türkiye'ye 2.438.296.458 dolar değerinde ithalat yapıldığı görülmektedir. Bir önceki yıla oranla gerçekleştirilen ithalat rakamlarında görülür bir artış tespit edilmiş olup gerçekleştirilen ithalatın yine bir önceki yıla nazaran daha yüksek fakat genel sonuç neticesinde Türkiye'nin 2002 yılında gerçekleştirdiği ihracat rakamlarının olumlu yönde seyir ettiği görülmektedir.

2003 yılında Türkiye'den İngiltere'ye yapılan ihracat değerinin 3.670.092.528 dolar olduğu İngiltere'den Türkiye'ye yapılan ithalat değerinin ise 3.500.015.220 dolar olduğu tespit edilmiştir. Mevcut yılda Türkiye ve İngiltere arasında gerçekleşen genel dış ticarete Türkiye'nin ihracat rakamlarının ithalata göre daha yüksek olduğu ve finansal olarak kazanç elde ettiğini söylemek mümkündür.

2004 yılı ihracat rakamlarında Türkiye'nin İngiltere'ye 5.544.303.362 dolar değerinde ihracat gerçekleştirdiği, İngiltere'den Türkiye'ye ise 4.317.140.445 dolar değerinde ithalat yapıldığı elde edilmiştir. Mevcut yıl içerisinde gerçekleştirilen dış ticarete ihracatın ithalata oranla daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Türkiye'den İngiltere'ye 2005 yılında 5.917.162.703 dolar değerinde ihracat, İngiltere'den Türkiye'ye 4.695.644.783 dolar değerinde ithalat yapıldığı görülmektedir. Bir önceki dört yıl ile benzer sonuçların 2005 yılında da görüldüğü ve

Türkiye ile İngiltere arasındaki dış ticaretten finansal açıdan Türkiye'nin kar elde ettiği şeklinde yorumlamak doğru olacaktır.

2006 yılı ihracat rakamlarında Türkiye'nin İngiltere'ye 6.814.300.847 dolar değerinde ihracat, 5.137.552.739 dolar değerinde ise ithalat yaptığı tespit edilmiştir. 2007 yılında Türkiye'den İngiltere'ye yapılan ihracat rakamının 8.626.776.278 dolar değerinde olduğu, yapılan ithalatın ise 5.477.102.302 dolar değerinde olduğu tespit edilmiştir. Daha önceki yıllar çerçevesinde 2007 yılı değerlendirildiğinde genel olarak Türkiye ve İngiltere arasında gerçekleştirilen dış ticarete ihracat ve ithalat rakamlarında gözle görülür bir fark olduğunu söylemek mümkündür. Mevcut yılda gerçekleştirilen ihracattan elde edilen karın ithalat değerine oranında yüksek bir aralık olduğu görülmektedir.

Türkiye'den İngiltere'ye 2008 yılında 8.158.669.011 dolar değerinde ihracat gerçekleştirilirken İngiltere'den Türkiye'ye 5.258.922.575 dolar değerinde ithalat gerçekleştirildiği görülmektedir. 2009 yılında Türkiye'den İngiltere'ye 5.937.997.069 dolar değerinde ihracat gerçekleştirilirken İngiltere'den Türkiye'ye 3.473.433.486 dolar değerinde ithalat yapıldığı Tablo 20'de görülmektedir.

Elde edilen sonuçlar neticesinde 2000-2009 yılları arasında Türkiye ve İngiltere arasındaki dış ticaret verilerinde 2000 yılında İngiltere'nin Türkiye'ye ithalatında ön planda olduğu fakat daha sonraki yıllarda Türkiye'nin İngiltere'ye olan ihracatında artma yaşandığını söylemek mümkündür. Mevcut yıllar arasındaki en yüksek aralığın ise 2007 yılında Türkiye'nin İngiltere'ye gerçekleştirdiği ihracat rakamı dikkat çekmektedir.

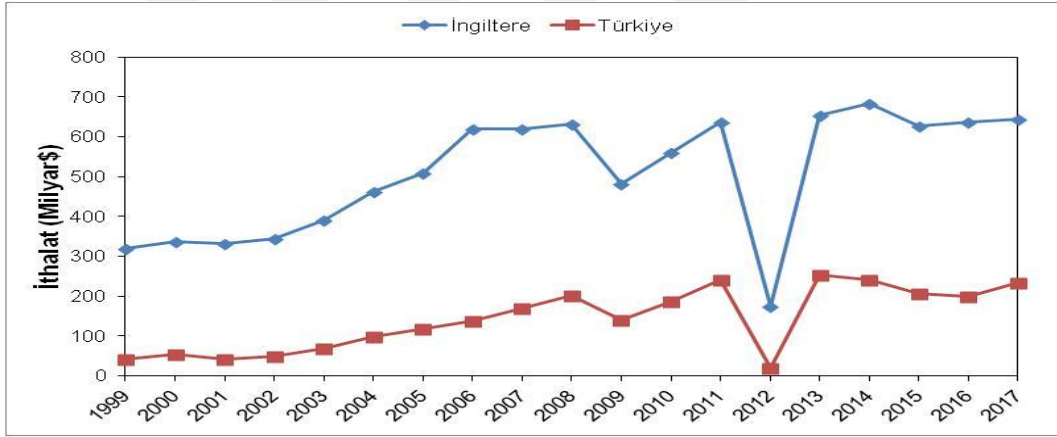
2010-2019 yılları arasında Türkiye ve İngiltere arasındaki dış ticaret verileri TÜİK tarafından elde edilen veriler doğrultusunda Tablo 23'te gösterildiği şekilde gerçekleşmiştir.

Tablo 23. 2010-2019 Yılları Arasında Türkiye ve İngiltere Arasındaki Dış Ticaret

Yıl	İhracat (\$)	İthalat (\$)
2010	7.235.861.129	4.680.611.329
2011	8.151.430.057	5.840.379.780
2012	8.693.598.733	5.629.454.631
2013	8.785.124.346	6.281.414.499
2014	9.903.171.589	5.932.227.262
2015	10.556.393.237	5.541.276.826
2016	11.685.790.237	5.320.236.686
2017	9.603.188.772	6.548.620.390
2018	11.110.876.467	7.446.032.853
2019 (Ocak Ayı)	937.406.882	351.751.149

Kaynak: TÜİK (2018 ve 2019 yılı verileri geçicidir)

TÜİK tarafından 2010-2018 yılları arasında Türkiye ve İngiltere arasında gerçekleştirilen dış ticaret verilerinin yer aldığı Tablo 23 verileri doğrultusunda 2010 yılında Türkiye’den İngiltere’ye yapılan ihracatın 7.235.861.129 dolar, ithalatın ise 4.680.611.329 dolar değerinde olduğu tespit edilmiştir.

Şekil 5. Yıllara Göre İngiltere ve Türkiye Arasındaki İthalat Değeri

2011 yılında Türkiye’den İngiltere’ye yapılan ihracatın 8.151.430.057 dolar değerinde olduğu ve İngiltere’den Türkiye’ye gerçekleştirilen ithalatın 5.840.379.780 dolar değerinde olduğu görülmektedir.

Türkiye’den İngiltere’ye 2012 yılında yapılan ihracatın 8.693.598.733 dolar, ithalatın ise 5.626.454.631 dolar değerinde olduğu elde edilmiştir. 2010 ve 2011 yılına oranla Türkiye ve İngiltere arasında gerçekleşen dış ticaret değerinin 2012 yılında ihracat yönünde daha fazla olduğunu söylemek mümkündür.

2013 yılında Türkiye'den İngiltere'ye 8.784.124.346 dolar değerinde ihracat yapıldığı aynı yıl İngiltere'den Türkiye'ye 6.281.414.499 dolar değerinde ithalat gerçekleştiği tespit edilmiştir.

TÜİK tarafından elde edilen 2014 yılı ihracat verilerinde Türkiye'den İngiltere'ye 9.903.171.589 dolar değerinde yapıldığı, İngiltere'den Türkiye'ye yapılan ithalat rakamının ise 5.932.227.262 dolar değerinde olduğu görülmektedir.

2015 yılında Türkiye'den İngiltere'ye gerçekleştirilen ihracatın 10.556.393.237 dolar değerinde olduğu ve ithalatın ise 5.541.276.826 dolar değerinde olduğu tespit edilmiştir. Daha önceki beş yıl çerçevesinde 2015 yılı değerlendirilecek olursa ihracat ve ithalat rakamları arasındaki büyük değişimin finansal kar açısından Türkiye'yi oldukça etkilediği ve bu etkinin pozitif yönde olduğu görülmektedir. 2005 yılından 2015 yılına kadar geçen süre içerisinde İngiltere'den ithalatımız kararlı bir şekilde devam ederken, 2015 yılında 5.541.276.826 milyar dolar ile toplam ithalatımızdan %2,7 pay sağlamıştır. Bu veriler neticesinde İngiltere, 2015 yılında Türkiye'nin en çok ithalat yaptığı ülkeler düzeyinde 11. sırada yer almaktadır (www.tgdf.org.tr).

2016 yılı ihracatında Türkiye'den İngiltere'ye 11.685.790.237 dolar değerinde olduğu, ithalatın ise 5.320.236.686 dolar değerinde olduğu elde edilmiştir. Mevcut yılın 2015 yılına göre değerlendirilmesinde ise elde edilen ihracat karının daha yüksek olduğu ve önceki altı yıl içerisinde en önemli ihracat karının 2016 yılında elde edildiğini söylemek mümkündür.

Türkiye'den İngiltere'ye 2017 yılında gerçekleştirilen ihracat değerinin 9.603.188.772 dolar olduğu, İngiltere'den Türkiye'ye yapılan ithalatın ise 6.548.620.390 dolar değerinde olduğu elde edilmiştir. 2018 yılında elde edilen ihracat rakamlarının 11.110.876.467 dolar değerinde gerçekleştiği, ithalatın ise 7.446.032.853 dolar değerinde olduğu tespit edilmiştir.

TÜİK tarafından elde edilen 2019 yılı Ocak Ayı geçici verileri doğrultusunda Türkiye'den İngiltere'ye yapılan ihracatın 937.406.882 dolar değerinde olduğu ve İngiltere'den Türkiye'ye yapılan ithalatın ise 351.751.149 dolar değerinde olduğu tespit edilmiştir. 2019 yılı ilk ay verileri çerçevesinde elde edilen rakamların Türkiye'yi olumlu yönde ve pozitif bir şekilde etkilediği ayrıca mevcut ilk ay neticesinde İngiltere'den elde edilen finansal karın oldukça iyi olduğunu Tablo 23 neticesinde elde edilen sonuçlarla değerlendirmek mümkündür.

Tablo 21 doğrultusunda Türkiye'nin İngiltere'ye genel ihracatı 2010 yılından itibaren değerlendirildiğinde, gözle görülür bir artış yaşandığı fakat 2017 yılında ihracatta gerileme yaşandığı görülmektedir. 2010 yılında 7.235.861.129 dolar olan ihracat 2016 yılında 11.110.876.467 dolara kadar yükselmiş fakat 2017 yılına gelindiğinde bu değer 9.603.188.772 dolara tekrar düştüğü tespit edilmiştir (İHKİB, 2018).

3.1.3. Geniş Ekonomik Grupların (BEC) Sınıflamasına Göre Türkiye İngiltere Arasındaki Dış Ticaret

TÜİK tarafından elde edilen 2000-2004 yılları arasında geniş ekonomik grupların (BEC) sıralamasına göre Türkiye ve İngiltere arasındaki dış ticaret verilerine Tablo 24'te yer verilmiştir.

Tablo 24. 2000-2004 Yılları Arasında Geniş Ekonomik Grupların (BEC) Sınıflamasına Göre Türkiye İngiltere Arasındaki Dış Ticaret

Yıl	BEC	BEC Adı	Ülke	İhracat (\$)	İthalat (\$)
2000	1	Yatırım (sermaye) malları	İngiltere	44.929.843	906.532.502
	2	Hammadde (ara malları)		642.084.574	1.385.614.641
	3	Tüketim malları		1.349.755.249	445.466.232
	4	Diğerleri		56.073	10.132.874
Yıl Toplamı:				2.036.825.739	2.747.746.249
2001	1	Yatırım (sermaye) malları	İngiltere	79.448.766	405.003.231
	2	Hammadde (ara malları)		627.103.426	1.196.930.135
	3	Tüketim malları		1.467.879.970	289.353.926
	4	Diğerleri		459.508	22.558.736
Yıl Toplamı:				2.174.891.670	1.913.846.028
2002	1	Yatırım (sermaye) malları	İngiltere	206.636.488	452.723.531
	2	Hammadde (ara malları)		684.173.462	1.552.244.899
	3	Tüketim malları		2.129.637.118	393.964.527
	4	Diğerleri		4.494.459	39.363.501
Yıl Toplamı:				3.024.941.527	2.438.296.458
2003	1	Yatırım (sermaye) malları	İngiltere	359.384.130	454.893.648
	2	Hammadde (ara malları)		864.459.630	2.439.606.090
	3	Tüketim malları		2.437.411.610	553.057.252
	4	Diğerleri		8.837.158	52.458.230
Yıl Toplamı:				3.670.092.528	3.500.015.220
2004	1	Yatırım (sermaye) malları	İngiltere	958.207.638	543.948.097
	2	Hammadde (ara malları)		1.228.249.957	2.852.899.753
	3	Tüketim malları		3.302.663.152	816.964.638
	4	Diğerleri		55.182.615	103.327.957
Yıl Toplamı:				5.544.303.362	4.317.140.445

Kaynak: TÜİK

2000-2004 yılları arasında geniş ekonomik grupların (BEC) sınıflamasına göre Türkiye ve İngiltere'nin dış ticaret verileri doğrultusunda 2000 yılında yapılan yatırım (sermaye) mallarının Türkiye'den İngiltere'ye ihracatının 44.929.843 dolar, ithalatının ise 906.532.502 dolar değerinde olduğu görülmektedir. Hammadde (ara malları) ihracatının 642.084.574 dolar değerinde olduğu ve ithalatının 1.385.614.641 dolar değerinde olduğu tespit edilmiştir. Tüketim malları ihracatının 1.349.755.249 dolar, ithalatının ise 445.466.232 dolar değerinde olduğu görülmektedir. Yatırım (sermaye) malları, Hammadde (ara malları) ve tüketim malları dışında gerçekleştirilen ihracatın 56.073 dolar, ithalatının ise 10.132.874 dolar değerinde olduğu TÜİK tarafında elde edilen veriler neticesinde tespit edilmiştir. 2000 yılında Türkiye'den İngiltere'ye en fazla ihracatın yapıldığı mal grubunun tüketim malları olduğu, en fazla ithalatının gerçekleştirildiği grubun ise hammadde (ara malları) olduğu tespit edilmiştir. Diğer mal gruplarının ihracatının ise ithalata oranla daha az olduğunu söylemek mümkündür. 2000 yılı çerçevesinde geniş ekonomik grupların (BEC) sınıflanmasında ithalat rakamlarının ihracata oranla daha yüksek olduğu ayrıca bu durum çerçevesinde Türkiye'nin finansal açıdan İngiltere'ye nazaran daha fazla zarar gördüğünü yorumlamak mümkündür.

2001 yılında Türkiye'den İngiltere'ye yatırım (sermaye) malları çerçevesinde gerçekleştirilen ihracatın 79.448.766 dolar, ithalatın ise 405.003.231 dolar değerinde olduğu elde edilmiştir. Hammadde (ara malları) ihracatının 627.103.426 dolar ve ithalatının ise 1.196.930.135 dolar değerinde olduğu, tüketim mallarında gerçekleştirilen ihracatın 1.467.879.970 dolar ve ithalatının 289.353.926 dolar değerinde olduğu tespit edilmiştir. Diğer mal gruplarının ihracat değeri 459.505 dolar, ithalatının ise 22.558.736 dolar değerinde olduğu elde edilmiştir. 2001 yılı kapsamında elde edilen geniş ekonomik gruplarının (BEC) ihracat rakamlarında tüketim malları, ithalat rakamlarında ise hammadde (ara malları) malları öne çıkmaktadır. Genel yıl çerçevesinde ise ihracat rakamlarının (2.174.891.670\$) ithalata (1.913.846.028\$) oranla daha yüksek olduğu tespit edilmiş olup bu durumun Türkiye'yi olumlu yönde etkilediği görülmektedir.

Türkiye'den İngiltere'ye 2002 yılında gerçekleştirilen toplam ihracatın 3.024.941.527 dolar olduğu ve bu pay içerisinde yatırım (sermaye) mallarının 206.636.488 dolardır. Hammadde (ara malları) 684.173.462 dolar, tüketim mallarının 2.129.637.118 dolar ve diğer mal gruplarının 4.494.459 dolar değere sahip olduğu

Tablo 22 de görülmektedir. 2002 yılında gerçekleştirilen toplam ithalat rakamının ise 2.438.296.48 dolar değerinde olduğu ve bu pay içerisinde yatırım (sermaye) mallarının 452.723.531 dolardır. Hammadde (ara malları) 1.552.244.899 dolar, tüketim mallarının 393.964.527 dolar ve diğer malların 39.363.501 dolar değerinde olduğu elde edilmiştir. 2002 yılı çerçevesinde Türkiye ve İngiltere arasında gerçekleşen dış ticaret verilerinde ihracat rakamlarının ithalata nazaran daha yüksek olduğu ve en fazla tüketim mallarının ihracatının yapıldığını söylemek mümkündür. Aynı yılda İngiltere'den Türkiye'ye yapılan ithalat oranında ise hammadde (ara mallarının) malları dikkat çekmektedir.

Türkiye'den İngiltere'ye 2003 yılında gerçekleştirilen yatırım (sermaye) mallarının ihracatının 359.384.130 dolar ve ithalatının ise 454.893.648 dolar değerinde olduğu ve hammadde (ara malları) mallarında 864.459.630 değerinde ihracat, 2.439.606.090 dolar değerinde ithalatın yapıldığı tespit edilmiştir. Tüketim malları ihracatının 2.437.411.610 dolar, ithalatının ise 553.057.252 dolar değerinde olduğu ve diğer mallarının ihracatının 8.837.158 dolar, ithalatının ise 52.458.230 dolar değerinde olduğu görülmektedir. 2003 yılında Türkiye ve İngiltere arasında gerçekleştirilen genel ihracat (3.670.092.528) ve ithalat (2.438.296.458) rakamları doğrultusunda Türkiye'nin ihracatta elde ettiği kazancın daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Genel ihracat payı içerisinde en yüksek oran ise 2.437.411.610 dolar değerinde gerçekleştirilen tüketim malları dikkat çekmektedir.

2004 yılında TÜİK tarafından elde edilen Türkiye'nin İngiltere'ye geniş mal grupları (BEC) sınıflanmasına göre ihracat ettiği yatırım (sermaye) mallarının 958.207.638 dolar, ithalatının ise 543.948.097 dolar değerinde olduğu tespit edilmiştir. Hammadde (ara malları) mallarında gerçekleştirilen ihracatın 1.228.249.957 dolar, ithalatın ise 2.852.899.753 dolar değerinde olduğu ve tüketim mallarında gerçekleştirilen ihracatın 3.302.663.152 dolar, ithalatının ise 816.964.638 dolar değerinde olduğu elde edilmiştir. Diğer malların ihracatının ise 55.182.615 dolar, ithalatının ise 103.327.957 dolar değerinde gerçekleştiği görülmektedir. 2004 yılında Türkiye'den İngiltere'ye gerçekleştirilen toplam ihracat (5.544.303.362) içerisinde en fazla paya tüketim malları sahip olurken, ithalat rakamlarında ise en yüksek paya hammadde (ara malları) mallarının sahip olduğu görülmektedir.

2000-2004 yılları arasında Türkiye ve İngiltere arasında fasıllara göre gösterilen ihracat ve ithalat rakamları Tablo 25’de gösterildiği şekildedir.

Tablo 25. 2000-2004 Yılları Arasında Fasıllara Göre Türkiye'nin İngiltere'ye İhracatı

BEC	BEC Adı	2000	2001	2002	2003	2004
7	Başka yerde belirtilmeyen diğer mallar	56.073	459.508	4.494.459	8.837.158	55.182.615
21	Sanayi için işlem görmemiş hammaddeler	25.926.188	23.473.666	30.023.758	33.757.980	48.565.349
22	Sanayi için işlem görmüş hammaddeler	501.225.522	480.474.451	508.883.336	610.608.957	865.605.157
31	İşlem görmemiş yakıt ve yağlar	10	10	-	-	-
41	Yatırım (sermaye) malları (Taşımacılık araçları hariç)	40.280.676	50.764.059	65.647.868	134.760.665	187.406.078
42	Yatırım mallarının aksam ve parçaları	36.263.596	37.461.423	44.056.292	68.609.096	93.634.350
51	Binek otomobilleri	146.674	6.832.522	14.434.217	11.433.320	150.602.245
53	Taşımacılık araçlarının aksam ve parçaları	75.612.518	81.786.150	94.681.256	139.665.615	209.301.702
61	Dayanıklı tüketim malları	264.891.957	240.404.535	481.846.728	509.207.784	807.813.399
62	Yarı dayanıklı tüketim malları	576.188.756	679.442.712	970.941.454	1.114.953.143	1.297.819.463
63	Dayanıksız tüketim malları	336.598.912	382.676.752	494.477.419	603.619.974	770.872.347
111	Esası yiyecek ve içecek olan işlenmemiş hammaddeler	590.537	269.599	261.188	168.625	516.740
112	Esası yiyecek ve içecek olan işlenmemiş tüketim malları	110.436.103	98.785.537	107.740.569	128.055.180	168.331.813
121	Esası yiyecek ve içecek olan işlenmiş hammaddeler	2.010.835	3.134.022	6.079.587	7.995.384	10.609.037
122	Esası yiyecek ve içecek olan işlenmiş tüketim malları	59.697.464	52.888.624	52.506.448	62.146.870	93.116.859
321	Motor benzini ve diğer hafif yağlar	669	21	8.181	-	7.044.155
322	İşlem görmüş diğer yakıt ve yağlar	455.368	504.105	188.045	3.653.973	17.622
521	Sanayi ile ilgili taşımacılık araç ve gereçleri	4.649.167	28.684.707	140.988.620	224.623.465	770.801.560
522	Sanayii ile ilgili olmayan taşıma araç ve gereçleri	1.794.714	6.849.267	7.682.102	7.995.339	7.062.871
Yıl Toplamı:		2.036.825.739	2.174.891.670	3.024.941.527	3.670.092.528	5.544.303.362

Kaynak: TÜİK

Türkiye'den İngiltere'ye ihracat edilen malların fasıllara göre değerlendirilmesinde 2000 yılında “başka yerde belirtilmeyen diğer mallar” 56.073 dolar, “sanayici için işlem görmemiş hammaddeler” 25.926.188 dolar ve “sanayi için işlem görmüş hammaddeler” 501.225.522 dolar değerinde yapıldığı tespit edilmiştir. 2000 yılında “işlem görmemiş yakıt ve yağlar” 10 bin dolar, “yatırım (sermaye) malları (taşımacılık araçları hariç)” 40.280.676 dolar, “yatırım mallarının aksam ve parçaları” 36.263.596 dolar, “binek otomobilleri” 146.674 dolar ve “taşımacılık araçlarının aksam ve parçaları” 75.612.518 dolar değerinde ihracat gerçekleştirildiği görülmektedir. Türkiye'den İngiltere'ye 2000 yılında “dayanıklı tüketim malları” 264.891.957 dolar, “yarı dayanıklı tüketim malları” 576.188.756 dolar, “dayanısız tüketim malları” 336.598.912 dolar, “esasî yiyecek ve içecek olan işlenmemiş hammaddeler” 590.537 dolar değerinde ihracatı yapılmıştır. 2000 yılında Türkiye'den İngiltere'ye ihracatı gerçekleştirilen “esasî yiyecek ve içecek olan işlenmemiş tüketim malları” 110.436.103 dolar, “esasî yiyecek ve içecek olan işlenmiş hammaddeler” 2.010.835 dolar, “esasî yiyecek ve içecek olan işlenmiş tüketim malları” 59.697.464 dolar, “motor benzini ve diğer hafif yağlar” 669 bin dolar ve “işlem görmüş diğer yakıt ve yağlar” 455.368 dolar değerinde olduğu tespit edilmiştir. Türkiye'den İngiltere'ye 2000 yılında yapılmış olan ihracatın “sanayi ile ilgili taşımacılık araç ve gereçleri” 4.649.167 dolar ve “sanayi ile ilgili olmayan taşıma araç ve gereçleri” 1.794.714 dolar değerinde olduğu ve 2000 yılında fasıllara göre ihracatın genel değerinin 2.036.825.739 dolar olduğu elde edilmiştir. 2000 yılında ihracatı en fazla gerçekleştirilen fasıl grubunun “yarı dayanıklı tüketim malları” olduğunu söylemek mümkündür.

2001 yılı fasıllara göre Türkiye'den İngiltere'ye ihracat edilen “başka yerde belirtilmeyen diğer mallar” 459.508 dolar, “sanayici için işlem görmemiş hammaddeler” 23.473.66 dolar, “sanayi için işlem görmüş hammaddeler” 480.474.451 dolar ve “işlem görmemiş yakıt ve yağlar” 10 bin dolar değerinde olduğu tespit edilmiştir. Türkiye'den İngiltere'ye ihracatı gerçekleştirilen “yatırım (sermaye) malları (taşımacılık araçları hariç)” 50.764.059 dolar, “yatırım mallarının aksam ve parçaları” 37.461.423 dolar ve “binek otomobilleri” 6.832.522 dolar değerinde olduğu görülmektedir. 2001 yılında yapılan “taşımacılık araçlarının aksam ve parçaları” 81.786.150 dolar, “dayanıklı tüketim malları” 240.404.535 dolar, “yarı dayanıklı tüketim malları” 679.442.712 dolar, “dayanısız tüketim malları” 382.676.752 dolar ve

“esasası yiyecek ve içecek olan işlenmemiş hammadeler” 269.599 dolar değerinde olduğu tespit edilmiştir. Fasıllara göre gerçekleştirilen ihracatın “esasası yiyecek ve içecek olan işlenmemiş tkretim malları” 98.785.537 dolar, “esasası yiyecek ve içecek olan işlenmiş hammadeler” 3.134.022 dolar ve “esasası yiyecek ve içecek olan işlenmiş tkretim malları” 52.888.624 dolar değerinde olduğu görülmektedir. 2001 yılında “motor benzini ve diğer hafif yağlar” 21 bin dolar, “işlem görmüş diğer yakıt ve yağlar” 504.105 dolar, “sanayi ile ilgili taşımacılık araç ve gereçleri” 28.684.707 dolar ve “sanayi ile ilgili olmayan taşıma araç ve gereçleri” 6.849.267 dolar değerinde ihracat yapıldığı elde dilmiştir. 2001 yılında fasıllara göre değerlendirilen ihracatta en yüksek paya “yarı dayanıklı tkretim malları” sahip olduğunu söylemek mümkündür.

2002 yılında Türkiye’den İngiltere’ye ihracat edilen malların fasıllara göre değerlendirilmesinde “başka yerde belirtilmeyen diğer mallar” 4.494.459 dolar, “sanayici için işlem görmemiş hammadeler” 30.023.758 dolar ve “sanayi için işlem görmüş hammadeler” 508.883.336 dolar değerinde olduğu tespit edilmiştir. Türkiye’den İngiltere’ye “işlem görmemiş yakıt ve yağlar” mal grubunun 2002 yılında ihracatının gerçekleştirilmediği tespit edilmiştir. 2002 yılında “yatırım (sermaye) malları (taşımacılık araçları hariç)” 65.647.868 dolar, “yatırım mallarının aksam ve parçaları” 44.056.292 dolar, “binek otomobilleri” 14.434.217 dolar, “taşımacılık araçlarının aksam ve parçaları” 94.681.256 dolar değerinde ihracatının yapıldığı elde edilmiştir. Fasil gruplarından “dayanıklı tkretim malları” 481.846.728 dolar, “yarı dayanıklı tkretim malları” 970.941.454 dolar, “dayanıksız tkretim malları” 494.477.419 dolar ve “esasası yiyecek ve içecek olan işlenmemiş hammadeler” 261.188 dolar değerinde ihracatının gerçekleştiği görülmektedir. Türkiye’den İngiltere’ye “esasası yiyecek ve içecek olan işlenmemiş tkretim malları” 107.740.569 dolar, “esasası yiyecek ve içecek olan işlenmiş hammadeler” 6.079.587 dolar, “esasası yiyecek ve içecek olan işlenmiş tkretim malları” 52.506.448 dolar, “motor benzini ve diğer hafif yağlar” 8.181 dolar ihracat değerine sahip olduğu tespit edilmiştir. İngiltere’ye ihracatı gerçekleşen “işlem görmüş diğer yakıt ve yağlar” 188.045 dolar, “sanayi ile ilgili taşımacılık araç ve gereçleri” 140.988.620 dolar ve “sanayi ile ilgili olmayan taşıma araç ve gereçleri” 7.682.102 dolar değerinde olduğu elde edilmiştir. 2002 yılında Türkiye’den İngiltere’ye gerçekleşen genel ihracat değerinin 3.024.941.527 dolar olduğu ve bu değer içerisinde en fazla paya “yarı dayanıklı tkretim mallarının” sahip olduğunu söylemek mümkündür.

TÜİK verileri tarafından elde edilen Türkiye'den İngiltere'ye ihracat edilen malların fasıllara göre değerlendirilmesinde 2003 yılında “başka yerde belirtilmeyen diğer mallar” 8.837.158, “sanayici için işlem görmemiş hammaddeler” 33.757.980 dolar ve “sanayi için işlem görmüş hammaddeler” 610.608.957 dolar değerinde yapıldığı tespit edilmiştir. 2003 yılında “yatırım (sermaye) malları (taşımacılık araçları hariç)” 134.760.665 dolar, “yatırım mallarının aksam ve parçaları” 68.609.096 dolar, “binek otomobilleri” 11.433.320 dolar ve “taşımacılık araçlarının aksam ve parçaları” 139.665.615 dolar değerinde ihracat gerçekleştirildiği görülmektedir. Türkiye'den İngiltere'ye 2003 yılında “dayanıklı tüketim malları” 509.207.784 dolar, “yarı dayanıklı tüketim malları” 1.114.953.143 dolar, “dayanısız tüketim malları” 603.619.974, “esasî yiyecek ve içecek olan işlenmemiş hammaddeler” 168.625 dolar değerinde ihracatı yapılmıştır. 2003 yılında Türkiye'den İngiltere'ye ihracatı gerçekleştirilen “esasî yiyecek ve içecek olan işlenmemiş tüketim malları” 128.055.180 dolar, “esasî yiyecek ve içecek olan işlenmiş hammaddeler” 7.995.384 dolar, “esasî yiyecek ve içecek olan işlenmiş tüketim malları” 62.146.870 dolar ve “işlem görmüş diğer yakıt ve yağlar” 3.653.973 dolar değerinde olduğu tespit edilmiştir. Türkiye'den İngiltere'ye 2003 yılında yapılmış olan ihracatın “sanayi ile ilgili taşımacılık araç ve gereçleri” 224.623.465 dolar ve “sanayi ile ilgili olmayan taşıma araç ve gereçleri” 7.995.339 dolar değerinde olduğu ve 2003 yılında fasıllara göre ihracatın genel değerinin 3.670.092.528 dolar olduğu elde edilmiştir. 2003 yılında ihracatı en fazla gerçekleştirilen fasıl grubunun “yarı dayanıklı tüketim malları” olduğu elde edilen veriler doğrultusunda söylemek mümkündür. Ayrıca 2003 yılında Türkiye'den İngiltere'ye “işlem görmemiş yakıt ve yağlar” ve “motor benzini ve diğer hafif yağlar” fasıllarından ihracat gerçekleşmediği elde edilen veriler arasında yer almaktadır.

2004 yılı fasıllara göre Türkiye'den İngiltere'ye ihracat edilen “başka yerde belirtilmeyen diğer mallar” 55.182.615 dolar ve “sanayici için işlem görmemiş hammaddeler” 48.565.349 dolar değerinde olduğu tespit edilmiştir. Türkiye'den İngiltere'ye “sanayi için işlem görmüş hammaddeler” 865.605.157 dolar ve “yatırım (sermaye) malları (taşımacılık araçları hariç)” 187.406.078 dolar değerinde olduğu tespit edilmiştir. Türkiye'den İngiltere'ye ihracatı gerçekleştirilen “yatırım mallarının aksam ve parçaları” 93.634.350 dolar ve “binek otomobilleri” 150.602.245 dolar değerinde olduğu görülmektedir. 2004 yılında yapılan ihracatta “taşımacılık araçlarının

aksam ve parçaları” 209.301.702 dolar, “dayanıklı tüketim malları” 807.813.399 dolar, “yarı dayanıklı tüketim malları” 1.297.819.463 dolar ve “dayanıksız tüketim malları” 770.872.347 dolar değerinde paya sahiptir. Fasıllara göre gerçekleştirilen ihracatın “esaslı yiyecek ve içecek olan işlenmemiş hammaddeler” 516.740 dolar, “esaslı yiyecek ve içecek olan işlenmemiş tüketim malları” 168.331.813 dolar, “esaslı yiyecek ve içecek olan işlenmiş hammaddeler” 10.609.037 dolar ve “esaslı yiyecek ve içecek olan işlenmiş tüketim malları” 93.116.859 dolar değerinde olduğu görülmektedir. 2004 yılında “motor benzini ve diğer hafif yağlar” 7.044.155 dolar, “işlem görmüş diğer yakıt ve yağlar” 17.622 dolar, “sanayi ile ilgili taşımacılık araç ve gereçleri” 770.801.560 dolar ve “sanayi ile ilgili olmayan taşıma araç ve gereçleri” 7.062.871 dolar değerinde ihracat yapıldığı elde edilmiştir. 2004 yılında fasıllara göre değerlendirilen ihracatta en yüksek paya “yarı dayanıklı tüketim malları” sahip olduğu ve “işlem görmemiş yakıt ve yağlar” faslında ihracat gerçekleşmediği elde edilen veriler arasında yer almaktadır.

Tablo 26’da TÜİK tarafından elde edilen 2000-2004 yılları arasında fasıllara göre İngiltere’den Türkiye’ye yapılan ithalat rakamlarına yer verilmektedir.

Tablo 26. 2000-2004 Yılları Arasında Fasıllara Göre Türkiye'nin İngiltere'den İthalatı

BEC	BEC Adı	2000	2001	2002	2003	2004
7	Başka yerde belirtilmeyen diğer mallar	10.132.874	22.558.736	39.363.501	52.458.230	103.327.957
21	Sanayi için işlem görmemiş hammaddeler	93.877.849	69.293.514	172.213.988	331.103.441	269.878.229
22	Sanayi için işlem görmüş hammaddeler	662.255.411	737.923.153	747.590.775	1.165.507.673	1.235.611.903
31	İşlem görmemiş yakıt ve yağlar	1.603.985	17.618	25.706	7.131	45.738
41	Yatırım (sermaye) malları (Taşımacılık araçları hariç)	900.375.736	402.286.474	440.266.087	453.312.449	541.710.526
42	Yatırım mallarının aksam ve parçaları	295.669.313	189.429.796	259.242.727	267.126.555	272.998.830
51	Binek otomobilleri	121.935.431	24.227.741	67.490.597	156.555.001	325.949.680
53	Taşımacılık araçlarının aksam ve parçaları	258.224.003	162.778.266	336.925.019	592.386.175	1.041.572.328
61	Dayanıklı tüketim malları	26.264.773	16.661.767	20.634.356	14.889.360	16.953.702
62	Yarı dayanıklı tüketim malları	52.690.392	33.983.601	41.580.417	50.499.576	44.842.371
63	Dayanıksız tüketim malları	207.476.112	195.746.220	240.673.675	309.105.993	406.614.303
111	Esası yiyecek ve içecek olan işlenmemiş hammaddeler	10.506.821	5.263.983	2.501.893	2.399.167	2.244.112
112	Esası yiyecek ve içecek olan işlenmemiş tüketim malları	1.040.367	2.091.805	3.469.510	5.436.873	3.848.113
121	Esası yiyecek ve içecek olan işlenmiş hammaddeler	3.152.068	2.364.588	988.252	2.274.209	2.126.911
122	Esası yiyecek ve içecek olan işlenmiş tüketim malları	22.968.298	14.816.756	12.389.511	14.814.411	16.513.691
321	Motor benzini ve diğer hafif yağlar	3.578.992	320.630	1.469.121	400.175	1.577.003
322	İşlem görmüş diğer yakıt ve yağlar	60.325.191	29.859.217	32.756.539	78.801.739	28.417.650
521	Sanayi ile ilgili taşımacılık araç ve gereçleri	6.156.766	2.716.757	12.457.444	1.581.199	4.052
522	Sanayii ile ilgili olmayan taşıma araç ve gereçleri	9.511.867	1.505.406	6.257.340	1.355.863	2.237.571
Yıl Toplamı:		2.747.746.249	1.913.846.028	2.438.296.458	3.500.015.220	4.317.140.445

Kaynak: TÜİK

2000 yılında İngiltere'den Türkiye'ye gerçekleştirilen ithalatta "başka yerde belirtilmeyen diğer mallar" 10.132.874 dolar, "sanayi için işlem görmemiş hammaddeler" 93.877.849 dolar ve "sanayi için işlem görmüş hammaddeler" 662.255.411 dolar değere sahip olduğu tespit edilmiştir. İngiltere'den Türkiye'ye yapılan ithalatta "işlem görmemiş yakıt ve yağlar" 1.603.985 dolar, "yatırım (sermaye) malları (taşımacılık araçları hariç)" 900.375.736 dolar, "yatırım mallarının aksam ve parçaları" 295.669.313 ve "binek otomobilleri" 121.935.431 dolar değer elde ettiği görülmektedir. 2000 yılında "taşımacılık araçlarının aksam ve parçaları" 258.224.003 dolar, "dayanıklı tüketim malları" 26.264.773 dolar, "yarı dayanıklı tüketim malları" 52.690.392 dolar, "dayaniksız tüketim malları" 207.476.112 dolar değerinde İngiltere'den Türkiye'ye ithalat yapılmıştır. Fasıllara göre yapılan ithalatta "esasî yiyecek ve içecek olan işlenmemiş hammaddeler" 10.506.821 dolar, "esasî yiyecek ve içecek olan işlenmemiş tüketim malları" 1.040.367 dolar, "esasî yiyecek ve içecek olan işlenmiş hammaddeler" 3.152.068 dolar ve "esasî yiyecek ve içecek olan işlenmiş tüketim malları" 22.968.298 dolar değere sahip olduğu tespit edilmiştir. İngiltere'den Türkiye'ye gerçekleştirilen ithalatta "motor benzini ve diğer hafif yağlar" 3.578.992 dolar, "işlem görmüş diğer yakıt ve yağlar" 60.325.191 dolar, "sanayi ile ilgili taşımacılık araç ve gereçleri" 6.156.766 dolar ve "sanayii ile ilgili olmayan taşıma araç ve gereçleri" 9.511.867 dolar değerinde rakamlar elde edilmiştir. 2000 yılında genel olarak İngiltere'den Türkiye'ye 2.747.746.249 dolar değerinde ithalat gerçekleştirilirken ve değerinde en fazla paya "yatırım (sermaye) malları (taşımacılık araçları hariç)" sahiptir.

2001 yılında ithalatı yapılan fasılların "başka yerde belirtilmeyen diğer mallar" 22.558.736 dolar, "sanayi için işlem görmemiş hammaddeler" 69.293.514 dolar, "sanayi için işlem görmüş hammaddeler" 737.923.153 dolar ve "işlem görmemiş yakıt ve yağlar" 17.618 dolar değere sahip olduğu elde edilmiştir. İngiltere'den Türkiye'ye gerçekleştirilen ithalatta "yatırım (sermaye) malları (taşımacılık araçları hariç)" 402.286.474 dolar, "yatırım mallarının aksam ve parçaları" 189.429.796 dolar, "binek otomobilleri" 24.227.741 dolar ve "taşımacılık araçlarının aksam ve parçaları" 162.778.266 dolar değere sahiptir. İngiltere'den Türkiye'ye 2001 yılında yapılan ithalatın fasıl gruplarında "dayanıklı tüketim malları" 16.661.767 dolar, "yarı dayanıklı tüketim malları" 33.983.601 dolar, "dayaniksız tüketim malları" 195.746.220 dolar ve "esasî yiyecek ve içecek olan işlenmemiş hammaddeler" 5.263.983 dolar değere sahip

olduğu elde edilmiştir. 2001 yılında İngiltere'den Türkiye'ye ithalat edilen mallarda “esasý yiyecek ve içecek olan işlenmemiş tüketim malları” 2.091.805 dolar, “esasý yiyecek ve içecek olan işlenmiş hammaddeler” 2.364.588 dolar, “esasý yiyecek ve içecek olan işlenmiş tüketim malları” 14.816.756 dolar ve “motor benzini ve diğer hafif yağlar” 320.630 dolar değer tespit edilmiştir. İngiltere'den Türkiye'ye ithalatı gerçekleştirilen fasılların “işlem görmüş diğer yakıt ve yağlar” 29.859.217 dolar, “sanayi ile ilgili taşımacılık araç ve gereçleri” 2.716.757 dolar ve “sanayii ile ilgili olmayan taşıma araç ve gereçleri” 1.505.406 dolar değerinde olduğu elde edilmiştir. 2001 yılında gerçekleştirilen ithalatta en yüksek değere “sanayi için işlem görmüş hammaddeler” olduğu görülmektedir.

2002 yılında İngiltere'den Türkiye'ye yapılan ithalatın fasıllarda “başka yerde belirtilmeyen diğer mallar” 39.363.501 dolar, “sanayi için işlem görmemiş hammaddeler” 172.213.988 dolar, “sanayi için işlem görmüş hammaddeler” 747.590.775 dolar ve “işlem görmemiş yakıt ve yağlar” 25.706 dolar değere sahip olduğu görülmektedir. İngiltere'den Türkiye'ye gerçekleştirilen ithalatın “yatırım (sermaye) malları (taşımacılık araçları hariç)” 440.266.087 dolar, “yatırım mallarının aksam ve parçaları” 259.242.727 dolar, “binek otomobilleri” 67.490.597 dolar ve “taşımacılık araçlarının aksam ve parçaları” 336.925.019 dolar değerinde olduğu tespit edilmiştir. Fasıllara göre yapılan ithalat analizinde “dayanıklı tüketim malları” 20.634.356 dolar, “yarı dayanıklı tüketim malları” 41.580.417 dolar, “dayanıksız tüketim malları” 240.673.675 dolar ve “esasý yiyecek ve içecek olan işlenmemiş hammaddeler” 2.501.893 dolar değere sahip olduğu elde edilmiştir. İngiltere'den Türkiye'ye yapılan ithalatın grupta “esasý yiyecek ve içecek olan işlenmemiş tüketim malları” 3.469.510 dolar, “esasý yiyecek ve içecek olan işlenmiş hammaddeler” 988.252 dolar, “esasý yiyecek ve içecek olan işlenmiş tüketim malları” 12.389.511 dolar ve “motor benzini ve diğer hafif yağlar” 1.469.121 dolar değerinde olduğu tespit edilmiştir. 2002 yılında yapılan ithalatta “işlem görmüş diğer yakıt ve yağlar” 32.756.539 dolar, “sanayi ile ilgili taşımacılık araç ve gereçleri” 12.457.444 dolar ve “sanayii ile ilgili olmayan taşıma araç ve gereçleri” 6.257.340 dolar değerinde gerçekleştiği elde edilmiştir. 2002 yılında İngiltere'den Türkiye'ye yapılan ithalatta en fazla paya “sanayi için işlem görmüş hammaddeler” sahiptir.

2003 yılında ithalatı yapılan “başka yerde belirtilmeyen diğer mallar” 52.458.230 dolar, “sanayi için işlem görmemiş hammaddeler” 331.103.441 dolar,

“sanayi için işlem görmüş hammaddeler” 1.165.507.673 dolar ve “işlem görmemiş yakıt ve yağlar” 7.131 dolar değere sahip olduğu görülmektedir. İngiltere’den Türkiye’ye ithalatı gerçekleştirilen “yatırım (sermaye) malları (taşımacılık araçları hariç)” 453.312.449 dolar, “yatırım mallarının aksam ve parçaları” 267.126.555 dolar ve “binek otomobilleri” 156.555.001 dolar değerinde olduğu görülmektedir. İngiltere’den Türkiye’ye ithalatta “taşımacılık araçlarının aksam ve parçaları” 592.386.175 dolar, “dayanıklı tüketim malları” 14.889.360 dolar, “yarı dayanıklı tüketim malları” 50.499.576 dolar, “dayanısız tüketim malları” 309.105.993 dolar ve “esasî yiyecek ve içecek olan işlenmemiş hammaddeler” 2.399.167 dolar değerinde gerçekleşmiştir. Türkiye’nin İngiltere’den ithalat ettiği fasıllarda “esasî yiyecek ve içecek olan işlenmemiş tüketim malları” 5.436.873 dolar, “esasî yiyecek ve içecek olan işlenmiş hammaddeler” 2.274.209 dolar, “esasî yiyecek ve içecek olan işlenmiş tüketim malları” 14.814.411 dolar ve “motor benzini ve diğer hafif yağlar” 400.175 dolar değere sahip olduğu tespit edilmiştir. İngiltere’den Türkiye’ye yapılan ithalatın fasıllarda “işlem görmüş diğer yakıt ve yağlar” 78.801.739 dolar, “sanayi ile ilgili taşımacılık araç ve gereçleri” 1.581.199 dolar ve “sanayii ile ilgili olmayan taşıma araç ve gereçleri” 1.355.863 dolar değerinde olduğu elde edilmiştir. 2003 yılında fasıllarda en çok ithalatı gerçekleştirilen grubun “sanayi için işlem görmüş hammaddeler” olduğu tespit edilmiştir.

2004 yılında İngiltere’den Türkiye’ye yapılan ithalatta “başka yerde belirtilmeyen diğer mallar” 103.327.957 dolar, “sanayi için işlem görmemiş hammaddeler” 269.878.229 dolar, “sanayi için işlem görmüş hammaddeler” 1.235.611.903 dolar ve “işlem görmemiş yakıt ve yağlar” 45.738 dolar değere sahip olduğu tespit edilmiştir. İngiltere’den Türkiye’ye gerçekleştirilen ithalatta “yatırım (sermaye) malları (taşımacılık araçları hariç)” 541.710.526 dolar, “yatırım mallarının aksam ve parçaları” 272.998.830 dolar, “binek otomobilleri” 325.949.680 dolar ve “taşımacılık araçlarının aksam ve parçaları” 1.041.572.328 dolar değere sahip olduğu elde edilmiştir. Fasıllarda İngiltere’den Türkiye’ye yapılan ithalatın “dayanıklı tüketim malları” 16.953.702 dolar, “yarı dayanıklı tüketim malları” 44.842.371 dolar, “dayanısız tüketim malları” 406.614.303 dolar ve “esasî yiyecek ve içecek olan işlenmemiş hammaddeler” 2.244.112 dolar değerle dağıldığı tespit edilmiştir. 2004 yılında yapılan ithalatın “esasî yiyecek ve içecek olan işlenmemiş tüketim malları” 3.848.113 dolar, “esasî yiyecek ve içecek olan işlenmiş hammaddeler” 2.126.911

dolar, “esası yiyecek ve içecek olan işlenmiş tüketim malları” 16.513.691 dolar ve “motor benzini ve diğer hafif yağlar” 1.577.003 dolar değerlere ayrıldığı elde edilmiştir. İngiltere’den Türkiye’ye gerçekleştirilen ithalatın “işlem görmüş diğer yakıt ve yağlar” 28.417.650 dolar, “sanayi ile ilgili taşımacılık araç ve gereçleri” 4.052 dolar ve “sanayii ile ilgili olmayan taşıma araç ve gereçleri” 2.237.571 dolar olduğu tespit edilmiştir. 2004 yılında İngiltere’den Türkiye’ye gerçekleştirilen ithalatta en yüksek paya “sanayi için işlem görmüş hammaddeler” faslının öne çıktığını söylemek mümkündür.

Tablo 27’de 2005-2009 yılları arasında geniş ekonomik grupların (BEC) sınıflamasına göre Türkiye ve İngiltere arasındaki dış ticaret verileri TÜİK’den elde edildiği şekliyle gösterilmektedir.

Tablo 27. 2005-2009 Yılları Arasında Geniş Ekonomik Grupların (BEC) Sınıflamasına Göre Türkiye-İngiltere Arasındaki Dış Ticaret

Yıl	BEC	BEC Adı	Ülke	İhracat (\$)	İthalat (\$)
2005	1	Yatırım (sermaye) malları	İngiltere	856.442.179	691.782.749
	2	Hammadde (ara malları)		1.391.529.839	2.988.003.439
	3	Tüketim malları		3.653.023.068	913.408.633
	4	Diğerleri		16.167.617	102.449.962
Yıl Toplamı:				5.917.162.703	4.695.644.783
2006	1	Yatırım (sermaye) malları	İngiltere	972.004.988	787.785.504
	2	Hammadde (ara malları)		1.836.750.534	3.344.345.889
	3	Tüketim malları		3.984.046.628	923.080.329
	4	Diğerleri		21.498.697	82.341.017
Yıl Toplamı:				6.814.300.847	5.137.552.739
2007	1	Yatırım (sermaye) malları	İngiltere	1.339.376.638	828.190.514
	2	Hammadde (ara malları)		2.753.828.978	3.746.418.493
	3	Tüketim malları		4.521.817.224	877.368.939
	4	Diğerleri		11.753.438	25.124.356
Yıl Toplamı:				8.626.776.278	5.477.102.302
2008	1	Yatırım (sermaye) malları	İngiltere	1.623.523.036	673.122.655
	2	Hammadde (ara malları)		2.768.942.927	3.645.848.186
	3	Tüketim malları		3.756.584.162	924.965.620
	4	Diğerleri		9.618.886	14.986.114
Yıl Toplamı:				8.158.669.011	5.258.922.575
2009	1	Yatırım (sermaye) malları	İngiltere	838.416.057	506.795.453
	2	Hammadde (ara malları)		1.640.955.478	2.133.528.299
	3	Tüketim malları		3.429.201.583	818.225.217
	4	Diğerleri		29.423.951	14.884.517
Yıl Toplamı:				5.937.997.069	3.473.433.486

Kaynak: TÜİK

2005-2009 yılları arasında geniş ekonomik grupların (BEC) sınıflamasına göre Türkiye ve İngiltere’nin dış ticaret verileri doğrultusunda 2005 yılında yapılan yatırım

(sermaye) mallarının Türkiye'den İngiltere'ye ihracatının 856.442.179 dolar, ithalatının ise 691.782.749 dolar değerinde olduğu görülmektedir. Hammadde (ara malları) ihracatının 1.391.529.839 dolar değerinde olduğu ve ithalatının 2.988.003.439 dolar değerinde olduğu tespit edilmiştir. Tüketim malları ihracatının 3.653.023.068 dolar, ithalatının ise 913.408.633 dolar değerinde olduğu görülmektedir. Yatırım (sermaye) malları, hammadde (ara malları) ve tüketim malları dışında gerçekleştirilen ihracatın 16.167.617 dolar, ithalatının ise 102.449.962 dolar değerinde olduğu TÜİK tarafında elde edilen veriler neticesinde tespit edilmiştir. 2005 yılında Türkiye'den İngiltere'ye en fazla ihracatın yapıldığı mal grubunun tüketim malları olduğu, en fazla ithalatının gerçekleştirildiği grubun ise hammadde (ara malları) olduğu tespit edilmiştir. Diğer mal gruplarının ihracatının ise ithalata oranla daha az olduğunu söylemek mümkündür. 2005 yılı çerçevesinde geniş ekonomik grupların (BEC) sınıflanmasında ihracat rakamlarının ithalata oranla daha yüksek olduğu ayrıca bu durum çerçevesinde Türkiye'nin finansal açıdan İngiltere'ye nazaran daha fazla fayda sağladığını söylemek mümkündür.

2006 yılında Türkiye'den İngiltere'ye yatırım (sermaye) malları çerçevesinde gerçekleştirilen ihracatın 972.004.988 dolar, ithalatın ise 787.785.504 dolar değerinde olduğu elde edilmiştir. Hammadde (ara malları) ihracatının 1.836.750.534 dolar ve ithalatının ise 3.344.345.889 dolar değerinde olduğu, tüketim mallarında gerçekleştirilen ihracatın 3.984.046.628 dolar ve ithalatının 923.080.329 dolar değerinde olduğu tespit edilmiştir. Diğer mal gruplarının ihracat değeri 21.498.697 dolar, ithalatının ise 82.341.017 dolar değerinde olduğu elde edilmiştir. 2006 yılı kapsamında elde edilen geniş ekonomik gruplarının (BEC) ihracat rakamlarında tüketim malları, ithalat rakamlarında ise hammadde (ara malları) malları öne çıkmaktadır. Genel yıl çerçevesinde ise ihracat rakamlarının (6.814.300.847\$) ithalata (5.137.552.739\$) oranla daha yüksek olduğu tespit edilmiş olup bu durumun Türkiye'yi olumlu yönde etkilediği görülmektedir.

2007 yılında gerçekleştirilen toplam ihracatın 8.626.776.278 dolar olduğu ve bu pay içerisinde yatırım (sermaye) mallarının 1.339.376.638 dolar, hammadde (ara malları) 2.753.828.978 dolar, tüketim mallarının 4.521.817.224 dolar ve diğer mal gruplarının 11.753.438 dolar değere sahip olduğu Tablo 25'te görülmektedir. 2007 yılında gerçekleştirilen toplam ithalat rakamının ise 5.477.102.302 dolar değerinde olduğu ve bu pay içerisinde yatırım (sermaye) mallarının 828.190.514 dolar,

hammadde (ara malları) 3.746.418.493 dolar, tüketim mallarının 877.368.939 dolar ve diğer malların 25.124.356 dolar değerinde olduğu elde edilmiştir. 2007 yılı çerçevesinde Türkiye ve İngiltere arasında gerçekleşen dış ticaret verilerinde ihracat rakamlarının ithalata nazaran daha yüksek olduğu ve en fazla tüketim mallarının ihracatının yapıldığını söylemek mümkündür. Aynı yılda İngiltere'den Türkiye'ye yapılan ithalat oranında ise hammadde (ara mallarının) malları dikkat çekmektedir.

TÜİK tarafından elde edilen Türkiye'den İngiltere'ye 2008 yılında gerçekleştirilen yatırım (sermaye) mallarının ihracatının 1.623.523.036 dolar ve ithalatının ise 673.122.655 dolar değerinde olduğu ve hammadde (ara malları) mallarında 2.768.942.927 değerinde ihracat, 3.645.848.186 dolar değerinde ithalatının yapıldığı tespit edilmiştir. Tüketim malları ihracatının 3.756.584.162 dolar, ithalatının ise 924.965.620 dolar değerinde olduğu ve diğer mallarının ihracatının 9.618.886 dolar, ithalatının ise 14.986.114 dolar değerinde olduğu görülmektedir. 2008 yılında Türkiye ve İngiltere arasında gerçekleştirilen genel ihracat (8.158.669.011\$) ve ithalat (5.258.922.575) rakamları doğrultusunda Türkiye'nin ihracatta elde ettiği kazancın daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Genel ihracat payı içerisinde en yüksek oran ise 3.756.584.162dolar değerinde gerçekleştirilen tüketim malları dikkat çekmektedir.

2009 yılında Türkiye'nin İngiltere'ye geniş mal grupları (BEC) sınıflanmasına göre ihracat ettiği yatırım (sermaye) mallarının 838.416.057 dolar, ithalatının ise 506.795.453 dolar değerinde olduğu tespit edilmiştir. Hammadde (ara malları) mallarında gerçekleştirilen ihracatın 1.640.955.478 dolar, ithalatın ise 2.133.528.299 dolar değerinde olduğu ve tüketim mallarında gerçekleştirilen ihracatın 3.429.201.583 dolar, ithalatının ise 818.225.217 dolar değerinde olduğu elde edilmiştir. Diğer malların ihracatının ise 29.423.951 dolar, ithalatının ise 14.884.517 dolar değerinde gerçekleştiği görülmektedir. 2009 yılında Türkiye'den İngiltere'ye gerçekleştirilen toplam ihracat (5.937.997.069\$) içerisinde en fazla paya tüketim malları sahip olurken, ithalat rakamlarında ise en yüksek paya hammadde (ara malları) mallarının sahip olduğu Tablo 25 neticesinde elde edilen rakamlarda görülmektedir.

2005-2009 yılları arasında TÜİK tarafından elde edilen Türkiye'den İngiltere'ye fasıllara göre yapılan ihracat rakamlarının dağılımına Tablo 28'de yer verilmektedir.

Tablo 28. 2005-2009 Yılları Arasında Fasıllara Göre Türkiye'nin İngiltere'ye İhracatı

BEC	BEC Adı	2005	2006	2007	2008	2009
7	Başka yerde belirtilmeyen diğer mallar	16.167.617	21.498.697	11.753.438	9.618.886	29.423.951
21	Sanayi için işlem görmemiş hammaddeler	47.479.081	60.803.622	80.093.311	81.974.230	46.672.543
22	Sanayi için işlem görmüş hammaddeler	871.610.004	1.200.168.013	1.721.477.279	1.592.546.700	997.427.081
31	İşlem görmemiş yakıt ve yağlar	-	-	-	-	-
41	Yatırım (sermaye) malları (Taşımacılık araçları hariç)	226.020.277	255.224.301	428.742.933	416.483.665	296.061.516
42	Yatırım mallarının aksam ve parçaları	119.979.784	139.178.521	209.126.076	174.797.603	84.078.984
51	Binek otomobilleri	186.744.257	152.891.351	259.894.027	183.243.328	138.804.112
53	Taşımacılık araçlarının aksam ve parçaları	343.148.335	419.849.590	590.710.967	615.721.818	325.877.708
61	Dayanıklı tüketim malları	823.075.926	1.087.444.579	1.126.366.279	981.558.236	972.686.757
62	Yarı dayanıklı tüketim malları	1.404.608.679	1.520.900.913	1.833.553.657	1.468.997.476	1.195.786.092
63	Dayanısız tüketim malları	910.515.920	905.601.311	957.281.271	792.940.501	760.523.159
111	Esası yiyecek ve içecek olan işlenmemiş hammaddeler	614.153	387.823	3.930.712	1.073.616	762.043
112	Esası yiyecek ve içecek olan işlenmemiş tüketim malları	180.648.377	180.678.421	206.210.667	191.986.746	193.687.024
121	Esası yiyecek ve içecek olan işlenmiş hammaddeler	8.117.451	4.763.613	8.837.733	5.211.781	5.947.574
122	Esası yiyecek ve içecek olan işlenmiş tüketim malları	115.342.463	121.258.474	131.915.537	127.642.058	126.759.386
321	Motor benzini ve diğer hafif yağlar	3.542	7.707.720	17.926	9.668	7.497
322	İşlem görmüş diğer yakıt ve yağlar	581.031	11.599.352	139.652.900	297.617.179	180.189.545
521	Sanayi ile ilgili taşımacılık araç ve gereçleri	630.421.902	716.780.687	910.633.705	1.207.039.371	542.354.541
522	Sanayii ile ilgili olmayan taşıma araç ve gereçleri	32.083.904	7.563.859	6.577.860	10.206.149	40.947.556
Yıl Toplamı:		5.917.162.703	6.814.300.847	8.626.776.278	8.158.669.011	5.937.997.069

Kaynak: TÜİK

Malların fasıllara göre değerlendirilmesinde 2005 yılında “başka yerde belirtilmeyen diğer mallar” 16.167.617 dolar, “sanayici için işlem görmemiş hammaddeler” 47.479.081 dolar ve “sanayi için işlem görmüş hammaddeler” 871.610.004 dolar değerinde yapıldığı tespit edilmiştir. 2005 yılında “yatırım (sermaye) malları (taşımacılık araçları hariç)” 226.020.277 dolar, “yatırım mallarının aksam ve parçaları” 119.979.784 dolar, “binek otomobilleri” 186.744.257 dolar ve “taşımacılık araçlarının aksam ve parçaları” 343.148.335 dolar değerinde ihracat gerçekleştirildiği görülmektedir. Türkiye’den İngiltere’ye 2005 yılında “dayanıklı tüketim malları” 823.075.926 dolar, “yarı dayanıklı tüketim malları” 1.404.608.679 dolar, “dayaniksız tüketim malları” 910.515.920 dolar, “esaslı yiyecek ve içecek olan işlenmemiş hammaddeler” 614.153 dolar değerinde ihracatı yapılmıştır. 2005 yılında Türkiye’den İngiltere’ye ihracatı gerçekleştirilen “esaslı yiyecek ve içecek olan işlenmemiş tüketim malları” 180.648.377 dolar, “esaslı yiyecek ve içecek olan işlenmiş hammaddeler” 8.117.451 dolar, “esaslı yiyecek ve içecek olan işlenmiş tüketim malları” 115.342.463 dolar, “motor benzini ve diğer hafif yağlar” 3.542 bin dolar ve “işlem görmüş diğer yakıt ve yağlar” 581.031 dolar değerinde olduğu tespit edilmiştir. Türkiye’den İngiltere’ye 2005 yılında yapılmış olan ihracatın “sanayi ile ilgili taşımacılık araç ve gereçleri” 630.421.902 dolar ve “sanayi ile ilgili olmayan taşıma araç ve gereçleri” 32.083.904 dolar değerinde olduğu ve 2005 yılında fasıllara göre ihracatın genel değerinin 5.917.162.703 dolar olduğu elde edilmiştir. 2005 yılında ihracatı en fazla gerçekleştirilen fasıl grubunun “yarı dayanıklı tüketim malları” olduğu ve “işlem görmemiş yakıt ve yağlar” mallarında ihracatın gerçekleşmediği söylemek mümkündür.

2006 yılı fasıllara göre Türkiye’den İngiltere’ye ihracat edilen “başka yerde belirtilmeyen diğer mallar” 21.498.697 dolar, “sanayici için işlem görmemiş hammaddeler” 60.803.622 dolar, “sanayi için işlem görmüş hammaddeler” 1.200.168.013 dolar değerinde olduğu tespit edilmiştir. Türkiye’den İngiltere’ye ihracatı gerçekleştirilen “yatırım (sermaye) malları (taşımacılık araçları hariç)” 255.224.301 dolar, “yatırım mallarının aksam ve parçaları” 139.178.521 dolar ve “binek otomobilleri” 152.891.351 dolar değerinde olduğu görülmektedir. 2006 yılında yapılan “taşımacılık araçlarının aksam ve parçaları” 419.849.590 dolar, “dayanıklı tüketim malları” 1.087.444.579 dolar, “yarı dayanıklı tüketim malları” 1.520.900.913 dolar, “dayaniksız tüketim malları” 905.601.311 dolar ve “esaslı yiyecek ve içecek olan

işlenmemiş hammaddeler” 387.823 dolar değerinde olduğu tespit edilmiştir. Fasıllara göre gerçekleştirilen ihracatın “esasî yiyecek ve içecek olan işlenmemiş tüketim malları” 180.678.421 dolar, “esasî yiyecek ve içecek olan işlenmiş hammaddeler” 4.763.613 dolar ve “esasî yiyecek ve içecek olan işlenmiş tüketim malları” 121.258.474 dolar değerinde olduğu görülmektedir. 2006 yılında “motor benzini ve diğer hafif yağlar” 7.707.720 dolar, “işlem görmüş diğer yakıt ve yağlar” 11.599.352 dolar, “sanayi ile ilgili taşımacılık araç ve gereçleri” 716.780.687 dolar ve “sanayi ile ilgili olmayan taşıma araç ve gereçleri” 7.563.859 dolar değerinde ihracat yapıldığı elde edilmiştir. 2006 yılında fasıllara göre değerlendirilen ihracatta en yüksek paya “dayanıklı tüketim malları” sahip olduğu ve “işlem görmemiş yakıt ve yağlar” mallarının ihracatının gerçekleşmediği tespit edilmiştir.

2007’de ihracat edilen malların fasıllara göre değerlendirilmesinde “başka yerde belirtilmeyen diğer mallar” 11.753.438 dolar, “sanayici için işlem görmemiş hammaddeler” 80.093.311 dolar ve “sanayi için işlem görmüş hammaddeler” 1.721.477.279 dolar değerinde olduğu tespit edilmiştir. Türkiye’den İngiltere’ye “işlem görmemiş yakıt ve yağlar” mal grubunun 2007 yılında ihracatının gerçekleştirilmediği tespit edilmiştir. 2007 yılında “yatırım (sermaye) malları (taşımacılık araçları hariç)” 428.742.933 dolar, “yatırım mallarının aksam ve parçaları” 209.126.076 dolar, “binek otomobilleri” 259.894.027 dolar, “taşımacılık araçlarının aksam ve parçaları” 590.710.967 dolar değerinde ihracatının yapıldığı elde edilmiştir. Fasil gruplarından “dayanıklı tüketim malları” 1.126.366.279 dolar, “yarı dayanıklı tüketim malları” 1.833.553.657 dolar, “dayaniksız tüketim malları” 957.281.271 dolar ve “esasî yiyecek ve içecek olan işlenmemiş hammaddeler” 3.930.712 dolar değerinde ihracatının gerçekleştiği görülmektedir. Türkiye’den İngiltere’ye “esasî yiyecek ve içecek olan işlenmemiş tüketim malları” 206.210.667 dolar, “esasî yiyecek ve içecek olan işlenmiş hammaddeler” 8.837.733 dolar, “esasî yiyecek ve içecek olan işlenmiş tüketim malları” 131.915.537 dolar, “motor benzini ve diğer hafif yağlar” 17.926 dolar ihracat değerine sahip olduğu tespit edilmiştir. İngiltere’ye ihracatı gerçekleşen “işlem görmüş diğer yakıt ve yağlar” 139.652.900 dolar, “sanayi ile ilgili taşımacılık araç ve gereçleri” 910.633.705 dolar ve “sanayi ile ilgili olmayan taşıma araç ve gereçleri” 6.577.860 dolar değerinde olduğu elde edilmiştir. 2007 yılında Türkiye’den İngiltere’ye gerçekleşen genel ihracat değerinin 8.626.776.278 dolar olduğu ve bu

değer içerisinde en fazla paya “yarı dayanıklı tüketim mallarının” sahip olduğunu söylemek mümkündür.

TÜİK verileri tarafından elde edilen Türkiye’den İngiltere’ye ihracat edilen malların fasıllara göre değerlendirilmesinde 2008 yılında “başka yerde belirtilmeyen diğer mallar” 9.618.886 dolar, “sanayici için işlem görmemiş hammaddeler” 81.974.230 dolar ve “sanayi için işlem görmüş hammaddeler” 1.592.546.700 dolar değerinde yapıldığı tespit edilmiştir. 2008 yılında “yatırım (sermaye) malları (taşımacılık araçları hariç)” 416.483.665 dolar, “yatırım mallarının aksam ve parçaları” 174.797.603 dolar, “binek otomobilleri” 183.243.328 dolar ve “taşımacılık araçlarının aksam ve parçaları” 615.721.818 dolar değerinde ihracat gerçekleştirildiği görülmektedir. Türkiye’den İngiltere’ye 2008 yılında “dayanıklı tüketim malları” 981.558.236 dolar, “yarı dayanıklı tüketim malları” 1.468.997.476 dolar, “dayanısız tüketim malları” 792.940.501 dolar, “esasî yiyecek ve içecek olan işlenmemiş hammaddeler” 1.073.616 dolar değerinde ihracatı yapılmıştır. 2008 yılında Türkiye’den İngiltere’ye ihracatı gerçekleştirilen “esasî yiyecek ve içecek olan işlenmemiş tüketim malları” 191.986.746 dolar, “esasî yiyecek ve içecek olan işlenmiş hammaddeler” 5.211.781 dolar, “esasî yiyecek ve içecek olan işlenmiş tüketim malları” 127.642.058 dolar, “motor benzini ve diğer hafif yağlar” 9.668 dolar, “işlem görmüş diğer yakıt ve yağlar” 297.617.179 dolar değerinde olduğu tespit edilmiştir. Türkiye’den İngiltere’ye 2008 yılında yapılmış olan ihracatın “sanayi ile ilgili taşımacılık araç ve gereçleri” 1.207.039.371 dolar ve “sanayi ile ilgili olmayan taşıma araç ve gereçleri” 10.206.149 dolar değerinde olduğu ve 2008 yılında fasıllara göre ihracatın genel değerinin 3.670.092.528 dolar olduğu elde edilmiştir. 2008 yılında ihracatı en fazla gerçekleştirilen fasıl grubunun “yarı dayanıklı tüketim malları” olduğu elde edilen veriler doğrultusunda söylemek mümkündür. Ayrıca 2008 yılında Türkiye’den İngiltere’ye “işlem görmemiş yakıt ve yağlar” faslında ihracat gerçekleşmediği elde edilen veriler arasında yer almaktadır.

TÜİK tarafından elde edilen 2009 yılı fasıllara göre Türkiye’den İngiltere’ye ihracat edilen “başka yerde belirtilmeyen diğer mallar” 29.423.951 dolar ve “sanayici için işlem görmemiş hammaddeler” 46.672.543 dolar değerinde olduğu tespit edilmiştir. Türkiye’den İngiltere’ye “sanayi için işlem görmüş hammaddeler” 997.427.081 dolar ve “yatırım (sermaye) malları (taşımacılık araçları hariç)” 296.061.516 dolar değerinde olduğu tespit edilmiştir. Türkiye’den İngiltere’ye ihracatı

gerçekleştirilen “yatırım mallarının aksam ve parçaları” 84.078.984 dolar ve “binek otomobilleri” 138.804.112 dolar değerinde olduğu görülmektedir. 2009 yılında yapılan ihracatta “taşımacılık araçlarının aksam ve parçaları” 325.877.708 dolar, “dayanıklı tüketim malları” 972.686.757 dolar, “yarı dayanıklı tüketim malları” 1.195.786.092 dolar ve “dayaniksız tüketim malları” 760.523.159 dolar değerinde paya sahiptir. Fasıllara göre gerçekleştirilen ihracatın “esaslı yiyecek ve içecek olan işlenmemiş hammaddeler” 762.043 dolar, “esaslı yiyecek ve içecek olan işlenmemiş tüketim malları” 193.687.024 dolar, “esaslı yiyecek ve içecek olan işlenmiş hammaddeler” 5.947.574 dolar ve “esaslı yiyecek ve içecek olan işlenmiş tüketim malları” 126.759.386 dolar değerinde olduğu görülmektedir. 2009 yılında “motor benzini ve diğer hafif yağlar” 7.497 dolar, “işlem görmüş diğer yakıt ve yağlar” 180.189.545 dolar, “sanayi ile ilgili taşımacılık araç ve gereçleri” 542.354.541 dolar ve “sanayi ile ilgili olmayan taşıma araç ve gereçleri” 40.947.556 dolar değerinde ihracat yapıldığı elde dirmiştir. 2009 yılında fasıllara göre değerlendirilen ihracatta en yüksek paya “yarı dayanıklı tüketim malları” sahip olduğu ve “işlem görmemiş yakıt ve yağlar” faslında ihracat gerçekleşmediği elde edilen veriler arasında yer almaktadır.

Tablo 29’da TÜİK veri tabanından oluşturulan İngiltere’den Türkiye’ye gerçekleştirilen ithalatın fasıllara göre dağılımına yer verilmektedir.

Tablo 29. 2005-2009 Yılları Arasında Fasıllara Göre Türkiye'nin İngiltere'den İthalatı

BEC	BEC Adı	2005	2006	2007	2008	2009
7	Başka yerde belirtilmeyen diğer mallar	102.449.962	82.341.017	25.124.356	14.986.114	14.884.517
21	Sanayi için işlem görmemiş hammaddeler	269.145.373	574.878.130	832.694.795	854.917.235	288.242.739
22	Sanayi için işlem görmüş hammaddeler	1.215.230.842	1.207.026.915	1.263.460.075	1.307.106.645	1.010.548.995
31	İşlem görmemiş yakıt ve yağlar	215.063	64.463	28.467	53.274	113.745
41	Yatırım (sermaye) malları (Taşımacılık araçları hariç)	686.707.817	761.623.952	817.803.145	656.291.004	497.138.169
42	Yatırım mallarının aksam ve parçaları	259.253.523	257.881.882	262.002.392	236.748.017	170.633.485
51	Binek otomobilleri	402.079.004	418.782.331	311.650.739	297.280.282	254.265.689
53	Taşımacılık araçlarının aksam ve parçaları	1.166.027.477	1.206.327.418	1.316.114.139	1.208.480.692	636.541.784
61	Dayanıklı tüketim malları	26.761.196	26.756.294	66.854.120	53.005.161	24.438.790
62	Yarı dayanıklı tüketim malları	53.303.045	65.816.174	59.520.248	60.702.973	43.259.211
63	Dayanıksız tüketim malları	395.540.475	368.969.044	392.662.846	464.808.317	385.580.817
111	Esası yiyecek ve içecek olan işlenmemiş hammaddeler	3.262.783	3.583.781	3.349.316	5.762.085	4.736.608
112	Esası yiyecek ve içecek olan işlenmemiş tüketim malları	5.090.374	3.273.980	4.981.515	6.612.357	5.196.520
121	Esası yiyecek ve içecek olan işlenmiş hammaddeler	1.927.535	4.709.487	11.661.625	7.680.001	6.279.752
122	Esası yiyecek ve içecek olan işlenmiş tüketim malları	20.789.577	24.433.711	34.902.785	34.266.629	52.711.847
321	Motor benzini ve diğer hafif yağlar	7.132.335	9.706.141	4.978.958	6.121.366	4.137.017
322	İşlem görmüş diğer yakıt ve yağlar	72.940.843	89.873.813	57.107.684	25.100.237	16.431.191
521	Sanayi ile ilgili taşımacılık araç ve gereçleri	5.074.932	26.161.552	10.387.369	16.831.651	9.657.284
522	Sanayii ile ilgili olmayan taşıma araç ve gereçleri	2.712.627	5.342.654	1.817.728	2.168.535	48.635.326
Yıl Toplamı:		4.695.644.783	5.137.552.739	5.477.102.302	5.258.922.575	3.473.433.486

Kaynak: TÜİK

2005 yılındaki ithalatta “başka yerde belirtilmeyen diğer mallar” 102.449.962 dolar, “sanayi için işlem görmemiş hammaddeler” 269.145.373 dolar ve “sanayi için işlem görmüş hammaddeler” 1.215.230.842 dolar değere sahip olduğu tespit edilmiştir. İngiltere’den Türkiye’ye yapılan ithalatta “işlem görmemiş yakıt ve yağlar” 215.063 dolar, “yatırım (sermaye) malları (taşımacılık araçları hariç)” 686.707.817 dolar, “yatırım mallarının aksam ve parçaları” 259.253.523 dolar ve “binek otomobilleri” 402.079.004 dolar değer elde ettiği görülmektedir. 2005 yılında “taşımacılık araçlarının aksam ve parçaları” 1.166.027.477 dolar, “dayanıklı tüketim malları” 26.761.196 dolar, “yarı dayanıklı tüketim malları” 53.303.045 dolar, “dayaniksiz tüketim malları” 395.540.475 dolar değerinde İngiltere’den Türkiye’ye ithalat yapılmıştır. Fasıllara göre yapılan ithalatta “esasî yiyecek ve içecek olan işlenmemiş hammaddeler” 3.262.783 dolar, “esasî yiyecek ve içecek olan işlenmemiş tüketim malları” 5.090.374 dolar, “esasî yiyecek ve içecek olan işlenmiş hammaddeler” 1.927.535 dolar ve “esasî yiyecek ve içecek olan işlenmiş tüketim malları” 20.789.577 dolar değere sahip olduğu tespit edilmiştir. İngiltere’den Türkiye’ye gerçekleştirilen ithalatta “motor benzini ve diğer hafif yağlar” 7.132.335 dolar, “işlem görmüş diğer yakıt ve yağlar” 72.940.843 dolar, “sanayi ile ilgili taşımacılık araç ve gereçleri” 5.074.932 dolar ve “sanayii ile ilgili olmayan taşıma araç ve gereçleri” 2.712.627 dolar değerinde rakamlar elde edilmiştir. 2005 yılında genel olarak İngiltere’den Türkiye’ye 4.695.644.783 dolar değerinde ithalat gerçekleştirilirken ve değerinde en fazla paya “sanayi için işlem görmüş hammaddeler” sahiptir.

İngiltere’den Türkiye’ye ithalatı yapılan fasılların “başka yerde belirtilmeyen diğer mallar” 82.341.017 dolar, “sanayi için işlem görmemiş hammaddeler” 574.878.130 dolar, “sanayi için işlem görmüş hammaddeler” 1.207.026.915 dolar ve “işlem görmemiş yakıt ve yağlar” 64.463 dolar değere sahip olduğu elde edilmiştir. İngiltere’den Türkiye’ye gerçekleştirilen ithalatta “yatırım (sermaye) malları (taşımacılık araçları hariç)” 761.623.952 dolar, “yatırım mallarının aksam ve parçaları” 257.881.882 dolar, “binek otomobilleri” 418.782.331 dolar ve “taşımacılık araçlarının aksam ve parçaları” 1.206.327.418 dolar değere sahiptir. İngiltere’den Türkiye’ye 2006 yılında yapılan ithalatın fasıl gruplarında “dayanıklı tüketim malları” 26.756.294 dolar, “yarı dayanıklı tüketim malları” 65.816.174 dolar, “dayaniksiz tüketim malları” 368.969.044 dolar ve “esasî yiyecek ve içecek olan işlenmemiş hammaddeler” 3.583.781 dolar değere sahip olduğu elde edilmiştir. 2006 yılında İngiltere’den

Türkiye'ye ithalat edilen mallarda “esasî yiyecek ve içecek olan işlenmemiş tüketim malları” 3.273.980 dolar, “esasî yiyecek ve içecek olan işlenmiş hammaddeler” 4.709.487 dolar, “esasî yiyecek ve içecek olan işlenmiş tüketim malları” 24.433.711 dolar ve “motor benzini ve diğer hafif yağlar” 9.706.141 dolar değer tespit edilmiştir. İngiltere'den Türkiye'ye ithalatı gerçekleştirilen fasılların “işlem görmüş diğer yakıt ve yağlar” 89.873.813 dolar, “sanayi ile ilgili taşımacılık araç ve gereçleri” 26.161.552 dolar ve “sanayii ile ilgili olmayan taşıma araç ve gereçleri” 5.342.654 dolar değerinde olduğu elde edilmiştir. 2006 yılında gerçekleştirilen ithalatta en yüksek değere “sanayi için işlem görmüş hammaddeler” olduğu görülmektedir.

2007 yılı sonunda ithalatın fasıllarda “başka yerde belirtilmeyen diğer mallar” 25.124.356 dolar, “sanayi için işlem görmemiş hammaddeler” 832.694.795 dolar, “sanayi için işlem görmüş hammaddeler” 1.263.460.075 dolar ve “işlem görmemiş yakıt ve yağlar” 28.467 dolar değere sahip olduğu görülmektedir. İngiltere'den Türkiye'ye gerçekleştirilen ithalatın “yatırım (sermaye) malları (taşımacılık araçları hariç)” 817.803.145 dolar, “yatırım mallarının aksam ve parçaları” 262.002.392 dolar, “binek otomobilleri” 311.650.739 dolar ve “taşımacılık araçlarının aksam ve parçaları” 1.316.114.139 dolar değerinde olduğu tespit edilmiştir. Fasıllara göre yapılan ithalat analizinde “dayanıklı tüketim malları” 66.854.120 dolar, “yarı dayanıklı tüketim malları” 59.520.248 dolar, “dayanısız tüketim malları” 392.662.846 dolar ve “esasî yiyecek ve içecek olan işlenmemiş hammaddeler” 3.349.316 dolar değere sahip olduğu elde edilmiştir. İngiltere'den Türkiye'ye yapılan ithalatın gruplarda “esasî yiyecek ve içecek olan işlenmemiş tüketim malları” 4.981.515 dolar, “esasî yiyecek ve içecek olan işlenmiş hammaddeler” 11.661.625 dolar, “esasî yiyecek ve içecek olan işlenmiş tüketim malları” 34.902.785 dolar ve “motor benzini ve diğer hafif yağlar” 4.978.958 dolar değerinde olduğu tespit edilmiştir. 2007 yılında yapılan ithalatta “işlem görmüş diğer yakıt ve yağlar” 57.107.684 dolar, “sanayi ile ilgili taşımacılık araç ve gereçleri” 10.387.369 dolar ve “sanayii ile ilgili olmayan taşıma araç ve gereçleri” 1.817.728 dolar değerinde gerçekleştiği elde edilmiştir. 2007 yılında İngiltere'den Türkiye'ye yapılan ithalatta en fazla paya “sanayi için işlem görmüş hammaddeler” sahiptir.

2008 yılında İngiltere'den Türkiye'ye ithalatı yapılan “başka yerde belirtilmeyen diğer mallar” 14.986.114 dolar, “sanayi için işlem görmemiş hammaddeler” 854.917.235 dolar, “sanayi için işlem görmüş hammaddeler” 1.307.106.645 dolar ve “işlem görmemiş yakıt ve yağlar” 53.274 dolar değere sahip

olduğu görülmektedir. İngiltere'den Türkiye'ye ithalatı gerçekleştirilen “yatırım (sermaye) malları (taşımacılık araçları hariç)” 656.291.004 dolar, “yatırım mallarının aksam ve parçaları” 236.748.017 dolar ve “binek otomobilleri” 297.280.282 dolar değerinde olduğu görülmektedir. İngiltere'den Türkiye'ye ithalatta “taşımacılık araçlarının aksam ve parçaları” 1.208.480.692 dolar, “dayanıklı tüketim malları” 53.005.161 dolar, “yarı dayanıklı tüketim malları” 60.702.973 dolar, “dayanısız tüketim malları” 464.808.317 dolar ve “esasî yiyecek ve içecek olan işlenmemiş hammaddeler” 5.762.085 dolar değerinde gerçekleşmiştir. Türkiye'nin İngiltere'den ithalat ettiği fasıllarda “esasî yiyecek ve içecek olan işlenmemiş tüketim malları” 6.612.357 dolar, “esasî yiyecek ve içecek olan işlenmiş hammaddeler” 7.680.001 dolar, “esasî yiyecek ve içecek olan işlenmiş tüketim malları” 34.266.629 dolar ve “motor benzini ve diğer hafif yağlar” 6.121.366 dolar değere sahip olduğu tespit edilmiştir. İngiltere'den Türkiye'ye yapılan ithalatın fasıllarda “işlem görmüş diğer yakıt ve yağlar” 25.100.237 dolar, “sanayi ile ilgili taşımacılık araç ve gereçleri” 16.831.651 dolar ve “sanayii ile ilgili olmayan taşıma araç ve gereçleri” 2.168.535 dolar değerinde olduğu elde edilmiştir. 2008 yılında fasıllarda en çok ithalatı gerçekleştirilen grubun “sanayi için işlem görmüş hammaddeler” olduğu tespit edilmiştir.

2009 yılında yapılan ithalatta “başka yerde belirtilmeyen diğer mallar” 14.884.517 dolar, “sanayi için işlem görmemiş hammaddeler” 288.242.739 dolar, “sanayi için işlem görmüş hammaddeler” 1.010.548.995 dolar ve “işlem görmemiş yakıt ve yağlar” 113.745 dolar değere sahip olduğu tespit edilmiştir. İngiltere'den Türkiye'ye gerçekleştirilen ithalatta “yatırım (sermaye) malları (taşımacılık araçları hariç)” 497.138.169 dolar, “yatırım mallarının aksam ve parçaları” 170.633.485 dolar, “binek otomobilleri” 254.265.689 dolar ve “taşımacılık araçlarının aksam ve parçaları” 636.541.784 dolar değere sahip olduğu elde edilmiştir. Fasıllarda İngiltere'den Türkiye'ye yapılan ithalatın “dayanıklı tüketim malları” 24.438.790 dolar, “yarı dayanıklı tüketim malları” 43.259.211 dolar, “dayanısız tüketim malları” 385.580.817 dolar ve “esasî yiyecek ve içecek olan işlenmemiş hammaddeler” 4.736.608 dolar değerle dağıldığı tespit edilmiştir. 2009 yılında yapılan ithalatın “esasî yiyecek ve içecek olan işlenmemiş tüketim malları” 5.196.520 dolar, “esasî yiyecek ve içecek olan işlenmiş hammaddeler” 6.279.752 dolar, “esasî yiyecek ve içecek olan işlenmiş tüketim malları” 52.711.847 dolar ve “motor benzini ve diğer hafif yağlar” 4.137.017

dolar değerlere ayrıldığı elde edilmiştir. İngiltere’den Türkiye’ye gerçekleştirilen ithalatın “işlem görmüş diğer yakıt ve yağlar” 16.431.191 dolar, “sanayi ile ilgili taşımacılık araç ve gereçleri” 9.657.284 dolar ve “sanayii ile ilgili olmayan taşıma araç ve gereçleri” 48.635.326 dolar olduğu tespit edilmiştir. 2009 yılında İngiltere’den Türkiye’ye gerçekleştirilen ithalatta en yüksek paya “sanayi için işlem görmüş hammaddeler” faslının öne çıktığını söylemek mümkündür.

2010-2014 yılları arasında geniş ekonomik grupların (BEC) sınıflamasına göre TÜİK tarafından elde edilen veriler neticesinde Türkiye ve İngiltere arasında yaşanan dış ticaret verileri Tablo 30’de gösterildiği şekildedir.

Tablo 30. 2010-2014 Yılları Arasında Geniş Ekonomik Grupların (BEC) Sınıflamasına Göre Türkiye İngiltere Arasındaki Dış Ticaret

Yıl	BEC	BEC Adı	Ülke	İhracat (\$)	İthalat (\$)
2010	1	Yatırım (sermaye) malları	İngiltere	1.075.274.822	614.807.767
	2	Hammadde (ara malları)		2.364.055.598	3.010.770.985
	3	Tüketim malları		3.787.350.659	1.031.580.043
	4	Diğerleri		9.180.050	23.452.534
Yıl Toplamı:				7.235.861.129	4.680.611.329
2011	1	Yatırım (sermaye) malları	İngiltere	1.069.915.068	771.592.059
	2	Hammadde (ara malları)		2.979.477.021	3.819.775.420
	3	Tüketim malları		4.093.140.725	1.186.487.516
	4	Diğerleri		8.897.243	62.524.785
Yıl Toplamı:				8.151.430.057	5.840.379.780
2012	1	Yatırım (sermaye) malları	İngiltere	1.062.159.646	778.031.258
	2	Hammadde (ara malları)		3.285.820.740	3.804.935.687
	3	Tüketim malları		4.337.670.906	1.036.212.318
	4	Diğerleri		7.947.441	10.275.368
Yıl Toplamı:				8.693.598.733	5.629.454.631
2013	1	Yatırım (sermaye) malları	İngiltere	1.529.656.622	870.932.132
	2	Hammadde (ara malları)		2.810.788.107	4.131.109.158
	3	Tüketim malları		4.435.772.697	1.270.703.743
	4	Diğerleri		8.906.920	8.669.466
Yıl Toplamı:				8.785.124.346	6.281.414.499
2014	1	Yatırım (sermaye) malları	İngiltere	1.617.409.225	709.510.605
	2	Hammadde(ara malları)		3.105.509.142	3.998.681.393
	3	Tüketim malları		5.164.335.902	1.215.073.289
	4	Diğerleri		15.917.320	8.961.975
Yıl Toplamı:				9.903.171.589	5.932.227.262

Kaynak: TÜİK

2010-2014 yılları arasında geniş ekonomik grupların (BEC) sınıflamasına göre Türkiye ve İngiltere’nin dış ticaret verileri çerçevesinde 2010 yılında yapılan yatırım (sermaye) mallarının Türkiye’den İngiltere’ye ihracatının 1.075.274.822 dolar, ithalatının ise 614.807.767 dolar değerinde olduğu görülmektedir. Hammadde (ara

malları) ihracatının 2.364.055.598 dolar değerinde olduğu ve ithalatının 3.010.770.985 dolar değerinde olduğu tespit edilmiştir. Tüketim malları ihracatının 3.787.350.659 dolar, ithalatının ise 1.031.580.043 dolar değerinde olduğu görülmektedir. Yatırım (sermaye) malları, hammadde (ara malları) ve tüketim malları dışında gerçekleştirilen ihracatın 9.180.050 dolar, ithalatının ise 23.452.534 dolar değerinde olduğu TÜİK tarafında elde edilen veriler neticesinde tespit edilmiştir. 2010 yılında Türkiye'den İngiltere'ye en fazla ihracatın yapıldığı mal grubunun tüketim malları olduğu, en fazla ithalatının gerçekleştirildiği grubun ise hammadde (ara malları) olduğu tespit edilmiştir. Diğer mal gruplarının ihracatının ise ithalata oranla daha az olduğunu söylemek mümkündür. 2010 yılı çerçevesinde geniş ekonomik grupların (BEC) sınıflanmasında ihracat rakamlarının ithalata oranla daha yüksek olduğu ayrıca bu durum çerçevesinde Türkiye'nin finansal açıdan İngiltere'ye nazaran daha fazla fayda sağladığını söylemek mümkündür.

2011 yılında Türkiye'den İngiltere'ye yatırım (sermaye) malları çerçevesinde gerçekleştirilen ihracatın 1.069.915.068 dolar, ithalatın ise 771.592.059 dolar değerinde olduğu elde edilmiştir. Hammadde (ara malları) ihracatının 2.979.477.021 dolar ve ithalatının ise 3.819.775.420 dolar değerinde olduğu, tüketim mallarında gerçekleştirilen ihracatın 4.093.140.725 dolar ve ithalatının 1.186.487.516 dolar değerinde olduğu tespit edilmiştir. Diğer mal gruplarının ihracat değeri 8.897.243 dolar, ithalatının ise 62.524.785 dolar değerinde olduğu elde edilmiştir. 2011 yılı kapsamında elde edilen geniş ekonomik gruplarının (BEC) ihracat rakamlarında tüketim malları, ithalat rakamlarında ise hammadde (ara malları) malları öne çıkmaktadır. Diğer mal gruplarının ihracatının ithalata oranla daha az olduğu görülmektedir. Genel yıl çerçevesinde ise ihracat rakamlarının (8.151.430.057\$) ithalata (5.840.379.780\$) oranla daha yüksek olduğu tespit edilmiş olup bu durumun Türkiye'yi olumlu yönde etkilediği görülmektedir.

2012 yılında gerçekleştirilen toplam ihracatın 8.693.598.733 dolar olduğu ve bu pay içerisinde yatırım (sermaye) mallarının 1.062.159.646 dolar, hammadde (ara malları) 3.285.820.740 dolar, tüketim mallarının 4.337.670.906 dolar ve diğer mal gruplarının 7.947.441 dolar değere sahip olduğu Tablo 28'de görülmektedir. 2012 yılında gerçekleştirilen toplam ithalat rakamının ise 5.629.454.631 dolar değerinde olduğu ve bu pay içerisinde yatırım (sermaye) mallarının 778.031.258 dolar, hammadde (ara malları) 3.804.935.687 dolar, tüketim mallarının 1.036.212.318 dolar

ve diğ er malların 10.275.368 dolar değ erinde olduğ u elde edilmiştir. 2012 yılı çerçevesinde Türkiye ve İngiltere arasında gerç ekleş en dış ticaret verilerinde ihracat rakamlarının ithalata nazaran daha yüksek olduğ u ve en fazla tüketim mallarının ihracatının yapıldığ ını söylemek mümkündür. Aynı yılda İngiltere'den Türkiye'ye yapılan ithalat oranında ise hammadde (ara mallarının) malları dikkat çekmektedir.

Türkiye'den İngiltere'ye 2013 yılında gerç ekleş tirilen yatırım (sermaye) mallarının ihracatının 1.529.656.622 dolar ve ithalatının ise 870.932.132 dolar değ erinde olduğ u ve hammadde (ara malları) mallarında 2.810.788.107 değ erinde ihracat, 4.131.109.158 dolar değ erinde ithalatının yapıldığ ı tespit edilmiştir. Tüketim malları ihracatının 4.435.772.697 dolar, ithalatının ise 1.270.703.743 dolar değ erinde olduğ u ve diğ er mallarının ihracatının 8.906.920 dolar, ithalatının ise 8.669.466 dolar değ erinde olduğ u görülmektedir. 2013 yılında Türkiye ve İngiltere arasında gerç ekleş tirilen genel ihracat (8.785.124.346\$) ve ithalat (6.281.414.499\$) rakamları doğ rultusunda Türkiye'nin ihracatta elde ettiğ i kazancın daha yüksek olduğ u tespit edilmiştir. Genel ihracat payı içerisinde en yüksek oran ise 4.435.772.697 dolar değ erinde gerç ekleş tirilen tüketim malları dikkat çekerken, en fazla ithalat oranı 4.131.109.158 dolar değ erindeki hammadde (ara malları) dikkat çekmektedir.

2014 yılında TÜİK tarafından elde edilen Türkiye'nin İngiltere'ye geniş mal grupları (BEC) sınıflanmasına göre ihracat ettiğ i yatırım (sermaye) mallarının 1.617.409.225 dolar, ithalatının ise 709.510.605 dolar değ erinde olduğ u tespit edilmiştir. Hammadde (ara malları) mallarında gerç ekleş tirilen ihracatın 3.105.509.142 dolar, ithalatın ise 3.998.681.393 dolar değ erinde olduğ u ve tüketim mallarında gerç ekleş tirilen ihracatın 5.164.335.902 dolar, ithalatının ise 1.215.073.289 dolar değ erinde olduğ u elde edilmiştir. Diğ er malların ihracatının ise 15.917.320 dolar, ithalatının ise 8.961.975 dolar değ erinde gerç ekleş tiğ i görülmektedir. 2014 yılında Türkiye'den İngiltere'ye gerç ekleş tirilen toplam ihracat (9.903.171.589\$) içerisinde en fazla paya tüketim malları sahip olurken, ithalat rakamlarında ise en yüksek paya hammadde (ara malları) mallarının sahip olduğ u Tablo 28 doğ rultusunda elde edilen rakamlarda görülmektedir.

Tablo 31'de 2010-2014 yılları arasında Türkiye'den İngiltere'ye gerç ekleş en ihracatın fasıllara göre dağılımına TÜİK tarafından elde edilen veriler neticesinde yer verilmektedir.

Tablo 31. 2010-2014 Yılları Arasında Fasıllara Göre Türkiye'nin İngiltere'ye İhracatı

BEC	BEC Adı	2010	2011	2012	2013	2014
7	Başka yerde belirtilmeyen diğer mallar	9.180.050	8.897.243	7.947.441	8.906.920	15.917.320
21	Sanayi için işlem görmemiş hammaddeler	70.625.614	82.547.036	56.402.265	60.931.663	64.612.363
22	Sanayi için işlem görmüş hammaddeler	1.516.917.015	1.956.864.467	2.381.665.531	1.858.306.916	2.202.926.215
31	İşlem görmemiş yakıt ve yağlar	-	-	-	-	-
41	Yatırım (sermaye) malları (Taşımacılık araçları hariç)	332.738.716	352.088.572	352.909.998	387.689.505	378.137.035
42	Yatırım mallarının aksam ve parçaları	135.034.494	194.984.190	160.846.292	152.125.626	170.761.386
51	Binek otomobilleri	194.733.925	139.283.597	145.464.187	377.604.247	666.408.931
53	Taşımacılık araçlarının aksam ve parçaları	434.620.801	506.844.042	480.062.206	568.234.519	503.557.472
61	Dayanıklı tüketim malları	1.040.908.747	1.226.315.729	1.300.739.281	1.165.534.899	1.280.430.975
62	Yarı dayanıklı tüketim malları	1.372.027.947	1.436.637.047	1.546.161.549	1.555.754.664	1.728.793.863
63	Dayanıksız tüketim malları	823.873.151	816.571.621	868.529.879	857.093.373	1.027.608.267
111	Esası yiyecek ve içecek olan işlenmemiş hammaddeler	501.728	763.190	760.964	928.628	819.807
112	Esası yiyecek ve içecek olan işlenmemiş tüketim malları	219.496.241	249.573.301	248.766.016	255.035.485	259.356.675
121	Esası yiyecek ve içecek olan işlenmiş hammaddeler	4.761.020	4.415.778	5.107.218	4.286.575	5.550.568
122	Esası yiyecek ve içecek olan işlenmiş tüketim malları	122.204.287	158.021.658	157.879.399	169.461.796	193.538.660
321	Motor benzini ve diğer hafif yağlar	13.834	13.653	21.432.644	4.842.077	1.732
322	İşlem görmüş diğer yakıt ve yağlar	201.594.926	233.058.318	200.976.264	165.974.180	157.281.331
521	Sanayi ile ilgili taşımacılık araç ve gereçleri	742.536.106	717.826.496	709.249.648	1.141.967.117	1.239.272.190
522	Sanayii ile ilgili olmayan taşıma araç ve gereçleri	14.092.527	66.724.119	48.697.951	50.446.156	8.196.799
Yıl Toplamı:		7.235.861.129	8.151.430.057	8.693.598.733	8.785.124.346	9.903.171.589

Kaynak: TÜİK

Türkiye’den İngiltere’ye ihracat edilen malların fasıllara göre değerlendirilmesinde 2010 yılında “başka yerde belirtilmeyen diğer mallar” 9.180.050 dolar, “sanayici için işlem görmemiş hammaddeler” 70.625.614 dolar ve “sanayi için işlem görmüş hammaddeler” 1.516.917.015 dolar değerinde yapıldığı tespit edilmiştir. 2010 yılında “yatırım (sermaye) malları (taşımacılık araçları hariç)” 332.738.716 dolar, “yatırım mallarının aksam ve parçaları” 135.034.494 dolar, “binek otomobilleri” 194.733.925 dolar ve “taşımacılık araçlarının aksam ve parçaları” 434.620.801 dolar değerinde ihracat gerçekleştirildiği görülmektedir. Türkiye’den İngiltere’ye 2010 yılında “dayanıklı tüketim malları” 1.040.908.747 dolar, “yarı dayanıklı tüketim malları” 1.372.027.947 dolar, “dayaniksız tüketim malları” 823.873.151 dolar, “esasî yiyecek ve içecek olan işlenmemiş hammaddeler” 501.728 dolar değerinde ihracatı yapılmıştır. 2010 yılında Türkiye’den İngiltere’ye ihracatı gerçekleştirilen “esasî yiyecek ve içecek olan işlenmemiş tüketim malları” 219.496.241 dolar, “esasî yiyecek ve içecek olan işlenmiş hammaddeler” 4.761.020 dolar, “esasî yiyecek ve içecek olan işlenmiş tüketim malları” 122.204.287 dolar, “motor benzini ve diğer hafif yağlar” 13.834bin dolar ve “işlem görmüş diğer yakıt ve yağlar” 201.594.926 dolar değerinde olduğu tespit edilmiştir. Türkiye’den İngiltere’ye 2010 yılında yapılmış olan ihracatın “sanayi ile ilgili taşımacılık araç ve gereçleri” 742.536.106 dolar ve “sanayi ile ilgili olmayan taşıma araç ve gereçleri” 14.092.527 dolar değerinde olduğu ve 2010 yılında fasıllara göre ihracatın genel değerinin 7.235.861.129 dolar olduğu elde edilmiştir. 2010 yılında ihracatı en fazla gerçekleştirilen fasıl grubunun “sanayi için işlem görmüş hammaddeler” olduğu ve “işlem görmemiş yakıt ve yağlar” mallarında ihracatın gerçekleşmediğini söylemek mümkündür.

2011 yılında “başka yerde belirtilmeyen diğer mallar” 8.897.243 dolar, “sanayici için işlem görmemiş hammaddeler” 82.547.036 dolar ve “sanayi için işlem görmüş hammaddeler” 1.956.864.467 dolar değerinde yapıldığı tespit edilmiştir. 2011 yılında “yatırım (sermaye) malları (taşımacılık araçları hariç)” 352.088.572 dolar, “yatırım mallarının aksam ve parçaları” 194.984.190 dolar, “binek otomobilleri” 139.283.597 dolar ve “taşımacılık araçlarının aksam ve parçaları” 506.844.042 dolar değerinde ihracat gerçekleştirildiği görülmektedir. Türkiye’den İngiltere’ye 2011 yılında “dayanıklı tüketim malları” 1.226.315.729 dolar, “yarı dayanıklı tüketim malları” 1.436.637.047 dolar, “dayaniksız tüketim malları” 816.571.621 dolar, “esasî yiyecek ve içecek olan işlenmemiş hammaddeler” 763.190 dolar değerinde ihracatı

yapılmıştır. 2011 yılında Türkiye’de İngiltere’ye ihracatı gerçekleştirilen “esaslı yiyecek ve içecek olan işlenmemiş tüketim malları” 249.573.301 dolar, “esaslı yiyecek ve içecek olan işlenmiş hammaddeler” 4.415.778 dolar, “esaslı yiyecek ve içecek olan işlenmiş tüketim malları” 158.021.658 dolar, “motor benzini ve diğer hafif yağlar” 13.653 dolar, “işlem görmüş diğer yakıt ve yağlar” 233.058.318 dolar değerinde olduğu tespit edilmiştir. Türkiye’den İngiltere’ye 2011 yılında yapılmış olan ihracatın “sanayi ile ilgili taşımacılık araç ve gereçleri” 717.826.496 dolar ve “sanayi ile ilgili olmayan taşıma araç ve gereçleri” 66.724.119 dolar değerinde olduğu ve 2011 yılında fasıllara göre ihracatın genel değerinin 8.151.430.057 dolar olduğu elde edilmiştir. 2011 yılında ihracatı en fazla gerçekleştirilen fasıl grubunun “sanayi için işlem görmüş hammaddeler” olduğu elde edilen veriler doğrultusunda söylemek mümkündür. Ayrıca 2011 yılında Türkiye’den İngiltere’ye “işlem görmemiş yakıt ve yağlar” faslında ihracat gerçekleşmediği elde edilen veriler arasında yer almaktadır.

Fasıllara göre 2012 yılında Türkiye’den İngiltere’ye ihracat edilen “başka yerde belirtilmeyen diğer mallar” 7.947.441 dolar, “sanayici için işlem görmemiş hammaddeler” 56.402.265 dolar, “sanayi için işlem görmüş hammaddeler” 2.381.665.531 dolar değerinde olduğu tespit edilmiştir. Türkiye’den İngiltere’ye ihracatı gerçekleştirilen “yatırım (sermaye) malları (taşımacılık araçları hariç)” 352.909.998 dolar, “yatırım mallarının aksam ve parçaları” 160.846.292 dolar ve “binek otomobilleri” 145.464.187 dolar değerinde olduğu görülmektedir. 2012 yılında yapılan “taşımacılık araçlarının aksam ve parçaları” 480.062.206 dolar, “dayanıklı tüketim malları” 1.300.739.281 dolar, “yarı dayanıklı tüketim malları” 1.546.161.549 dolar, “dayaniksız tüketim malları” 868.529.879 dolar ve “esaslı yiyecek ve içecek olan işlenmemiş hammaddeler” 760.964 dolar değerinde olduğu tespit edilmiştir. Fasıllara göre gerçekleştirilen ihracatın “esaslı yiyecek ve içecek olan işlenmemiş tüketim malları” 248.766.016 dolar, “esaslı yiyecek ve içecek olan işlenmiş hammaddeler” 5.107.218 dolar ve “esaslı yiyecek ve içecek olan işlenmiş tüketim malları” 157.879.399 dolar değerinde olduğu görülmektedir. 2012 yılında “motor benzini ve diğer hafif yağlar” 21.432.644 dolar, “işlem görmüş diğer yakıt ve yağlar” 200.976.264 dolar, “sanayi ile ilgili taşımacılık araç ve gereçleri” 709.249.648 dolar ve “sanayi ile ilgili olmayan taşıma araç ve gereçleri” 48.697.951 dolar değerinde ihracat yapıldığı elde edilmiştir. 2012 yılında fasıllara göre değerlendirilen ihracatta en yüksek

paya “sanayi için işlem görmüş hammaddeler” sahip olduğu ve “işlem görmemiş yakıt ve yağlar” mallarının ihracatının gerçekleşmediği tespit edilmiştir.

2013 yılında Türkiye’den İngiltere’ye ihracat edilen malların fasıllara göre değerlendirilmesinde “başka yerde belirtilmeyen diğer mallar” 8.906.920 dolar, “sanayici için işlem görmemiş hammaddeler” 60.931.663 dolar ve “sanayi için işlem görmüş hammaddeler” 1.858.306.916 dolar değerinde olduğu tespit edilmiştir. Türkiye’den İngiltere’ye “işlem görmemiş yakıt ve yağlar” mal grubunun 2013 yılında ihracatının gerçekleştirilmediği tespit edilmiştir. 2013 yılında “yatırım (sermaye) malları (taşımacılık araçları hariç)” 387.689.505 dolar, “yatırım mallarının aksam ve parçaları” 152.125.626 dolar, “binek otomobilleri” 377.604.247 dolar, “taşımacılık araçlarının aksam ve parçaları” 568.234.519 dolar değerinde ihracatının yapıldığı elde edilmiştir. Fasil gruplarından “dayanıklı tüketim malları” 1.165.534.899 dolar, “yarı dayanıklı tüketim malları” 1.555.754.664 dolar, “dayanıksız tüketim malları” 857.093.373 dolar ve “esasî yiyecek ve içecek olan işlenmemiş hammaddeler” 928.628 dolar değerinde ihracatının gerçekleştiği görülmektedir. Türkiye’den İngiltere’ye “esasî yiyecek ve içecek olan işlenmemiş tüketim malları” 255.035.485 dolar, “esasî yiyecek ve içecek olan işlenmiş hammaddeler” 4.286.575 dolar, “esasî yiyecek ve içecek olan işlenmiş tüketim malları” 169.461.796 dolar, “motor benzini ve diğer hafif yağlar” 4.842.077 dolar ihracat değerine sahip olduğu tespit edilmiştir. İngiltere’ye ihracatı gerçekleşen “işlem görmüş diğer yakıt ve yağlar” 165.974.180 dolar, “sanayi ile ilgili taşımacılık araç ve gereçleri” 1.141.967.117 dolar ve “sanayi ile ilgili olmayan taşıma araç ve gereçleri” 50.446.156 dolar değerinde olduğu elde edilmiştir. 2013 yılında Türkiye’den İngiltere’ye gerçekleşen genel ihracat değerinin 8.785.124.346 dolar olduğu ve bu değer içerisinde en fazla paya “sanayi için işlem görmüş hammaddeler” sahip olduğunu söylemek mümkündür.

TÜİK tarafından elde edilen 2014 yılı fasıllara göre Türkiye’den İngiltere’ye ihracat edilen “başka yerde belirtilmeyen diğer mallar” 15.917.320 dolar ve “sanayici için işlem görmemiş hammaddeler” 64.612.363 dolar değerinde olduğu tespit edilmiştir. Türkiye’den İngiltere’ye “sanayi için işlem görmüş hammaddeler” 2.202.926.215 dolar ve “yatırım (sermaye) malları (taşımacılık araçları hariç)” 378.137.035 dolar değerinde olduğu tespit edilmiştir. Türkiye’den İngiltere’ye ihracatı gerçekleştirilen “yatırım mallarının aksam ve parçaları” 170.761.386 dolar ve “binek otomobilleri” 666.408.931 dolar değerinde olduğu görülmektedir. 2014 yılında yapılan

ihracatta “taşımacılık araçlarının aksam ve parçaları” 503.557.472 dolar, “dayanıklı tüketim malları” 1.280.430.975 dolar, “yarı dayanıklı tüketim malları” 1.728.793.863 dolar ve “dayanıksız tüketim malları” 1.027.608.267 dolar değerinde paya sahiptir. Fasıllara göre gerçekleştirilen ihracatın “esası yiyecek ve içecek olan işlenmemiş hammadeler” 819.807 dolar, “esası yiyecek ve içecek olan işlenmemiş tüketim malları” 259.356.675 dolar, “esası yiyecek ve içecek olan işlenmiş hammadeler” 5.550.568 dolar ve “esası yiyecek ve içecek olan işlenmiş tüketim malları” 193.538.660 dolar değerinde olduğu görülmektedir. 2014 yılında “motor benzini ve diğer hafif yağlar” 1.732 dolar, “işlem görmüş diğer yakıt ve yağlar” 157.281.331 dolar, “sanayi ile ilgili taşımacılık araç ve gereçleri” 1.239.272.190 dolar ve “sanayi ile ilgili olmayan taşıma araç ve gereçleri” 8.196.799 dolar değerinde ihracat yapıldığı elde dilmiştir. 2014 yılında fasıllara göre değerlendirilen ihracatta en yüksek paya “sanayi için işlem görmüş hammadeler” sahip olduğu ve “işlem görmemiş yakıt ve yağlar” fasılında ihracat gerçekleşmediği elde edilen veriler arasında yer almaktadır.

2010-2014 yılları arasında İngiltere’den Türkiye’ye gerçekleşen ithalatın fasıllara göre dağılımına TÜİK tarafından elde edilen veriler doğrultusunda Tablo 32’de yer verilmektedir.

Tablo 32. 2010-2014 Yılları Arasında Fasıllara Göre Türkiye'nin İngiltere'den İthalatı

BEC	BEC Adı	2010	2011	2012	2013	2014
7	Başka yerde belirtilmeyen diğer mallar	23.452.534	62.524.785	10.275.368	8.669.466	8.961.975
21	Sanayi için işlem görmemiş hammaddeler	638.722.903	961.688.456	1.069.426.803	1.034.845.807	847.072.764
22	Sanayi için işlem görmüş hammaddeler	1.171.364.209	1.365.278.913	1.489.866.309	1.758.041.930	1.848.371.017
31	İşlem görmemiş yakıt ve yağlar	21.331	24.959	91.721	1.249.788	210.839
41	Yatırım (sermaye) malları (Taşımacılık araçları hariç)	584.879.594	752.141.792	769.265.807	853.486.246	692.016.353
42	Yatırım mallarının aksam ve parçaları	207.049.912	251.151.284	218.204.129	218.629.752	213.744.967
51	Binek otomobilleri	432.362.916	540.690.725	467.473.290	726.977.958	549.663.627
53	Taşımacılık araçlarının aksam ve parçaları	932.232.889	1.132.644.052	939.404.608	1.081.394.399	1.034.761.406
61	Dayanıklı tüketim malları	29.509.738	47.876.990	42.176.511	36.970.338	34.024.352
62	Yarı dayanıklı tüketim malları	48.127.134	61.278.553	62.667.986	77.451.106	76.806.192
63	Dayanısız tüketim malları	464.440.279	430.063.694	353.103.539	317.096.491	408.705.501
111	Esası yiyecek ve içecek olan işlenmemiş hammaddeler	4.341.327	10.516.174	5.320.215	2.900.709	25.629.353
112	Esası yiyecek ve içecek olan işlenmemiş tüketim malları	4.304.752	5.109.064	2.983.132	11.648.221	24.665.908
121	Esası yiyecek ve içecek olan işlenmiş hammaddeler	7.364.343	7.426.993	8.701.588	10.997.801	6.777.244
122	Esası yiyecek ve içecek olan işlenmiş tüketim malları	42.730.228	85.286.517	77.668.089	95.904.977	116.466.980
321	Motor benzini ve diğer hafif yağlar	6.067.142	12.711.613	25.183.738	1.631.593	38.168
322	İşlem görmüş diğer yakıt ve yağlar	49.674.071	85.604.232	73.920.314	23.048.972	22.113.803
521	Sanayi ile ilgili taşımacılık araç ve gereçleri	29.928.173	19.450.267	8.765.451	17.445.886	17.494.252
522	Sanayii ile ilgili olmayan taşıma araç ve gereçleri	4.037.854	3.470.360	4.956.033	3.023.059	4.702.561
Yıl Toplamı:		4.680.611.329	5.840.379.780	5.629.454.631	6.281.414.499	5.932.227.262

Kaynak: TÜİK

2010 yılı İngiltere'den Türkiye'ye gerçekleştirilen ithalatta "başka yerde belirtilmeyen diğer mallar" 23.452.534 dolar, "sanayi için işlem görmemiş hammaddeler" 638.722.903 dolar ve "sanayi için işlem görmüş hammaddeler" 1.171.364.209 dolar değere sahip olduğu tespit edilmiştir. İngiltere'den Türkiye'ye yapılan ithalatta "işlem görmemiş yakıt ve yağlar" 21.331 dolar, "yatırım (sermaye) malları (taşımacılık araçları hariç)" 584.879.594 dolar, "yatırım mallarının aksam ve parçaları" 207.049.912 dolar ve "binek otomobilleri" 432.362.916 dolar değer elde ettiği görülmektedir. 2010 yılında "taşımacılık araçlarının aksam ve parçaları" 932.232.889 dolar, "dayanıklı tüketim malları" 29.509.738 dolar, "yarı dayanıklı tüketim malları" 48.127.134 dolar, "dayaniksız tüketim malları" 464.440.279 dolar değerinde İngiltere'den Türkiye'ye ithalat yapılmıştır. Fasıllara göre yapılan ithalatta "esaslı yiyecek ve içecek olan işlenmemiş hammaddeler" 4.341.327 dolar, "esaslı yiyecek ve içecek olan işlenmemiş tüketim malları" 4.304.752 dolar, "esaslı yiyecek ve içecek olan işlenmiş hammaddeler" 7.364.343 dolar ve "esaslı yiyecek ve içecek olan işlenmiş tüketim malları" 42.730.228 dolar değere sahip olduğu tespit edilmiştir. İngiltere'den Türkiye'ye gerçekleştirilen ithalatta "motor benzini ve diğer hafif yağlar" 6.067.142 dolar, "işlem görmüş diğer yakıt ve yağlar" 49.674.071 dolar, "sanayi ile ilgili taşımacılık araç ve gereçleri" 29.928.173 dolar ve "sanayii ile ilgili olmayan taşıma araç ve gereçleri" 4.037.854 dolar değerinde rakamlar elde edilmiştir. 2010 yılında genel olarak İngiltere'den Türkiye'ye 4.680.611.329 dolar değerinde ithalat gerçekleştirilirken ve değerinde en fazla paya "sanayi için işlem görmüş hammaddeler" sahiptir.

İngiltere'den Türkiye'ye ithalatı yapılan fasılların 2011 yılında "başka yerde belirtilmeyen diğer mallar" 62.524.785 dolar, "sanayi için işlem görmemiş hammaddeler" 961.688.456 dolar, "sanayi için işlem görmüş hammaddeler" 1.365.278.913 dolar ve "işlem görmemiş yakıt ve yağlar" 24.959 dolar değere sahip olduğu elde edilmiştir. İngiltere'den Türkiye'ye gerçekleştirilen ithalatta "yatırım (sermaye) malları (taşımacılık araçları hariç)" 752.141.792 dolar, "yatırım mallarının aksam ve parçaları" 251.151.284 dolar, "binek otomobilleri" 540.690.725 dolar ve "taşımacılık araçlarının aksam ve parçaları" 1.132.644.052 dolar değere sahiptir. İngiltere'den Türkiye'ye 2011 yılında yapılan ithalatın fasıl gruplarında "dayanıklı tüketim malları" 47.876.990 dolar, "yarı dayanıklı tüketim malları" 61.278.553 dolar, "dayaniksız tüketim malları" 430.063.694 dolar ve "esaslı yiyecek ve içecek olan

işlenmemiş hammaddeler” 10.516.174 dolar değere sahip olduğu elde edilmiştir. 2011 yılında İngiltere’den Türkiye’ye ithalat edilen mallarda “esasî yiyecek ve içecek olan işlenmemiş tüketim malları” 5.109.064 dolar, “esasî yiyecek ve içecek olan işlenmiş hammaddeler” 7.426.993 dolar, “esasî yiyecek ve içecek olan işlenmiş tüketim malları” 85.286.517 dolar ve “motor benzini ve diğer hafif yağlar” 12.711.613 dolar değer tespit edilmiştir. İngiltere’den Türkiye’ye ithalatı gerçekleştirilen fasılların “işlem görmüş diğer yakıt ve yağlar” 85.604.232 dolar, “sanayi ile ilgili taşımacılık araç ve gereçleri” 19.450.267 dolar ve “sanayii ile ilgili olmayan taşıma araç ve gereçleri” 3.470.360 dolar değerinde olduğu elde edilmiştir. 2011 yılında gerçekleştirilen ithalatta en yüksek değere “sanayi için işlem görmüş hammaddeler” olduğu görülmektedir.

2012 yılında İngiltere’den Türkiye’ye yapılan ithalatın fasıllarda “başka yerde belirtilmeyen diğer mallar” 10.275.368 dolar, “sanayi için işlem görmemiş hammaddeler” 1.069.426.803 dolar, “sanayi için işlem görmüş hammaddeler” 1.489.866.309 dolar ve “işlem görmemiş yakıt ve yağlar” 91.721 dolar değere sahip olduğu görülmektedir. İngiltere’den Türkiye’ye gerçekleştirilen ithalatın “yatırım (sermaye) malları (taşımacılık araçları hariç)” 769.265.807 dolar, “yatırım mallarının aksam ve parçaları” 218.204.129 dolar, “binek otomobilleri” 467.473.290 dolar ve “taşımacılık araçlarının aksam ve parçaları” 939.404.608 dolar değerinde olduğu tespit edilmiştir. Fasıllara göre yapılan ithalat analizinde “dayanıklı tüketim malları” 42.176.511 dolar, “yarı dayanıklı tüketim malları” 62.667.986 dolar, “dayaniksız tüketim malları” 353.103.539 dolar ve “esasî yiyecek ve içecek olan işlenmemiş hammaddeler” 5.320.215 dolar değere sahip olduğu elde edilmiştir. İngiltere’den Türkiye’ye yapılan ithalatın gruplarda “esasî yiyecek ve içecek olan işlenmemiş tüketim malları” 2.983.132 dolar, “esasî yiyecek ve içecek olan işlenmiş hammaddeler” 8.701.588 dolar, “esasî yiyecek ve içecek olan işlenmiş tüketim malları” 77.668.089 dolar ve “motor benzini ve diğer hafif yağlar” 25.183.738 dolar değerinde olduğu tespit edilmiştir. 2012 yılında yapılan ithalatta “işlem görmüş diğer yakıt ve yağlar” 73.920.314 dolar, “sanayi ile ilgili taşımacılık araç ve gereçleri” 8.765.451 dolar ve “sanayii ile ilgili olmayan taşıma araç ve gereçleri” 4.956.033 dolar değerinde gerçekleştiği elde edilmiştir. 2012 yılında İngiltere’den Türkiye’ye yapılan ithalatta en fazla paya “sanayi için işlem görmüş hammaddeler” sahiptir.

2013'te Türkiye'ye ithalatı yapılan "başka yerde belirtilmeyen diğer mallar" 8.669.466 dolar, "sanayi için işlem görmemiş hammaddeler" 1.034.845.807 dolar, "sanayi için işlem görmüş hammaddeler" 1.758.041.930 dolar ve "işlem görmemiş yakıt ve yağlar" 1.249.788 dolar değere sahip olduğu görülmektedir. İngiltere'den Türkiye'ye ithalatı gerçekleştirilen "yatırım (sermaye) malları (taşımacılık araçları hariç)" 853.486.246 dolar, "yatırım mallarının aksam ve parçaları" 218.629.752 dolar ve "binek otomobilleri" 726.977.958 dolar değerinde olduğu görülmektedir. İngiltere'den Türkiye'ye ithalatta "taşımacılık araçlarının aksam ve parçaları" 1.081.394.399 dolar, "dayanıklı tüketim malları" 36.970.338 dolar, "yarı dayanıklı tüketim malları" 77.451.106 dolar, "dayanıksız tüketim malları" 317.096.491 dolar ve "esaslı yiyecek ve içecek olan işlenmemiş hammaddeler" 2.900.709 dolar değerinde gerçekleşmiştir. Türkiye'nin İngiltere'den ithalat ettiği fasıllarda "esaslı yiyecek ve içecek olan işlenmemiş tüketim malları" 11.648.221 dolar, "esaslı yiyecek ve içecek olan işlenmiş hammaddeler" 10.997.801 dolar, "esaslı yiyecek ve içecek olan işlenmiş tüketim malları" 95.904.977 dolar ve "motor benzini ve diğer hafif yağlar" 1.631.593 dolar değere sahip olduğu tespit edilmiştir. İngiltere'den Türkiye'ye yapılan ithalatın fasıllarda "işlem görmüş diğer yakıt ve yağlar" 23.048.972 dolar, "sanayi ile ilgili taşımacılık araç ve gereçleri" 17.445.886 dolar ve "sanayii ile ilgili olmayan taşıma araç ve gereçleri" 3.023.059 dolar değerinde olduğu elde edilmiştir. 2013 yılında fasıllarda en çok ithalatı gerçekleştirilen grubun "sanayi için işlem görmüş hammaddeler" olduğu tespit edilmiştir.

2014 yılında yapılan ithalatta "başka yerde belirtilmeyen diğer mallar" 8.961.975 dolar, "sanayi için işlem görmemiş hammaddeler" 847.072.764 dolar, "sanayi için işlem görmüş hammaddeler" 1.848.371.017 dolar ve "işlem görmemiş yakıt ve yağlar" 210.839 dolar değere sahip olduğu tespit edilmiştir. İngiltere'den Türkiye'ye gerçekleştirilen ithalatta "yatırım (sermaye) malları (taşımacılık araçları hariç)" 692.016.353 dolar, "yatırım mallarının aksam ve parçaları" 213.744.967 dolar, "binek otomobilleri" 549.663.627 dolar ve "taşımacılık araçlarının aksam ve parçaları" 1.034.761.406 dolar değere sahip olduğu elde edilmiştir. Fasıllarda İngiltere'den Türkiye'ye yapılan ithalatın "dayanıklı tüketim malları" 34.024.352 dolar, "yarı dayanıklı tüketim malları" 76.806.192 dolar, "dayanıksız tüketim malları" 408.705.501 dolar ve "esaslı yiyecek ve içecek olan işlenmemiş hammaddeler" 25.629.353 dolar değerle dağıldığı tespit edilmiştir. 2014 yılında yapılan ithalatın "esaslı yiyecek ve

içecek olan işlenmemiş tüketim malları” 24.665.908 dolar, “esası yiyecek ve içecek olan işlenmiş hammaddeler” 6.777.244 dolar, “esası yiyecek ve içecek olan işlenmiş tüketim malları” 116.466.980 dolar ve “motor benzini ve diğer hafif yağlar” 38.168 dolar değerlere ayrıldığı elde edilmiştir. İngiltere’den Türkiye’ye gerçekleştirilen ithalatın “işlem görmüş diğer yakıt ve yağlar” 22.113.803 dolar, “sanayi ile ilgili taşımacılık araç ve gereçleri” 17.494.252 dolar ve “sanayii ile ilgili olmayan taşıma araç ve gereçleri” 4.702.561 dolar olduğu tespit edilmiştir. 2014 yılında İngiltere’den Türkiye’ye gerçekleştirilen ithalatta en yüksek paya “sanayi için işlem görmüş hammaddeler” faslının öne çıktığını söylemek mümkündür.

Tablo 33’te 2015-2019 yılları arasında geniş ekonomik grupların (BEC) sınıflamasına göre Türkiye ve İngiltere arasındaki dış ticaret verileri gösterilmektedir. Elde edilen veriler TÜİK veri tabanı tarafından sağlanmıştır.

Tablo 33. 2015-2019 Yılları Arasında Geniş Ekonomik Grupların (BEC) Sınıflamasına Göre Türkiye-İngiltere Arasındaki Dış Ticaret

Yıl	BEC	BEC Adı	Ülke	İhracat (\$)	İthalat (\$)
2015	1	Yatırım(sermaye) malları	İngiltere	1.745.548.374	646.347.786
	2	Hammadde(ara malları)		3.819.828.117	3.565.529.971
	3	Tüketim malları		4.982.654.061	1.315.578.925
	4	Diğerleri		8.362.685	13.820.144
Yıl Toplamı:				10.556.393.237	5.541.276.826
2016	1	Yatırım(sermaye) malları	İngiltere	1.374.898.996	652.894.617
	2	Hammadde(ara malları)		5.642.261.389	3.272.141.899
	3	Tüketim malları		4.661.618.209	1.375.896.160
	4	Diğerleri		7.011.643	19.304.010
Yıl Toplamı:				11.685.790.237	5.320.236.686
2017	1	Yatırım(sermaye) malları	İngiltere	1.703.128.370	666.381.726
	2	Hammadde(ara malları)		3.054.396.051	4.240.293.876
	3	Tüketim malları		4.841.097.798	1.630.916.039
	4	Diğerleri		4.566.553	11.028.749
Yıl Toplamı:				9.603.188.772	6.548.620.390
2018	1	Yatırım(sermaye) malları	İngiltere	1.764.615.122	576.094.429
	2	Hammadde(ara malları)		3.989.760.054	5.752.586.747
	3	Tüketim malları		5.351.597.018	1.105.099.027
	4	Diğerleri		4.904.273	12.252.650
Yıl Toplamı:				11.110.876.467	7.446.032.853
2019	1	Yatırım(sermaye) malları	İngiltere	130.515.317	27.936.143
	2	Hammadde(ara malları)		379.321.988	283.556.684
	3	Tüketim malları		426.909.178	40.243.034
	4	Diğerleri		660.399	15.288
Yıl Toplamı:				937.406.882	351.751.149

Kaynak: TÜİK (2018-2019 verileri geçicidir)

TÜİK 2015-2019 (ilk çeyrek) yılları geniş ekonomik grupların (BEC) sınıflamasına göre Türkiye ve İngiltere'nin dış ticaret verileri doğrultusunda 2015 yılında yapılan yatırım (sermaye) mallarının Türkiye'den İngiltere'ye ihracatının 1.745.548.374 dolar, ithalatının ise 646.347.786 dolar değerinde olduğu görülmektedir. Hammadde (ara malları) ihracatının 3.819.828.117 dolar değerinde olduğu ve ithalatının 3.565.529.971 dolar değerinde olduğu tespit edilmiştir. Tüketim malları ihracatının 4.982.654.061 dolar, ithalatının ise 1.315.578.925 dolar değerinde olduğu görülmektedir. Yatırım (sermaye) malları, Hammadde (ara malları) ve tüketim malları dışında gerçekleştirilen ihracatın 8.362.685 dolar, ithalatının ise 13.820.144 dolar değerinde olduğu TÜİK tarafında elde edilen veriler sonucunda tespit edilmiştir. 2015 yılında Türkiye'den İngiltere'ye en fazla ihracatın yapıldığı mal grubunun tüketim malları olduğu, en fazla ithalatının gerçekleştirildiği grubun ise hammadde (ara malları) olduğu tespit edilmiştir. Diğer mal gruplarının ihracatının ise ithalata oranla daha fazla olduğunu söylemek mümkündür. 2015 yılı çerçevesinde geniş ekonomik grupların (BEC) sınıflanmasında ithalat rakamlarının ihracata oranla daha az olduğu ayrıca bu durum çerçevesinde Türkiye'nin finansal açıdan İngiltere'ye nazaran daha fazla kar elde ettiği söylenebilir.

Türkiye'den İngiltere'ye 2016 yılında gerçekleştirilen toplam ihracatın 11.685.790.237 dolar olduğu ve bu pay içerisinde yatırım (sermaye) mallarının 1.374.898.996 dolar, hammadde (ara malları) 5.642.261.389 dolar, tüketim mallarının 4.661.618.209 dolar ve diğer mal gruplarının 7.011.643 dolar değere sahip olduğu Tablo 31 de görülmektedir. 2016 yılında gerçekleştirilen toplam ithalat rakamının ise 5.320.236.686 dolar değerinde olduğu ve bu pay içerisinde yatırım (sermaye) mallarının 652.894.617 dolar, hammadde (ara malları) 3.272.141.899 dolar, tüketim mallarının 1.375.896.160 dolar ve diğer malların 19.304.010 dolar değerinde olduğu elde edilmiştir. 2016 yılı çerçevesinde Türkiye ve İngiltere arasında gerçekleşen dış ticaret verilerinde ihracat rakamlarının ithalata nazaran daha yüksek olduğu ve en fazla hammadde (ara malları) ihracatının yapıldığını söylemek mümkündür. Aynı yılda İngiltere'den Türkiye'ye yapılan ithalat oranında ise hammadde (ara mallarının) malları dikkat çekmektedir.

2017 yılında yatırım (sermaye) malları çerçevesinde gerçekleştirilen ihracatın 1.703.128.370 dolar, ithalatın ise 666.381.726 dolar değerinde olduğu elde edilmiştir. Hammadde (ara malları) ihracatının 3.054.396.051 dolar ve ithalatının ise

4.240.293.876 dolar değerinde olduğu, tüketime mallarında geręekleřtirilen ihracatın 4.841.097.798 dolar ve ithalatının 1.630.916.039 dolar değerinde olduğu tespit edilmiştir. Diğer mal gruplarının ihracat değeri 4.566.553 dolar, ithalatının ise 11.028.749 dolar değerinde olduğu elde edilmiştir. 2017 yılı kapsamında elde edilen geniş ekonomik gruplarının (BEC) ihracat rakamlarında tüketime malları, ithalat rakamlarında ise hammadde (ara malları) malları öne çıkmaktadır. Genel yıl çerçevesinde ise ihracat rakamlarının (9.603.188.772\$) ithalata (6.548.620.390\$) oranla daha yüksek olduğu tespit edilmiş olup bu durumun Türkiye'yi olumlu yönde etkilediği görölmektedir.

2018 yılında Türkiye'nin İngiltere'ye geniş mal grupları (BEC) sınıflanmasına göre ihracat ettiği yatırım (sermaye) mallarının 1.764.615.122 dolar, ithalatının ise 576.094.429 dolar değerinde olduğu tespit edilmiştir. Hammadde (ara malları) mallarında geręekleřtirilen ihracatın 3.989.760.054 dolar, ithalatın ise 5.752.586.747 dolar değerinde olduğu ve tüketime mallarında geręekleřtirilen ihracatın 5.351.597.018 dolar, ithalatının ise 1.105.099.027 dolar değerinde olduğu elde edilmiştir. Diğer malların ihracatının ise 4.904.273 dolar, ithalatının ise 12.252.650 dolar değerinde geręekleřtięi görölmektedir. 2018 yılında Türkiye'den İngiltere'ye geręekleřtirilen toplam ihracatın payının 5.544.303.362\$ olduğu ve bu pay içerisinde en fazla tüketime malları yer alırken, ithalat rakamlarında ise en yüksek paya hammadde (ara malları) mallarının sahip olduğu Tablo 31 neticesinde görölmektedir.

TÜİK tarafından elde edilen Türkiye'den İngiltere'ye 2019 yılının ilk çeyreğinde geręekleřtirilen yatırım (sermaye) mallarının ihracatının 130.515.317 dolar ve ithalatının ise 27.936.143 dolar değerinde olduğu ve hammadde (ara malları) mallarında 379.321.988 değerinde ihracat, 283.556.684 dolar değerinde ithalatının yapıldığı tespit edilmiştir. Tüketime malları ihracatının 426.909.178 dolar, ithalatının ise 40.243.034 dolar değerinde olduğu ve diğer mallarının ihracatının 660.399 dolar, ithalatının ise 15.288 dolar değerinde olduğu görölmektedir. 2003 yılında Türkiye ve İngiltere arasında geręekleřtirilen genel ihracat (937.406.882\$) ve ithalat (351.751.149\$) rakamları doğrultusunda Türkiye'nin 2019 yılı ilk çeyreğinde ihracatta elde ettiği kazancın daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Genel ihracat payı içerisinde en yüksek oran ise 2.437.411.610 dolar değerinde geręekleřtirilen tüketime malları dikkat çekmektedir.

TÜİK tarafından sağlanan Türkiye'den İngiltere'ye 2015-2019 yılları arasında fasıllara göre gerçekleştirilen ihracat rakamları Tablo 34'te gösterildiği şekildedir.

Tablo 34. 2015-2019 Yılları Arasında Fasıllara Göre Türkiye'nin İngiltere'ye İhracatı

BEC	BEC Adı	2015	2016	2017	2018	2019
7	Başka yerde belirtilmeyen diğer mallar	8.362.685	7.011.643	4.566.553	4.904.273	660.399
21	Sanayi için işlem görmemiş hammaddeler	43.663.818	36.149.577	49.674.714	56.599.072	2.237.245
22	Sanayi için işlem görmüş hammaddeler	3.080.081.873	4.916.559.623	2.328.828.482	3.186.283.789	308.221.320
31	İşlem görmemiş yakıt ve yağlar	-	-	-	-	-
41	Yatırım (sermaye) malları (Taşımacılık araçları hariç)	385.327.283	361.181.301	370.266.023	428.014.952	35.493.879
42	Yatırım mallarının aksam ve parçaları	125.460.706	125.722.307	130.986.379	151.687.504	12.638.094
51	Binek otomobilleri	824.110.080	744.599.996	978.934.781	1.143.524.737	109.250.683
53	Taşımacılık araçlarının aksam ve parçaları	481.365.892	481.400.497	487.937.115	542.783.341	53.665.803
61	Dayanıklı tüketim malları	1.220.490.199	1.095.782.434	1.162.338.109	1.338.634.662	106.841.492
62	Yarı dayanıklı tüketim malları	1.528.330.190	1.406.354.989	1.365.690.888	1.454.272.717	113.820.279
63	Dayanıksız tüketim malları	927.831.226	865.566.936	850.854.196	863.162.667	57.164.666
111	Esası yiyecek ve içecek olan işlenmemiş hammaddeler	657.237	402.682	238.243	867.129	1.224.402
112	Esası yiyecek ve içecek olan işlenmemiş tüketim malları	256.555.874	238.556.410	230.410.540	254.015.986	20.352.148
121	Esası yiyecek ve içecek olan işlenmiş hammaddeler	5.363.221	5.096.496	3.371.757	5.737.987	566.493
122	Esası yiyecek ve içecek olan işlenmiş tüketim malları	197.443.813	216.450.842	235.830.286	245.200.595	19.071.297
321	Motor benzini ve diğer hafif yağlar	19.533.717	78.137.796	817	47.102.061	-
322	İşlem görmüş diğer yakıt ve yağlar	83.235.370	76.930.207	53.359.361	45.801.232	768.631
521	Sanayi ile ilgili taşımacılık araç ve gereçleri	1.360.221.091	1.013.717.695	1.332.862.347	1.336.600.170	95.021.438
522	Sanayii ile ilgili olmayan taşıma araç ve gereçleri	8.358.962	16.168.806	17.038.181	5.683.593	408.613
Yıl Toplamı:		10.556.393.237	11.685.790.237	9.603.188.772	11.110.876.467	937.406.882

Kaynak: TÜİK (2019 yılı verileri geçicidir)

İhracat edilen malların fasıllara göre değerlendirildiğinde; 2015 yılında “başka yerde belirtilmeyen diğer mallar” 8.362.685 dolar, “sanayici için işlem görmemiş hammaddeler” 43.663.818 dolar ve “sanayi için işlem görmüş hammaddeler” 3.080.081.873 dolar değerinde yapıldığı tespit edilmiştir. 2015 yılında “yatırım (sermaye) malları (taşımacılık araçları hariç)” 385.327.283 dolar, “yatırım mallarının aksam ve parçaları” 125.460.706 dolar, “binek otomobilleri” 824.110.080 dolar ve “taşımacılık araçlarının aksam ve parçaları” 481.365.892 dolar değerinde ihracat gerçekleştirildiği görülmektedir. Türkiye’den İngiltere’ye 2015 yılında “dayanıklı tüketim malları” 1.220.490.199 dolar, “yarı dayanıklı tüketim malları” 1.528.330.190 dolar, “dayaniksız tüketim malları” 927.831.226 dolar, “esaslı yiyecek ve içecek olan işlenmemiş hammaddeler” 657.237 dolar değerinde ihracatı yapılmıştır. 2015 yılında Türkiye’den İngiltere’ye ihracatı gerçekleştirilen “esaslı yiyecek ve içecek olan işlenmemiş tüketim malları” 256.555.874 dolar, “esaslı yiyecek ve içecek olan işlenmiş hammaddeler” 5.363.221 dolar, “esaslı yiyecek ve içecek olan işlenmiş tüketim malları” 197.443.813 dolar, “motor benzini ve diğer hafif yağlar” 19.533.717 dolar ve “işlem görmüş diğer yakıt ve yağlar” 83.235.370 dolar değerinde olduğu tespit edilmiştir. Türkiye’den İngiltere’ye 2015 yılında yapılmış olan ihracatın “sanayi ile ilgili taşımacılık araç ve gereçleri” 1.360.221.091 dolar ve “sanayi ile ilgili olmayan taşıma araç ve gereçleri” 8.358.962 dolar değerinde olduğu ve 2015 yılında fasıllara göre ihracatın genel değerinin 10.556.393.237 dolar olduğu elde edilmiştir. 2015 yılında ihracatı en fazla gerçekleştirilen fasıl grubunun “sanayi için işlem görmüş hammaddeler” olduğu ve “işlem görmemiş yakıt ve yağlar” mallarında ihracatın gerçekleşmediği söylenebilir.

Türkiye’den İngiltere’ye ihracat edilen malların fasıllara göre değerlendirilmesinde 2016 yılında “başka yerde belirtilmeyen diğer mallar” 10.556.393.237 dolar, “sanayici için işlem görmemiş hammaddeler” 36.149.577 dolar ve “sanayi için işlem görmüş hammaddeler” 4.916.559.623 dolar değerinde yapıldığı tespit edilmiştir. 2016 yılında “yatırım (sermaye) malları (taşımacılık araçları hariç)” 361.181.301 dolar, “yatırım mallarının aksam ve parçaları” 125.722.307 dolar, “binek otomobilleri” 744.599.996 dolar ve “taşımacılık araçlarının aksam ve parçaları” 481.400.497 dolar değerinde ihracat gerçekleştirildiği görülmektedir. Türkiye’den İngiltere’ye 2016 yılında “dayanıklı tüketim malları” 1.095.782.434 dolar, “yarı dayanıklı tüketim malları” 1.406.354.989 dolar, “dayaniksız tüketim malları”

865.566.936 dolar, “esasî yiyecek ve içecek olan işlenmemiş hammaddeler” 402.682 dolar değerinde ihracatı yapılmıştır. 2016 yılında Türkiye’den İngiltere’ye ihracatı gerçekleştirilen “esasî yiyecek ve içecek olan işlenmemiş tüketim malları” 238.556.410 dolar, “esasî yiyecek ve içecek olan işlenmiş hammaddeler” 5.096.496 dolar, “esasî yiyecek ve içecek olan işlenmiş tüketim malları” 216.450.842 dolar, “motor benzini ve diğer hafif yağlar” 78.137.796 dolar, “işlem görmüş diğer yakıt ve yağlar” 76.930.207 dolar değerinde olduğu tespit edilmiştir. Türkiye’den İngiltere’ye 2016 yılında yapılmış olan ihracatın “sanayi ile ilgili taşımacılık araç ve gereçleri” 1.013.717.695 dolar ve “sanayi ile ilgili olmayan taşıma araç ve gereçleri” 16.168.806 dolar değerinde olduğu ve 2016 yılında fasıllara göre ihracatın genel değerinin 11.685.790.237 dolar olduğu elde edilmiştir. 2016 yılında ihracatı en fazla gerçekleştirilen fasıl grubunun “sanayi için işlem görmüş hammaddeler” olduğu elde edilen veriler doğrultusunda söylemek mümkündür. Ayrıca 2016 yılında Türkiye’den İngiltere’ye “işlem görmemiş yakıt ve yağlar” faslında ihracat gerçekleşmediği elde edilen veriler arasında yer almaktadır.

Türkiye’den İngiltere’ye ihracat edilen “başka yerde belirtilmeyen diğer mallar” 4.566.553 dolar, “sanayici için işlem görmemiş hammaddeler” 49.674.714 dolar, “sanayi için işlem görmüş hammaddeler” 2.328.828.482 dolar değerinde olduğu tespit edilmiştir. Türkiye’den İngiltere’ye ihracatı gerçekleştirilen “yatırım (sermaye) malları (taşımacılık araçları hariç)” 370.266.023 dolar, “yatırım mallarının aksam ve parçaları” 130.986.379 dolar ve “binek otomobilleri” 978.934.781 dolar değerinde olduğu görülmektedir. 2017 yılında yapılan “taşımacılık araçlarının aksam ve parçaları” 487.937.115 dolar, “dayanıklı tüketim malları” 1.162.338.109 dolar, “yarı dayanıklı tüketim malları” 1.365.690.888 dolar, “dayanıksız tüketim malları” 850.854.196 dolar ve “esasî yiyecek ve içecek olan işlenmemiş hammaddeler” 238.243 dolar değerinde olduğu tespit edilmiştir. Fasıllara göre gerçekleştirilen ihracatın “esasî yiyecek ve içecek olan işlenmemiş tüketim malları” 230.410.540 dolar, “esasî yiyecek ve içecek olan işlenmiş hammaddeler” 3.371.757 dolar ve “esasî yiyecek ve içecek olan işlenmiş tüketim malları” 235.830.286 dolar değerinde olduğu görülmektedir. 2017 yılında “motor benzini ve diğer hafif yağlar” 817 bin dolar, “işlem görmüş diğer yakıt ve yağlar” 53.359.361 dolar, “sanayi ile ilgili taşımacılık araç ve gereçleri” 1.332.862.347 dolar ve “sanayi ile ilgili olmayan taşıma araç ve gereçleri” 17.038.181 dolar değerinde ihracat yapıldığı elde edilmiştir. 2017 yılında fasıllara göre

değerlendirilen ihracatta en yüksek paya “sanayi için işlem görmüş hammaddeler” sahip olduğu ve “işlem görmemiş yakıt ve yağlar” mallarının ihracatının gerçekleşmediği tespit edilmiştir.

2018 yılında Türkiye’den İngiltere’ye ihracat edilen malların fasillara göre değerlendirilmesinde “başka yerde belirtilmeyen diğer mallar” 4.904.273 dolar, “sanayici için işlem görmemiş hammaddeler” 56.599.072 dolar ve “sanayi için işlem görmüş hammaddeler” 3.186.283.789 dolar değerinde olduğu tespit edilmiştir. Türkiye’den İngiltere’ye “işlem görmemiş yakıt ve yağlar” mal grubunun 2018 yılında ihracatının gerçekleştirilmediği tespit edilmiştir. 2018 yılında “yatırım (sermaye) malları (taşımacılık araçları hariç)” 428.014.952 dolar, “yatırım mallarının aksam ve parçaları” 151.687.504 dolar, “binek otomobilleri” 1.143.524.737 dolar, “taşımacılık araçlarının aksam ve parçaları” 542.783.341 dolar değerinde ihracatının yapıldığı elde edilmiştir. Fasıllardan “dayanıklı tüketim malları” 1.338.634.662 dolar, “yarı dayanıklı tüketim malları” 1.454.272.717 dolar, “dayanısız tüketim malları” 863.162.667 dolar ve “esaslı yiyecek ve içecek olan işlenmemiş hammaddeler” 867.129 dolar değerinde ihracatının gerçekleştiği görülmektedir. Türkiye’den İngiltere’ye “esaslı yiyecek ve içecek olan işlenmemiş tüketim malları” 254.015.986 dolar, “esaslı yiyecek ve içecek olan işlenmiş hammaddeler” 5.737.987 dolar, “esaslı yiyecek ve içecek olan işlenmiş tüketim malları” 245.200.595 dolar, “motor benzini ve diğer hafif yağlar” 47.102.061 dolar ihracat değerine sahip olduğu tespit edilmiştir. İngiltere’ye ihracatı gerçekleşen “işlem görmüş diğer yakıt ve yağlar” 45.801.232 dolar, “sanayi ile ilgili taşımacılık araç ve gereçleri” 1.336.600.170 dolar ve “sanayi ile ilgili olmayan taşıma araç ve gereçleri” 5.683.593 dolar değerinde olduğu elde edilmiştir. 2018 yılında Türkiye’den İngiltere’ye gerçekleşen genel ihracat değerinin 11.110.876.467 dolar olduğu ve bu değer içerisinde en fazla paya “sanayi için işlem görmüş hammaddeler” sahip olduğunu söylemek mümkündür.

2019 yılı ilk çeyreğinde fasillara göre Türkiye’den İngiltere’ye ihracat edilen “başka yerde belirtilmeyen diğer mallar” 660.399 dolar ve “sanayici için işlem görmemiş hammaddeler” 2.237.245 dolar değerinde olduğu tespit edilmiştir. Türkiye’den İngiltere’ye “sanayi için işlem görmüş hammaddeler” 308.221.320 dolar ve “yatırım (sermaye) malları (taşımacılık araçları hariç)” 35.493.879 dolar değerinde olduğu tespit edilmiştir. Türkiye’den İngiltere’ye ihracatı gerçekleştirilen “yatırım mallarının aksam ve parçaları” 12.638.094 dolar ve “binek otomobilleri” 109.250.683

dolar değerinde olduğu görülmektedir. 2019 yılının ilk çeyreğinde yapılan ihracatta “taşımacılık araçlarının aksam ve parçaları” 53.665.803 dolar, “dayanıklı tüketim malları” 106.841.492 dolar, “yarı dayanıklı tüketim malları” 113.820.279 dolar ve “dayanıksız tüketim malları” 57.164.666 dolar değerinde paya sahiptir. Fasıllara göre gerçekleştirilen ihracatın “esaslı yiyecek ve içecek olan işlenmemiş hammadeler” 1.224.402 dolar, “esaslı yiyecek ve içecek olan işlenmemiş tüketim malları” 20.352.148 dolar, “esaslı yiyecek ve içecek olan işlenmiş hammadeler” 566.493 dolar ve “esaslı yiyecek ve içecek olan işlenmiş tüketim malları” 19.071.297 dolar değerinde olduğu görülmektedir. 2019 yılı ilk çeyreğinde “işlem görmüş diğer yakıt ve yağlar” 768.631 dolar, “sanayi ile ilgili taşımacılık araç ve gereçleri” 95.021.438 dolar ve “sanayi ile ilgili olmayan taşıma araç ve gereçleri” 408.613 dolar değerinde ihracat yapıldığı elde edilmiştir. 2019 yılı ilk çeyreğinde fasıllara göre değerlendirilen ihracatta en yüksek paya “sanayi için işlem görmüş hammadeler” sahip olduğu ve “işlem görmemiş yakıt ve yağlar” ve “motor benzini ve diğer hafif yağlar” fasıllarında ihracat gerçekleşmediği elde edilen veriler arasında yer almaktadır.

Tablo 35’te 2015-2019 yıllarında İngiltere’den Türkiye’ye yapılan ithalatın fasıllara göre dağılımına yer verilmiş olup, gösterilen veriler TÜİK tarafından elde edilmiştir.

Tablo 35. 2015-2019 Yılları Arasında Fasıllara Göre Türkiye'nin İngiltere'den İthalatı

BEC	BEC Adı	2015	2016	2017	2018	2019
7	Başka yerde belirtilmeyen diğer mallar	13.820.144	19.304.010	11.028.749	12.252.650	15.288
21	Sanayi için işlem görmemiş hammaddeler	684.618.601	601.211.875	979.838.884	1.000.785.722	39.105.316
22	Sanayi için işlem görmüş hammaddeler	1.506.032.118	1.202.157.169	1.409.916.555	2.803.809.257	78.850.229
31	İşlem görmemiş yakıt ve yağlar	174.520	39.135	108.750	292.552	43.826
41	Yatırım (sermaye) malları (Taşımacılık araçları hariç)	633.418.870	647.242.095	661.776.913	564.506.486	27.727.766
42	Yatırım mallarının aksam ve parçaları	214.150.436	189.034.642	243.206.254	229.990.828	14.154.524
51	Binek otomobilleri	701.186.957	785.598.362	684.275.460	503.647.074	876.241
53	Taşımacılık araçlarının aksam ve parçaları	1.080.123.720	1.226.977.132	1.551.406.188	1.657.261.099	141.769.285
61	Dayanıklı tüketim malları	25.331.687	47.128.733	48.649.369	49.607.363	1.690.824
62	Yarı dayanıklı tüketim malları	62.444.121	52.038.260	51.392.456	48.224.938	2.865.814
63	Dayanıksız tüketim malları	400.075.407	372.708.900	426.396.632	324.446.245	22.055.841
111	Esası yiyecek ve içecek olan işlenmemiş hammaddeler	21.061.271	15.305.046	3.890.329	3.658.237	456.162
112	Esası yiyecek ve içecek olan işlenmemiş tüketim malları	14.964.509	13.597.765	18.005.876	25.790.289	518.639
121	Esası yiyecek ve içecek olan işlenmiş hammaddeler	6.387.046	5.954.865	9.977.113	9.630.638	834.117
122	Esası yiyecek ve içecek olan işlenmiş tüketim malları	109.756.014	102.576.011	127.070.219	92.156.108	12.004.614
321	Motor benzini ve diğer hafif yağlar	206.973	174.443	442.111	218.364	1.219
322	İşlem görmüş diğer yakıt ve yağlar	52.982.259	31.462.035	41.949.803	47.158.414	8.343.225
521	Sanayi ile ilgili taşımacılık araç ve gereçleri	12.928.916	5.652.522	4.604.813	11.587.943	208.377
522	Sanayii ile ilgili olmayan taşıma araç ve gereçleri	1.613.257	2.073.686	274.683.916	61.008.646	229.842
Yıl Toplamı:		5.541.276.826	5.320.236.686	6.548.620.390	7.446.032.853	351.751.149

Kaynak: TÜİK (2019 yılı verileri geçicidir)

2015 yılı İngiltere'den Türkiye'ye gerçekleştirilen ithalatta "başka yerde belirtilmeyen diğer mallar" 13.820.144 dolar, "sanayi için işlem görmemiş hammaddeler" 684.618.601 dolar ve "sanayi için işlem görmüş hammaddeler" 1.506.032.118 dolar değere sahip olduğu tespit edilmiştir. İngiltere'den Türkiye'ye yapılan ithalatta "işlem görmemiş yakıt ve yağlar" 174.520 dolar, "yatırım (sermaye) malları (taşımacılık araçları hariç)" 633.418.870 dolar, "yatırım mallarının aksam ve parçaları" 214.150.436 dolar ve "binek otomobilleri" 701.186.957 dolar değer elde ettiği görülmektedir. 2015 yılında "taşımacılık araçlarının aksam ve parçaları" 1.080.123.720 dolar, "dayanıklı tüketim malları" 25.331.687 dolar, "yarı dayanıklı tüketim malları" 62.444.121 dolar, "dayaniksız tüketim malları" 400.075.407 dolar değerinde İngiltere'den Türkiye'ye ithalat yapılmıştır. Fasillara göre yapılan ithalatta "esaslı yiyecek ve içecek olan işlenmemiş hammaddeler" 21.061.271 dolar, "esaslı yiyecek ve içecek olan işlenmemiş tüketim malları" 14.964.509 dolar, "esaslı yiyecek ve içecek olan işlenmiş hammaddeler" 6.387.046 dolar ve "esaslı yiyecek ve içecek olan işlenmiş tüketim malları" 109.756.014 dolar değere sahip olduğu tespit edilmiştir. İngiltere'den Türkiye'ye gerçekleştirilen ithalatta "motor benzini ve diğer hafif yağlar" 206.973 dolar, "işlem görmüş diğer yakıt ve yağlar" 52.982.259 dolar, "sanayi ile ilgili taşımacılık araç ve gereçleri" 12.928.916 dolar ve "sanayii ile ilgili olmayan taşıma araç ve gereçleri" 1.613.257 dolar değerinde rakamlar elde edilmiştir. 2015 yılında genel olarak İngiltere'den Türkiye'ye 5.541.276.826 dolar değerinde ithalat gerçekleştirilirken ve değerinde en fazla paya "sanayi için işlem görmüş hammaddeler" sahiptir.

2016 yılında İngiltere'den Türkiye'ye ithalatı yapılan fasılların "başka yerde belirtilmeyen diğer mallar" 19.304.010 dolar, "sanayi için işlem görmemiş hammaddeler" 601.211.875 dolar, "sanayi için işlem görmüş hammaddeler" 1.202.157.169 dolar ve "işlem görmemiş yakıt ve yağlar" 39.135 dolar değere sahip olduğu elde edilmiştir. İngiltere'den Türkiye'ye gerçekleştirilen ithalatta "yatırım (sermaye) malları (taşımacılık araçları hariç)" 647.242.095 dolar, "yatırım mallarının aksam ve parçaları" 189.034.642 dolar, "binek otomobilleri" 785.598.362 dolar ve "taşımacılık araçlarının aksam ve parçaları" 1.226.977.132 dolar değere sahiptir. İngiltere'den Türkiye'ye 2016 yılında yapılan ithalatın fasıl gruplarında "dayanıklı tüketim malları" 47.128.733 dolar, "yarı dayanıklı tüketim malları" 52.038.260 dolar, "dayaniksız tüketim malları" 372.708.900 dolar ve "esaslı yiyecek ve içecek olan

işlenmemiş hammaddeler” 15.305.046 dolar değere sahip olduğu elde edilmiştir. 2016 yılında İngiltere’den Türkiye’ye ithalat edilen mallarda “esasî yiyecek ve içecek olan işlenmemiş tüketim malları” 13.597.765 dolar, “esasî yiyecek ve içecek olan işlenmiş hammaddeler” 5.954.865 dolar, “esasî yiyecek ve içecek olan işlenmiş tüketim malları” 102.576.011 dolar ve “motor benzini ve diğer hafif yağlar” 174.443 dolar değer tespit edilmiştir. İngiltere’den Türkiye’ye ithalatı gerçekleştirilen fasılların “işlem görmüş diğer yakıt ve yağlar” 31.462.035 dolar, “sanayi ile ilgili taşımacılık araç ve gereçleri” 5.652.522 dolar ve “sanayii ile ilgili olmayan taşıma araç ve gereçleri” 2.073.686 dolar değerinde olduğu elde edilmiştir. 2016 yılında gerçekleştirilen ithalatta en yüksek değere “sanayi için işlem görmüş hammaddeler” olduğu görülmektedir.

2017 yılında “başka yerde belirtilmeyen diğer mallar” 11.028.749 dolar, “sanayi için işlem görmemiş hammaddeler” 979.838.884 dolar, “sanayi için işlem görmüş hammaddeler” 1.409.916.555 dolar ve “işlem görmemiş yakıt ve yağlar” 108.750 dolar değere sahip olduğu görülmektedir. İngiltere’den Türkiye’ye gerçekleştirilen ithalatın “yatırım (sermaye) malları (taşımacılık araçları hariç)” 661.776.913 dolar, “yatırım mallarının aksam ve parçaları” 243.206.254 dolar, “binek otomobilleri” 684.275.460 dolar ve “taşımacılık araçlarının aksam ve parçaları” 1.551.406.188 dolar değerinde olduğu tespit edilmiştir. Fasıllara göre yapılan ithalat analizinde “dayanıklı tüketim malları” 48.649.369 dolar, “yarı dayanıklı tüketim malları” 51.392.456 dolar, “dayanıksız tüketim malları” 426.396.632 dolar ve “esasî yiyecek ve içecek olan işlenmemiş hammaddeler” 3.890.329 dolar değere sahip olduğu elde edilmiştir. İngiltere’den Türkiye’ye yapılan ithalatın gruplarda “esasî yiyecek ve içecek olan işlenmemiş tüketim malları” 18.005.876 dolar, “esasî yiyecek ve içecek olan işlenmiş hammaddeler” 9.977.113 dolar, “esasî yiyecek ve içecek olan işlenmiş tüketim malları” 127.070.219 dolar ve “motor benzini ve diğer hafif yağlar” 442.111 dolar değerinde olduğu tespit edilmiştir. 2017 yılında yapılan ithalatta “işlem görmüş diğer yakıt ve yağlar” 41.949.803 dolar, “sanayi ile ilgili taşımacılık araç ve gereçleri” 4.604.813 dolar ve “sanayii ile ilgili olmayan taşıma araç ve gereçleri” 274.683.916 dolar değerinde gerçekleştiği elde edilmiştir. 2017 yılında İngiltere’den Türkiye’ye yapılan ithalatta en fazla paya “taşımacılık araçlarının aksam ve parçaları” sahiptir.

2018 yılında “başka yerde belirtilmeyen diğer mallar” 12.252.650 dolar, “sanayi için işlem görmemiş hammaddeler” 1.000.785.722 dolar, “sanayi için işlem

görmüş hammaddeler” 2.803.809.257 dolar ve “işlem görmemiş yakıt ve yağlar” 292.552 dolar değere sahip olduğu görülmektedir. İngiltere’den Türkiye’ye ithalatı gerçekleştirilen “yatırım (sermaye) malları (taşımacılık araçları hariç)” 564.506.486 dolar, “yatırım mallarının aksam ve parçaları” 229.990.828 dolar ve “binek otomobilleri” 503.647.074 dolar değerinde olduğu görülmektedir. İngiltere’den Türkiye’ye ithalatta “taşımacılık araçlarının aksam ve parçaları” 1.657.261.099 dolar, “dayanıklı tüketim malları” 49.607.363 dolar, “yarı dayanıklı tüketim malları” 48.224.938 dolar, “dayaniksız tüketim malları” 324.446.245 dolar ve “esasî yiyecek ve içecek olan işlenmemiş hammaddeler” 3.658.237 dolar değerinde gerçekleşmiştir. Türkiye’nin İngiltere’den ithalat ettiği fasıllarda “esasî yiyecek ve içecek olan işlenmemiş tüketim malları” 25.790.289 dolar, “esasî yiyecek ve içecek olan işlenmiş hammaddeler” 9.630.638 dolar, “esasî yiyecek ve içecek olan işlenmiş tüketim malları” 92.156.108 dolar ve “motor benzini ve diğer hafif yağlar” 218.364 dolar değere sahip olduğu tespit edilmiştir. İngiltere’den Türkiye’ye yapılan ithalatın fasıllarda “işlem görmüş diğer yakıt ve yağlar” 47.158.414 dolar, “sanayi ile ilgili taşımacılık araç ve gereçleri” 11.587.943 dolar ve “sanayii ile ilgili olmayan taşıma araç ve gereçleri” 61.008.646 dolar değerinde olduğu elde edilmiştir. 2018 yılında fasıllarda en çok ithalatı gerçekleştirilen grubun “sanayi için işlem görmüş hammaddeler” olduğu tespit edilmiştir.

TÜİK’ten elde edilen 2019 yılına ait geçici ithalat verilerinde İngiltere’den Türkiye’ye fasıllarda “başka yerde belirtilmeyen diğer mallar” 15.288 dolar, “sanayi için işlem görmemiş hammaddeler” 39.105.316 dolar, “sanayi için işlem görmüş hammaddeler” 78.850.229 dolar ve “işlem görmemiş yakıt ve yağlar” 43.826 dolar değere sahip olduğu tespit edilmiştir. İngiltere’den Türkiye’ye gerçekleştirilen ithalatta “yatırım (sermaye) malları (taşımacılık araçları hariç)” 27.727.766 dolar, “yatırım mallarının aksam ve parçaları” 14.154.524 dolar, “binek otomobilleri” 876.241 dolar ve “taşımacılık araçlarının aksam ve parçaları” 141.769.285 dolar değere sahip olduğu elde edilmiştir. Fasıllarda İngiltere’den Türkiye’ye yapılan ithalatın “dayanıklı tüketim malları” 1.690.824 dolar, “yarı dayanıklı tüketim malları” 2.865.814 dolar, “dayaniksız tüketim malları” 22.055.841 dolar ve “esasî yiyecek ve içecek olan işlenmemiş hammaddeler” 456.162 dolar değerle dağıldığı tespit edilmiştir. 2019 yılı ilk çeyreğinde yapılan ithalatın “esasî yiyecek ve içecek olan işlenmemiş tüketim malları” 518.639 dolar, “esasî yiyecek ve içecek olan işlenmiş hammaddeler” 834.117 dolar,

“esası yiyecek ve içecek olan işlenmiş tüketim malları” 12.004.614 dolar ve “motor benzini ve diğer hafif yağlar” 1.219 dolar değerlere ayrıldığı elde edilmiştir. İngiltere’den Türkiye’ye gerçekleştirilen ithalatın “işlem görmüş diğer yakıt ve yağlar” 8.343.225 dolar, “sanayi ile ilgili taşımacılık araç ve gereçleri” 208.377 dolar ve “sanayii ile ilgili olmayan taşıma araç ve gereçleri” 229.842 dolar olduğu tespit edilmiştir. 2019 yılı ilk çeyreğinde İngiltere’den Türkiye’ye gerçekleştirilen ithalatta en yüksek paya “taşımacılık araçlarının aksam ve parçaları” faslının ne çıktığını söylemek mümkündür.

SONUÇ

Sanayileşme sürecinden bu yana ülkelerde yaşanan teknolojik ve ulaşımdaki kolaylıklar, ülkeler arasındaki sınırları kaldırmış ve yapılan dış ticaretin hacmi de gün geçtikçe artış göstermiştir. Bu dönemde ülkeler arasında kurulan ticari birleşmeler ve ticaret anlaşmaları, ülkeler arasında yapılan ticaretin önündeki engelleri kaldırmıştır. Özellikle son 20 yılda dünya genelinde yaşanan bu büyüme trendi Türkiye'yi de etkilemiş ve ülkemiz ekonomik ve teknolojik yönden önemli gelişmelere imza atmıştır.

Türkiye'nin dış ticareti dönemler bazında incelendiğinde, cumhuriyetin ilk yıllarında milliyetçilik ve devletçilik ilkeleri göz önünde bulundurularak şekillenmiştir. 1923-1929 yılları incelendiğinde dış ticaretin genel olarak arttığı, dış ticaret dengesinin ise bu zaman zarfında açık verdiğinin tespiti yapılmıştır. 1930-1945 yılları döneminde Büyük Buhran ve 2. Dünya Savaşı'nın etkisi ile dış ticaret sıkı denetimlere tabi tutulmuş ve bu dönem dış ticaret fazlası verilerek geçirilmiştir. 1946-1960 döneminden sonra ithalata konulan fiyat ve miktar kısıtlamalarının kaldırılması ile Türkiye'de artık kronikleşen dış ticaret açığı ile karşı karşıya kalınmıştır. 1960 ve 1979 yılları dış ticareti incelendiğinde ihracatın ithalatı karşılama oranı 1975 yılında % 29,6 'ya kadar düşmüştür. 24 Ocak 1980 kararları ile ithal ikameci sanayi politikasından ihracata dayalı sanayi politikasına geçilmiştir. Bu kararlar dış ticarete serbestleşme sağlanmıştır. 1990'lı yıllarda Körfez Savaşı ve Türkiye'de oluşan yüksek enflasyon 5 Nisan 1994 yılında yeni kararların alınmasına zemin oluşturmuştur. Bu dönemde TL'de devalüasyon yapılarak ihracat oranlarının artması sağlanmıştır.

Türkiye'nin dış ticaret yapısı incelendiğinde sırasıyla tüketim, ara mal ve sermaye malı ihraç ettiği; imalat sektörünün Türkiye ihracatının büyük çoğunluğunu karşıladığının tespiti yapılmıştır. İthalat yapısı incelendiğinde ise sırasıyla hammadde, yatırım ve tüketim malları ithal etmektedir. Bu tespitler ışığında Türkiye'nin daha çok Ar-Ge çalışmalarına yer vererek, katma değeri yüksek olan özellikle teknolojik ürünleri ihraç edebilecek konuma gelmesi gerekmektedir.

Türkiye'nin 2000 yılındaki 26.6 milyar dolarlık ihracatının 2017 yılına kadar 157 milyar dolara ulaşması yukarıda belirtilen gelişmelerin önemli bir göstergesidir. Bu dönemde İngiltere'nin ihracatı 284 milyar dolarken 2017 yılında bu oran 445 milyar dolara ulaşmıştır. Dünya ticaretindeki ihracat payları bakımından Türkiye 2000 yılında 41. sırada İngiltere 5. sırada yer almıştır. 2018 yılında 167.967.219 dolar ile

cumhuriyet tarihinin en yüksek ihracat rakamına ulaşılmıştır. 2018 yılında Türkiye 31. sıraya yükselirken, İngiltere ise 10. sıraya gerilemiştir.

Sektörel açıdan 1980’li yıllara kadar tarım ürünleri ihraç eden ülkemiz, özellikle 2000’li yıllarda ihracatın tamamına yakınına imalat sanayisine kaydırmıştır. Veriler incelendiğinde; 2000 yılından 2008 yılı küresel finansal krizine kadar Türkiye ihracatının yüksek oranda artış eğilimi gösterdiği belirlenmiştir. Bu artış, uygulanan kapsamlı yapısal reform paketleri ve dünyadaki ticaret ortamının elverişli olması sayesinde gerçekleşmiştir. Türkiye mal ihracatını 2000 yılında 36 milyar dolar düzeyinden 2008’de 132 milyar dolar düzeyine çıkarmıştır. Ancak küresel krizden etkilenen ihracat pazarımız olan ülkelerdeki daralmalar, ihracat birim değerindeki düşüşler ve üretim yapısındaki teknolojik düzeyin artırılmaması nedeniyle 2011-2016 yılları arasında ihracatın durgunluk dönemine girdiği ve 2016 yılında ihracatın reel dolar cinsinden 2008 seviyesinin altında kaldığı tespit edilmiştir. 2008 yılında yaşanan ekonomik kriz nedeniyle hem Türkiye hem de İngiltere dış ticaretinde küçülmeye neden olmuştur. Kriz sonrasında özellikle ihracatta Türkiye büyüme trendine girmiştir. Bu büyümede, bölgeler bazında uygulanan pazar bölümlendirme stratejilerinin etkili olduğu söylenebilir.

Türkiye ve İngiltere’nin ithalat yapısı incelendiğinde; Türkiye’nin 2000 yılındaki 53.5 milyar dolarlık ihracatının 2017 yılının başlarına kadar 234 milyar dolara ulaşmıştır. Bu dönemde İngiltere’nin ithalatı 337 milyar dolarken 2017 yılında bu oran 644 milyar dolara ulaşmıştır. İthal edilen ara malların büyük bir bölümü ihraç edilen malların hammaddeleri olarak kullanılmaktadır. Dolayısıyla gelişmekte olan ülkemiz için bu durumun önemli riskler taşıdığı ifade edilebilir.

2000 yılı itibariyle İngiltere’ye yapılan ihracatta 1.349 milyar dolarla tüketim malları; ithalatta ise 1.385 milyar dolarla hammaddenin (ara mallar) önde olduğu görülmektedir. 2018 yılı sonu itibariyle İngiltere’ye yapılan ihracatta 5.351 milyar dolarla tüketim malları; ithalatta ise 5.752 milyar dolarla hammaddenin (ara mallar) ithal edildiği tespit edilmiştir. Bu rakamlardan anlaşılacağı üzere Türkiye ve İngiltere arasında yakın zamanda sağlanan ilişkiler iki ülke arasındaki ticaretin gelişmesine önemli katkılar sağlamıştır. Özellikle son 5 yılda ticaretteki artış oranının göz ardı edilmeyecek kadar önemli olduğu söylenebilir.

Türkiye ve İngiltere arasındaki ticaretin gelişme eğilimi olumlu olmakla birlikte Türkiye açısından temel problemin kur nedeniyle cari açık olduğu düşünülmektedir. Çünkü Türkiye hammadde ithal ederken daha fazla maliyete katlanmakta ihracatı da düşük fiyatla yapmaktadır. Bu durum üretimi yavaşlatmakta ve dış ticaretteki verimliliği de düşürmektedir. Dolayısıyla Türkiye'nin diğer taraftan TL'nin değerli olduğu ülkelerle ticaretini geliştirerek dış ticaret dengesini sağlayabileceği söylenebilir.

Dünyada, özellikle bilişim ve haberleşmede yaşanan gelişmeler, dünyanın yanı sıra İngiltere ve Türkiye ekonomilerinin de yönünü etkileyerek ticaretin geleneksel yapısını değiştirmiştir. Günümüzde ticaret emek yoğun sektörlerden ileri teknoloji içeren ürün ve hizmetlere, Ar-Ge çalışmalarıyla kendi sektörlerinde fark yaratabilen alanlara kaymıştır. Bu noktada İngiltere ve Türkiye karşılaştırıldığında; sanayisini asırlar öncesinde tamamlamış olan İngiltere'nin ihraç ettiği malların daha çok teknoloji çıkışlı olduğu görülmektedir. Ancak Türkiye çeşitli nedenlerden dolayı sanayisini tamamlayamamış ve teknoloji ağırlıklı ürünler ihraç etme konusunda daha işin başında görünmektedir. Dolayısıyla dünya ticaretinde yaşanan bu yeni eğilime yönelik olarak politikaların uygulanması, Türkiye'nin uluslararası ticareti açısından büyük önem taşımaktadır.

KAYNAKÇA

- Ağsakal, A. ve Erkan, M. K. (2016). Türkiye’de Dış Ticarete Ödeme Şekilleri ve Faiz Oranları. *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*, (ICAFR 16 Özel Sayısı), 581-588.
- Akbaba, D. S. (Ocak 2018) Türkiye-İngiltere Dış Ticaret Analizi, <http://www.dtoiskenderun.org.tr/file/71b02d6351c6b7a7.pdf>, Erişim Tarihi: 14.05.2019.
- Akbulut, S. (2014). *Dış ticaret dengesi-dış ticaret haddi ilişkisi: Türkiye örneği (2002-2012 dönemi)*. Yayınlanmamış doktora tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Trabzon.
- Akın, S. (2015). Türkiye’nin dış ticaret politikası. *Uluslararası Bölgesel Kalkınma Konferansı*, (3), 4-7.
- Akkoyun, A. S. (1996). Yeni dış ticaret teorileri. *Ekonomik Yaklaşım*, 7(21), 71-99.
- Aksoy, B. ve Coşkun M. (2004). Türkiye’nin yakın dönem dış ticaretindeki değişimler. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24 (3), 397-415.
- Aksu, H., Başar, S. , Eren, M. ve Bozma, G. (2017). Döviz kurunun dış ticaret dengesi üzerindeki asimetrik etkisi: Türkiye örneği. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 31(3), 477-488.
- Aksu, L. (2017). Türkiye’de istihdam, verimlilik ve iktisadi büyüme ilişkilerinin analizi. *İktisat Politikası Araştırmaları Dergisi*, 4(1), 39-94.
- Aktaş, C. (2009). Türkiye’nin İhracat, İthalat ve Ekonomik Büyüme Arasındaki Nedensellik Analizi. *Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Üniversitesi Dergisi*, 18 (2), 35-47.
- Aktaş, N. (2017). *Türk dış ticaret sistemi ve yapısının incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, İstanbul Ticaret Üniversitesi, Dış Ticaret Enstitüsü, İstanbul.
- Aktaş, N. ve Adıgüzel, M. (2017). Türkiye’nin dış ticaret sistemi ve sorunları. *Dış Ticaret Enstitüsü Tartışma Metinleri*, WPS No: 65, 1-17.

- Altay, H., Çelebioğlu, F. ve Şen, A. (2010). Ticari yoğunlaşma kapsamında türkiye'nin küresel ölçekli dış ticaret analizi. *Kütahya Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(26).
- Altıntaş, H. (2009). Türkiye'de doğrudan yabancı sermaye girişi ve dış ticaret arasındaki ilişkinin ekonometrik analizi: 1996-2007. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 64(2), 1-30.
- Altunyaldız, Z. (2005). İhracatın örgütlenme modelleri. *Dış Ticaret Durum Dergisi*, (58), 10-30.
- Aral, A. (2015). *Türkiye'de döviz kuru ve dış ticaret ilişkisi: 1992-2013 dönemi eşbütünleşme analizi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın.
- Arda, E. (2002). *Ekonomi sözlüğü*. İstanbul: Alfa Basım Yayım.
- Aren, S. (2014). *İstihdam, para ve iktisadi politika*. Ankara: İmge Kitabevi.
- Arısoy, İ. (2008). Türkiye'de sanayi sektörü-iktisadi büyüme ilişkisinin kaldor hipotezi çerçevesinde test edilmesi. *Türkiye Ekonomi Kurumu, Tartışma Metni*, 2008/1, Ankara.
- Asar, E. (2017). *Türkiye'de dâhilde işleme rejimi ve Türk dış ticaretine etkileri*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, İstanbul Ticaret Üniversitesi, Dış Ticaret Enstitüsü, İstanbul.
- Atalay, Ö., Karakaş, A. ve Akça, M. (2017). Türkiye'de lojistik merkezi yeri seçiminde kriterlerin AHP ile ağırlıklandırılması: Kars ili üzerine bir analiz. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 31(3), 607-626.
- Atayeter, C. ve Erol, A. (2011). Türkiye'de uygulanmakta olan ihracat teşvikleri. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi*, 1(1), 1-26.
- Ay, M. H. ve Talaşlı, E. (2007). Türkiye'de KOBİ'lerin ihracattaki yeri ve karşılaştıkları sorunlar. *Selçuk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, (Yerel Ekonomiler Özel Sayısı), 173-184.
- Aydoğuş, İ. ve Diler, H. G. (2006). Dış ticaret hadlerinin gelir etkisi: Türkiye üzerine bir uygulama. *Afyon Kocatepe Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi*, 8 (1), 89-102.

- Aylutarhan, A. ve Kaya, S. (2018). *Gümrük ve vergi mevzuatı dahil dış ticaret muhasebesi*. İstanbul: Matsis Matbaa.
- Bakkalcı, A. C. (2013). Yeni yeni ticaret teorileri'nin makroekonomik doğası ve Türk ekonomisi. *Yönetim Bilimleri Dergisi*, 11 (22), 69-98.
- Baldemir, E. ve Keskiner, A. (2004) Devalüasyon, para, reel gelir değişkenlerinin dış ticaret üzerine etkisinin panel data yöntemiyle Türkiye için incelemesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(4), 44-59.
- Bashimov, G. (2018). Türkiye ile İran arasındaki ikili ticaretin analizi. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Üniversitesi Dergisi*, (30), 145-155.
- Başar, S. ve Künü, S. (2012). Türkiye'nin Ticaret Ortaklarına İhracatının Nedenleri. *Kafkas Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 3 (4), 189-205.
- Başıoğlu, U., Ölmezoğulları, N. ve Parasız, İ. (2001). *Dünya ekonomisi: küreselleşme, finansal kurumlar ve küresel makro ekonomi*. Bursa: Ezgi Kitabevi Yayınları.
- Batirel, Ö. F. (2016). Dış ticaret örgütü üyeliği dış ticaret vergileri ve Türkiye uygulaması. *Journal of Life Economics*, 3(10), 1-8.
- Bayraktutan, Y. (2003). Bilgi ve uluslararası ticaret teorileri. *C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 4 (2), 175-186.
- Baytar, A. R. (2012). Türkiye ve BRIC ülkeleri arasındaki ticaret hacminin belirleyicileri: panel çekim modeli analizi. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (21), 403-424.
- Behrman, J., Birdsall, N. and Szekely, M. (2000). *Economic reform and wage differentials in Latin America*. Inter-American Development Bank Research Department Working Paper, No: 435.
- Bilgili, Y. (2013). *Karşılaştırmalı iktisat okulları*. Bursa: 4T Yayınları.
- Bocutoğlu, E., Berber, M. ve Çelik, K. (2006). *Makro iktisada giriş*. Beşinci Basım, Trabzon: Derya Kitabevi.
- Çakmak, A. O. (2006). Türkiye ile Almanya, İtalya, Fransa ve İngiltere arasındaki imalat endüstrisinde endüstri içi ticaretin yapısı: 1991-2004. *Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 3 (1), 30-47.

- Çatalbaş, N. (2012). TR 21 Trakya Bölgesinin Türkiye'nin dış ticaretindeki yeri ve gelişme potansiyeli. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 12(1), 21-42.
- Çelik, K. (2015). *Genel ekonomi*. Trabzon: Celepler Matbaacılık Basım Yayın Dağıtım.
- Çiçek, S. (2009). *Küreselleşme ve enflasyon: küresel çıktı açığı hipotezi-Türkiye örneği*. Yayınlanmamış doktora tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Çulha, H. (2009). *Dünya ticaretinde korumacı politikalar ve türkiye dış ticaretine etkileri*, Yayınlanmamış Uzmanlık Tezi. Ankara: T.C Başbakanlık Gümrük Müsteşarlığı.
- Değer, O. ve Demir, M. (2015). Reel efektif döviz kuru ve dış ticaret hacmi arasındaki nedensellik ilişkisi: Türkiye örneği. *Finans Politik & Ekonomik Yorumlar*, 52(604), 7-21.
- Demirtaş, G. (2014). Türkiye ve Almanya arasındaki dış ticaret dengesinin sınır testi yaklaşımıyla incelenmesi. *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, (43), 83-106.
- Dış Ticaret Servisi (2016). İngiltere Ülke Raporu. Konya Ticaret Odası.
- Diken, A. (1998). KOBİ'lerin ihracat sorununun çözümünde sektörel dış ticaret şirketlerinin rolü. *Atatürk Üniversitesi İ.İ.B.F Dergisi*, 12(1-2), 39-53.
- Dinler, Z. (1997). *İktisada giriş*. Üçüncü Basım, Bursa: Ekin Kitabevi Yayınları.
- Dinler, Z. (2005). *Mikro ekonomi*. Bursa: Ekin Yayınevi.
- Doğan, İ. ve Gürbüz, S. (2017). Enerji fiyatlarının dış ticaret açığı üzerindeki rolü: doğrusal olmayan ilişkinin analizi. *Ömer Halisdemir Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 10(2), 81-90.
- Doğan, O., Bakırcı, F. ve Doğan, B. B. (2017). Yenidünya iktisadî düzeninde eksen ve paradigma kaymaları: BRIC örneğinde cari işlemler bilançosundaki değişimin belirleyicileri. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 31(3), 701-726.

- Doğan, S. ve Kaya, S. S. (2011). Gümrük birliği sonrasında (1996-2009) Türkiye'nin Avrupa Birliği ile dış ticaretinin ülke ve fasıl bazlı yoğunlaşma analizi. *İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Ekonometri ve İstatistik Dergisi*, (14), 1-18.
- Doğan, . (1998). İstihdam, verimlilik, eğitim ilişkileri. *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, 52(1-4), 229-231.
- Doğaroğlu, S. ve Akbay, C. (2017). Kahramanmaraş ilindeki tekstil firmalarının dış ticaret yapısı. *Kahramanmaraş Stc İmam Üniversitesi Doğa Bilimleri Dergisi*, 20(1), 47-53.
- Dura, C. (2009). Yeni dış ticaret teorileri: genel bir bakış (I), www.cihandura.com, [Erişim Tarihi:05.01.2019].
- Durukanoğlu, N. (2007). *Dış ticaret dünyası*. İstanbul: Beta Yayınları.
- Dücan, E. (2015). *Gelişmekte olan ülkelerin yakın komşularıyla dış ticaret hacminin doğrudan yabancı yatırımlar üzerine etkisi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Dülgeroğlu, E. (1997). *Kalkınma ekonomisi*. nc Baskı, Bursa: Uludağ Üniversitesi Yayınları No: 14.
- Egeli, H. A. (1998). Türk turizminin dış ticaret ve sektörler arası bağlantıları açısından değerlendirilmesi. *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilimler Fakültesi Dergisi*, (52), 235-246.
- Ekizceleroğlu, C. (2011). Türkiye'de bilgi ekonomisi ve bilgi yoğun malların dış ticareti (1969-2009). *Marmara Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 30(1), 209-228.
- Ekonomi ve Dış Ticaret Raporu (2015). Türkiye İhracatçılar Meclisi, İstanbul.
- Eren, T. M. (2013). Türkiye'nin serbest ticaret anlaşmalarının dış ticaretine etkileri ve sorunlar. *Maliye Finans Yazıları*, (98), 28-47.
- Ersen, N., Akyüz, İ. ve Atılgan, A. (2015). Türkiye'nin mutfak mobilyası üretim ve dış ticaret miktarları üzerine bir araştırma. *Selçuk Üniversitesi Teknik Online Dergisi*, s. 684-695.

- Ersungur, Ş. M., Kızıltan, A. ve Karabulut, K. (2007). Türkiye ile diğer Türk cumhuriyetlerinin ekonomik ilişkilerinin analizi. *A. Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, (35), 285-310.
- Geçer, T. (2017). Eximbank “teminat mektubu” toplama bankası mı?. *Uluslararası Ticaret ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 1(2), 81-86.
- Göçer, İ. (2013). Ar-ge harcamalarının yüksek teknolojili ürün ihracatı, dış ticaret dengesi ve ekonomik büyüme üzerindeki etkileri. *Maliye Dergisi*, (165), 215-240.
- Gökçalp, M. F. ve Yıldırım, A. (2004). Dış ticaret ve çevre: kirlilik sığınakları hipotezi Türkiye uygulaması. *Yönetim ve Ekonomi*, 11(2), 99-113.
- Gönen, S. ve Yılmaz, A. (2015). Uluslararası ticaret işlemleri nedeniyle oluşan kdv'nin muhasebeleştirilmesine yönelik sağlık sektöründe bir uygulama. *Optimum Ekonomi ve Yönetim Bilimleri Dergisi*, 2(2), 133-151.
- Grossman, G. M. ve Helpman, E. (2003). Dış ticaret, bilgi taşınmaları ve büyüme. *C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 4(2), 187-199.
- Gül, E., Kamacı, A. ve Konya, S. (2013). Dış ticaretin büyüme üzerine etkileri: Türk cumhuriyetleri ve Türkiye örneği. *Akademik Bakış Dergisi*, (35), 1-12.
- Gültekin, R. ve Üyümez, M. E. (2016). Türkiye ile Rusya federasyonu ticari ilişkileri vergiler krizler işbirliği ve beklentiler. *Sakarya İktisat Dergisi*, 5(3), 63-85.
- Gültekin, S. (2010). Dış ticarete haksız rekabet damping. *Fikri Mülkiyet ve Rekabet Hukuku Dergisi*, 10(1), 9-19.
- Gültekin, S. (2011). Küreselleşme çağında dış ticarete rekabet için kümelenme stratejisi: Türkiye'nin tarım kümelenmesi gerekliliği. *Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (22), 29-40.
- Gültekin, S. ve Savcı, M. (2008). *Dış ticaret işlemleri muhasebesi*. Trabzon: Murathan Yayınevi.
- Gündoğan, N. (2004). Çalışma ekonomisine giriş ve temel kavramlar. Ed.; N. Gündoğan ve M. K. Biçerli, *Çalışma Ekonomisi içinde* (1-16), Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayını No: 1461.

- Güngör, S. , Sönmez, L., Korkmaz, Ö. ve Karaca, S. S. (2016). Petrol fiyatlarındaki değişimlerin Türkiye'nin cari işlemler açığına etkileri. *Maliye Finans Yazıları*, (106), 29-48.
- <https://www.tgdf.org.tr/turkiyenin-ingiltereden-ithalati-ve-turkiyenin-ithalatindaki-payi/> [Erişim Tarihi: 31.03.2019]
- Işık, N. (2013). Küresel finansal krizin Amerika Birleşik Devletleri ile Türkiye'nin dış ticareti üzerindeki etkileri. *Afyon Kocatepe Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi*, 15(1), 199-240.
- İftar, K. G. (1999). "Bilim ve Araştırma", *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri*, (1-10), Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- İHKİB (2018). İngiltere Ülke Raporu.
- İHKİB (İstanbul Hazır Giyim ve Konfeksiyon İhracatçıları Birliği) (Temmuz 2018) İngiltere Ülke Raporu, <https://www.ihkib.org.tr/fp-icerik/ia/d/2018/07/05/ingiltere-ulke-31255867-201807051026260230-8DF6B.pdf>, Erişim Tarihi: 14.05.2019.
- İsmayılov, A. ve Zeynalov, A. (2009). Gelişmekte olan ülkelerin iktisadi kalkınmasında dış ticaretin rolü: Azerbaycan değerlendirmesi. *Journal of Azerbaijani Studies*, s. 593-603.
- İTKİB (İstanbul Tekstil ve Konfeksiyon İhracatçı Birlikleri) (Mart 2010) İhracat Sektörleri Açısından İngiltere, file:///C:/Users/pc.pc-Bilgisayar.000/Downloads/INGILTERE_ULKE_RAPORU_MART_2010.pdf, Erişim Tarihi: 15.05.2019.
- İyibozkurt, E. (1997). *Güncel ekonomik sorunlarımız: küreselleşme ve ekonomimiz*. Bursa: Ezgi Kitabevi Yayınları.
- Jamok, J. (2017). Küreselleşme sürecinde Tayland'ın dış ticareti ve Türkiye arasındaki ilişkiler bir araştırma. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Karagöl, E. T. (2013). *Ak parti dönemi Türkiye ekonomisi*. Seta Yayınları, Ankara: Pelin Ofset.

- Karakaş, A. ve Karakaş, D. N. (2012). Bölgesel ekonomik güç merkezi olma yolunda Türkiye'nin dış ticaretinin karşılaştırmalı görünümü: yenedünya düzeninde yeni cazibe merkezi (mi?). *Kafkas Üniversitesi İİBF Dergisi*, 3(3),67-90.
- Kaya, F. (2013). Dış ticaret işlemlerinin muhasebeleştirilmesi. *Dış Ticaret İşlemlerine Giriş* içinde, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayını No: 2957.
- Kazgan, G. (1998). *Ekonomide dışa açık büyüme*. İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi.
- Kılıçbay, A. (1991). *Türk ekonomisi: modeller, politikalar ve stratejiler*. Ankara: Ofset Repromat Matbaası
- Konya Ticaret Odası (2016). *İngiltere ülke raporu*. Dış Ticaret Servisi Yayını.
- Koparal, C. (2004). *Uluslararası işletmecilik*. Eskişehir: T.C. Anadolu Üniversitesi Yayını No: 1576.
- Kösekahyaoğlu, L. (2006). Test of export-led growth hypothesis. a comparative analysis on Turkey and newly developing countries, *Businesss. Theory and Practice*, VII(4), 243-253.
- Krugman, P. (1980). Scale economies, prduct diffeentiation, and pattern of trade. *The American Economic Review*, 70 (5), 950-959.
- Krugman, P. (1983). New theories of trade among industrial countries. *American Economic Review*. 73 (2), 343-47.
- Krugman, P. ve Wells, R. (2013). *Makro iktisat*. Çev., F. Oğuz vd., Ankara: Palme Yayıncılık.
- KTO (Konya Ticaret Odası) (Mayıs 2016) İngiltere Ülke Raporu, http://www.kto.org.tr/d/file/ingiltere-ulke-raporu_2016.pdf, Erişim Tarihi: 14.05.2019.
- Kutlay, M. (2012). Yeni Türk dış politikasının ekonomi politiği: eleştirel bir yaklaşım. *Uluslararası İlişkiler*, 9(35), 101-127.
- Latifli, H. (2016). *Azerbaycan Türkiye dış ticaret ilişkilerinin incelenmesi: swot analizi*. Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kocaeli.

- Londra Büyükelçiliği Ticaret Müşavirliği (Temmuz 2010) İngiltere'nin Genel Ekonomik Durumu ve Türkiye ile Ekonomik-Ticari İlişkileri, file:///C:/Users/pc.pc-Bilgisayar.000/Downloads/İngiltereUlkeRaporu.pdf, Erişim Tarihi: 15.05.2019.
- Marmaris Ticaret Odası (MTO). (2018). *Dış ticaret rehberi*. <http://www.mto.org.tr/contents/searchview/720> [Erişim Tarihi, 10.08.2018].
- Melemen, P. (2016). *Uygulamalı uluslararası ticaret işlemleri*. İstanbul: Türkmen Kitabevi.
- Millî Eğitim Bakanlığı (MEB). (2011). *Muhasebe ve finansman: dış ticaret kavramları*. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı Yayını.
- Neary, J. P. (2009). Putting the new into new trade theory: paul krugman's nobel memorial prize in economics. *The Scandinavian Journal of Economics*, 111 (2), 217-250.
- Oğuz, S. (2017). *Dış ticaret hadleri ile ekonomik büyüme ilişkisi: türkiye örneği, david ricardo ve karşılaştırmalı üstünlükler teorisi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balıkesir.
- Oktay, N. (2002). *Dış ticarete giriş*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayını No: 1417.
- Örmeci, O. (2016). Son Yıllarda Türkiye-Birleşik Krallık (İngiltere) İlişkileri: İlişkilerde 1Altın Çağ” Dönemi mi?. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 21 (2), 589-621.
- Özdemir, Ü., Yiğit, G. K. ve oral, M. (2016). Cumhuriyetten Günümüze Ekonomi Politikaları Bağlamında Türk Dış Ticaretinin Gelişimi. *Doğu Coğrafya Dergisi*, 21(35), 149-174.
- Özel, H. A. (2012). Ticari serbestleşmenin teorik temelleri ve yeni ticari serbestleşme teorileri. *Kırıkkale Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 1 (1), 1-30.
- Padem, H., Göksu, A. ve Konaklı, Z. (2012). *Araştırma yöntemleri SPSS uygulamalı*. Sarajevo: International Burch University.
- Parasız, İ. (1998). *Makro ekonomi: teori ve politika*, Bursa: Ezgi Kitabevi.
- Saçık, Y.S. (2009). Dış ticaret politikası ve ekonomik büyüme ilişkisi: teorik açıdan inceleme. *KMÜ İİBF Dergisi*, (16), 162-171.

- Sarıhan, Y. A., İncaz, S. ve Yaprak, B. (2017). Devlet teşviklerinin firmaların ihracat performansına etkisi: İstanbul ihracatçıları örneği. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 31(3), 755-774.
- Serin, N. (2001). Dış ticaret ve dış ticaret politikası. (Ed.; A. Şahinöz), *Türkiye Ekonomisi Sektörel Analiz* içinde (s. 305-321), Ankara: İmaj Yayıncılık.
- Seyidoğlu, H. (2001). *Uluslararası iktisat teori politika ve uygulama*. İstanbul: Güzem Can Yayınları.
- Seyidoğlu, H. (2003). *Uluslararası iktisat: teori, politika ve uygulama*. İstanbul: Güzem Yayınevi.
- Seyidoğlu, H. (2005). *Uluslararası iktisat*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayın No: 1647.
- Seyidoğlu, H. (2007). *Uluslararası iktisat teori politika ve uygulama*. İstanbul: Güzem Can Yayınları.
- Seyidoğlu, H. (2009). *Uluslararası iktisat*. İstanbul: Güzem Yayınları No: 24.
- Seyidoğlu, H. (2013). *Uluslararası ticaret*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayını No: 2923.
- Subaşat, T. (2003). What does the heckscher-ohlin model contribute to international trade theory? a critical assessment. *Review of Radical Political Economics*, 35 (2), 148-165.
- Sürmen, Y. E. (Şubat 2018) İngiltere Ülke Raporu, http://bolutso.org.tr/dosyalar/ingiltere_ur.PDF, Erişim Tarihi: 14.05.2019.
- Şavran, G. T. (2012) “Sosyolojide Nicel ve Nitel Araştırma Yöntemleri”, *Sosyolojide araştırma yöntem ve teknikleri*, (79-96), Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Şimşek, Y. (2010). *Türkiye'nin dış ticaretinin yapısı (1980-2009)*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- TÜİK (2019). <http://tuik.gov.tr> [Erişim Tarihi: 19.03.2019]
- Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK). (2018), www.tuik.gov.tr, [Erişim Tarihi: 21.10.2018].

- Ulucan, H., Çeviş, İ. ve Ceylan, R. (2014). Türkiye’de endüstri-içi ticaretin gelişimi. *NWSA-Social Sciences*, 9(3), 31-53.
- Utkulu, U. (2005). *Türkiye’nin dış ticareti ve değişen mukayeseli üstünlükler*. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Yayınları.
- Ünsal, E. M. (2005). *Uluslararası iktisat: teori, politika ve açık ekonomi makro iktisadı*. Ankara: İmaj Yayıncılık.
- Ünsal, M. E. (2007). *Makro ekonomi*. Ankara: İmaj Yayıncılık.
- Varol, G. M. (2007). Cumhuriyetin 80. yılında 1923–2003 Türk dış ticaretinin gelişiminin kısa tarihçesi. *Dış Ticaret Dergisi*, (Özel Sayı), 153-170.
- WTO (2019). www.wto.org > [Erişim Tarihi: 25.03.2019]
- www.mevzuatdergisi.com, 2019, [Erişim Tarihi: 07.07.2019].
- Xukuer, A. (2017). *Çin parası RMB’nin değerlenmesinin Çin dış ticareti üzerindeki etkileri*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Yapraklı, ř. T. ve Ünalın, M. (2017a). Küresel lojistik performans endeksi ve Türkiye’nin son 10 yıllık lojistik performansının analizi. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 31(3), 589-606.
- Yapraklı, ř. T. ve Ünalın, M. (2017b). Lojistik merkez olabilmesi açısından Erzurum’un SWOT analizi ile değerlendirilmesi. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 31(3), 677-700.
- Yılanlıoğlu, Z. (2008). *Türkiye’nin dış ticaretinin yapısal dönüşümü (1980-2007)*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.
- Yılmaz, A. ve Karataş, T. (2009). Türkiye ekonomisinde 2001 krizi sonrası süreçte cari işlemler açığıının nedenleri üzerine bir inceleme. *Marmara Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi*, 27(2), 69-96.
- Yurttançıkımaz, Ç. Z. ve Azgün, S. (2017). Türkiye ve komşu ülkeler arasında endüstri içi ticaretin düzeyi ve sektörel rekabet gücü (1995-2015). *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 31(3), 513-528.

Yücesan, M., Torun, M. ve Kurt, S. (2017). Döviz kuru değişimlerinin dış ticaret üzerine etkileri: Türkiye'nin yeni dış ticaret pazarları arayışında seçilmiş ülke grupları üzerine ekonometrik bir analiz. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 10(52), 1288-1297.

Yüksel, E. ve Sarıdoğan, E. (2011). Uluslararası ticaret teorileri ve Paul R. Krugman'ın katkıları. *Öneri*, (35), 199-206.

Yükseler, Z. (1988). *Makroekonomik hesaplar ve ödemeler dengesi*. Ankara: Devlet Planlama Teşkilatı Yayını.

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1. Türkiye'nin Dış Ticaret Hacmi	39
Tablo 2. İngiltere'nin Dış Ticaret Hacmi	43
Tablo 3. 1999 Yılı Dünya Ticaret Örgütü Verilerine Göre Türkiye ve İngiltere'nin Payı	46
Tablo 4. 2000 Yılı Dünya Ticaret Örgütü Verilerine Göre Türkiye ve İngiltere'nin Payı	47
Tablo 5. 2001 Yılı Dünya Ticaret Örgütü Verilerine Göre Türkiye ve İngiltere'nin Payı	47
Tablo 6. 2002 Yılı Dünya Ticaret Örgütü Verilerine Göre Türkiye ve İngiltere'nin Payı	48
Tablo 7. 2003 Yılı Dünya Ticaret Örgütü Verilerine Göre Türkiye ve İngiltere'nin Payı	49
Tablo 8. 2004 Yılı Dünya Ticaret Örgütü Verilerine Göre Türkiye ve İngiltere'nin Payı	49
Tablo 9. 2005 Yılı Dünya Ticaret Örgütü Verilerine Göre Türkiye ve İngiltere'nin Payı	50
Tablo 10. 2006 Yılı Dünya Ticaret Örgütü Verilerine Göre Türkiye ve İngiltere'nin Payı.....	51
Tablo 11. 2007 Yılı Dünya Ticaret Örgütü Verilerine Göre Türkiye ve İngiltere'nin Payı.....	51
Tablo 12. 2008 Yılı Dünya Ticaret Örgütü Verilerine Göre Türkiye ve İngiltere'nin Payı.....	52
Tablo 13. 2009 Yılı Dünya Ticaret Örgütü Verilerine Göre Türkiye ve İngiltere'nin Payı.....	53
Tablo 14. 2010 Yılı Dünya Ticaret Örgütü Verilerine Göre Türkiye ve İngiltere'nin Payı.....	54
Tablo 15. 2011 Yılı Dünya Ticaret Örgütü Verilerine Göre Türkiye ve İngiltere'nin Payı.....	55

Tablo 16. 2012 Yılı Dünya Ticaret Örgütü Verilerine Göre Türkiye ve İngiltere'nin Payı.....	56
Tablo 17. 2013 Yılı Dünya Ticaret Örgütü Verilerine Göre Türkiye ve İngiltere'nin Payı.....	57
Tablo 18. 2014 Yılı Dünya Ticaret Örgütü Verilerine Göre Türkiye ve İngiltere'nin Payı.....	58
Tablo 19. 2015 Yılı Dünya Ticaret Örgütü Verilerine Göre Türkiye ve İngiltere'nin Payı.....	59
Tablo 20. 2016 Yılı Dünya Ticaret Örgütü Verilerine Göre Türkiye ve İngiltere'nin Payı.....	60
Tablo 21. 2017 Yılı Dünya Ticaret Örgütü Verilerine Göre Türkiye ve İngiltere'nin Payı.....	61
Tablo 22. 2000-2009 Yılları Arasında Türkiye ve İngiltere Arasındaki Dış Ticaret	62
Tablo 23. 2010-2019 Yılları Arasında Türkiye ve İngiltere Arasındaki Dış Ticaret	65
Tablo 24. 2000-2004 Yılları Arasında Geniş Ekonomik Grupların (BEC) Sınıflamasına Göre Türkiye İngiltere Arasındaki Dış Ticaret	67
Tablo 25. 2000-2004 Yılları Arasında Fasıllara Göre Türkiye'nin İngiltere'ye İhracatı	71
Tablo 26. 2000-2004 Yılları Arasında Fasıllara Göre Türkiye'nin İngiltere'den İthalatı	76
Tablo 27. 2005-2009 Yılları Arasında Geniş Ekonomik Grupların (BEC) Sınıflamasına Göre Türkiye-İngiltere Arasındaki Dış Ticaret.....	80
Tablo 28. 2005-2009 Yılları Arasında Fasıllara Göre Türkiye'nin İngiltere'ye İhracatı	83
Tablo 29. 2005-2009 Yılları Arasında Fasıllara Göre Türkiye'nin İngiltere'den İthalatı	88

Tablo 30. 2010-2014 Yılları Arasında Geniş Ekonomik Grupların (BEC) Sınıflamasına Göre Türkiye İngiltere Arasındaki Dış Ticaret	92
Tablo 31. 2010-2014 Yılları Arasında Fasıllara Göre Türkiye'nin İngiltere'ye İhracatı	95
Tablo 32. 2010-2014 Yılları Arasında Fasıllara Göre Türkiye'nin İngiltere'den İthalatı	100
Tablo 33. 2015-2019 Yılları Arasında Geniş Ekonomik Grupların (BEC) Sınıflamasına Göre Türkiye-İngiltere Arasındaki Dış Ticaret.....	104
Tablo 34. 2015-2019 Yılları Arasında Fasıllara Göre Türkiye'nin İngiltere'ye İhracatı	108
Tablo 35. 2015-2019 Yılları Arasında Fasıllara Göre Türkiye'nin İngiltere'den İthalatı	113

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. İngiltere ve Türkiye'nin İhracat Payları	59
Şekil 2. İngiltere ve Türkiye'nin İthalat Payları	61
Şekil 3. İngiltere ve Türkiye Arasındaki Dış Ticaret	62
Şekil 4. Yıllara Göre İngiltere ve Türkiye Arasındaki İhracat Değeri.....	63
Şekil 5. Yıllara Göre İngiltere ve Türkiye Arasındaki İthalat Değeri.....	65

ÖZGEÇMİŞ

Aynur CİVİL 1987 yılında doğdu. İlk ve orta öğrenimini Safranbolu’da tamamladı. 2006 yılında kazanmış olduğu Karadeniz Teknik Üniversitesi İktisat bölümünü 2010 yılında bitirdi. Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Anabilim Dalı’nda yüksek lisans eğitimini devam ettirmektedir.

